

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՂԲԻՒՐԻ 25-ԱՄԵԱԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տ Ա Ր Ե Ց Ո Յ Ց

1899-1909

Մ. ՇՄՇԿԵԱՆԻՑ

Բ. ՉՄՅԵԵՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1904

(ՆԱՀԱՆՁ)

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԶՐԻՍՏՈՍԻ

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՖԼԻՍ

1903

ՄԵՐ ԱԶԽԱՏՆԻԹԻՒՆՆԵՐԸ

1)	Քաղբի սղաթ (սարսուած)	սպ. 1869	թ. 15	կ.
2)	«Մոցի» օրացույց	1888	թ. 15 »
3)	—	1889	» 15 »
4)	—	1890	» 15 »
5)	—	1891	» 15 »
6)	—	1892	» 15 »
7)	—	1893	» 15 »
8)	—	1894	» 15 »
9)	—	1895	» 15 »
10)	—	1896	» 15 »
11)	—	1897	» 20 »
12)	—	1898	» 20 »
13)	—	1899	» 20 »
14)	—	1900	» 20 »
15)	—	1901	» 20 »
16)	—	1902	» 20 »
17)	—	1803	» 20 »
18)	—	1804	» 20 »
19)	«Պատկերազարդ»	1889	» 30 »
20)	—	1891	» 30 »
21)	—	1892	» 30 »
22)	—	1893	» 30 »
23)	—	1894	» 30 »
24)	—	1895	» 30 »
25)	—	1896	» 30 »
26)	—	1897	» 30 »
27)	—	1898	» 30 »
28)	—	1899	» 30 »
29)	—	1900	» 30 »
30)	—	1901	» 30 »
31)	—	1902	» 30 »
32)	—	1903	» 30 »
33)	—	1904	» 30 »

Քիֆլիսի քաղաքացուի իշխան Ն. Վ.
Սրբույթեան-Սրկայնաբազուկ:

„ՃՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ“

Տ Ա Ր Ե Յ Ո Յ Յ

1904 թ.

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

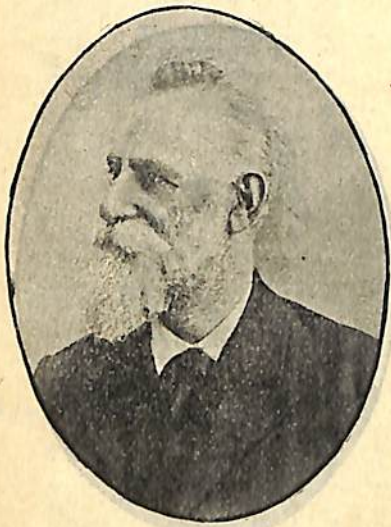
ՄԵԿԵՐ ՉՄՁԿԵԸՆԻ

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան Տ. Մ. Ռոտինիանցի || Типография Т. М. Ротинианца

Голов. пр. д. № 41.

1 Ե Շ Յ

ԴԱԶԱՐՈՍ ԱԳԱՅԵԱՆՅՑ

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 23 Мая 1903 г.

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԶԻ Ա.

ԱԶԿԸՆՏԻՐ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿԱՅ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

Ի Պատրիարքութեան Հայոց Ս. Երուսաղէմի Ամենապատիւ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

բարձր-սրբազան Արքեպիսկոպոսի

ԵՒ

Ի պատրիարքութեան Հայոց Կ. Պոլսոյ Ամենապատիւ

Տ. ՍԱՂԱԲԻԱ

բարձր-սրբազան Արքեպիսկոպոսի:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Ա) 1904 թ. ՀԱՅՈՑ ՏՈՄԱՐԵԿԱՆ Ի ՁԱՆ-ՆԵՐԸ

- Գիր տարւոյն է 25
- Վերադարձը 14
- Եօթներեակը 7
- Իննեւտասներեակը 9
- Տանուտէքն Եկեղեցիներն.

Բ) Տ Ա Ր Ե Մ Ո Ւ Տ Ն Ե Ր

- Հայոց՝ ըստ բուն Տոմարի Օգոստ. 11-ի՝
- » ըստ Ազարիայի Մարտի 21 »
- Հաբեշաց՝ Օգոստոսի 26 »
- Ռուսաց՝ Յունուարի 1 »
- Լատինաց՝ (ըստ նոր Տոմ.) Գեկ. 19 »
- Մալմուդականաց՝ Բունիսի 10 »
- Հքէնց՝ Սեպտեմբերի 7 »
- Չինաց՝ Փետրուարի 1 :

Գ) ՀԱՅՈՑ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ՅԱՅՏԻ ՏՈՆԵՐԸ, ԵՒ ՌԻՋՈՑՆԵՐԸ

- Օջ Կաղ. Հինգշաբթի Յունուարի 1-ին
- » ԾՆՆՌԵԱՆ ԵՐԵՂՋԱՐԹԻ . . . 6 »
- Միջոց ուտիք 13 օր:
- Աւաջաօրաց Բարեկ. Յունվ. 18 »
- Բուն-Բարեկենդան Փետր. 8 »
- Օր ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՅԻ ՇԱ. վեհա. 14 »

- ՋԱՏԻԿ Մարտի 28 »
- ՕՐ ԱՌԵՏՄԱՆ ԴՉ. Ապրիլի 7 »
- ԵՐԵՎԱՆ Ս. Խաչի » 25 »
- ՀՍ.ՄԱՐՁՈՒՄՆ Մայիսի 6 »
- ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ » 16 »
- Բարեկ. Ս. Լուս. պչոց. Յունիսի 6 »
- Ս. Գրեգոր Լուսաւորչի » 12 »
- Բարեկ. Վարդ. պչոց. » 27 »
- ՎԱՐԳԱՎԱՌ. . . Յուլիսի 4 »
- Միջոց ուտիք 5 շաբաթ:
- Բարեկ. Ս. Աստուած. պչոց. Օգ. 8 »
- ՎԵՐԱՓՈՒՈՒԾՆ Ս. Աճաճ. » 15 »
- Միջոց ուտիք երեք շաբաթ:
- Բարեկ. Ս. Խաչի Սեպտեմբերի 5 »
- ԽԱԶՎԵՐԱՑ. « 12 »
- Բարեկ. Վարդապ. Ս. Խաչի՝ 19 »
- Վարդապ. Ս. Խաչ. « 26 »
- Միջոց ուտիք 7 շաբաթ:
- Կիւտ Խաչ. . . Հոկտեմբ. 24 »
- Յիսնակաց Բարեկ. Նոյեմբ. 21 »
- Ս. Յակովբայ Բարեկ. Գեկտ. 12 »
- Միջոց ուտիք 17 օր:
- Բարեկ. Ծննդ. պաչոց. Երեքշաբթի
- Գեկտեմբերի 28 »

Գ) Այն օրերը, երբ Հայաստանիայց եկեղեցւոյ օրէնքով պսակի խորհուրդ կատարելն արգելուում է:

Ամբողջ մեծի պաչոց և Յինանց օրերի ընթացքում: Ժնչև Եղևկան— աւաջին Կիւրակէն Յարութեան:

Այն Կիրակի երեկոներին, երբ միւս օրը սրբոց տօն է:

Ամեն Շաբաթ երեկոներին:

Ամեն լուս—Չորեքշաբթի և լուս—

Ուրբաթ երեկոներին:

Շաբաթական պաչոց ընթացքում:

Տէրունական մեծ տօների նախ-

ընթաց երեկոներին:

Նաւակատեաց Ուրբաթ երեկոներին:

Ծննդեան ութօրէից, Վարդապա-

ւի 3 օրերը. Վերափոխման 10-րդ

օրը և Ս. Խաչի ամբողջ շաբաթը:

Ե) ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱՎՄՈՒՄ

Տօնը եկեղեցականը

- 5. 6. 7. և 13. Յունուարի տօնք Ծննդեան և Անուանակոչութեան Քրիստոսի:
- Յունուարի 15.—Անուանակոչութիւն Մկրտչի Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսի:
- Փետր 5.—Ս. Վարդանանց զօրավարացն » 14.—Տեսուհի զառաջ:
- Մարտի 13.—Մուտն ՚ի Վերապն Ս. Գրեգորի Լուսաւորչին:
- Ապրիլի 7 Տօն Աւետման:
- Մայիսի 29.—Նյն է Վերապն Ս. Գրեգորի Լուսաւորչին:
- Յունիսի 12.—Գիւս. նշխարաց Ս. Գրեգորի Լուսաւորչին:
- Յունիսի 17.—Ս. Թարգմանչացն մերոց ՍաՀակայ և Մեհրոպայ:

Յուլիսի 10.—Ս. առաքելոյն Թադէօսի և Ս. Սանդիտոյ կուսին:

Սեպ. 8.—Տօն Ծննդ. Ս. Աստուած. Սեպտեմբերի 26.—Տարեդարձ Ս. Օծման Վեհ. Մկրտչի Ա. Կաթողիկոսի:

Նոյ. 21.—Ընծայումն Ս. Աստուածած. Գեկտ. 4.—Ս. Առաքելոցն Թադէօսի և Բարդուղիմէոսի:

Գեկտ. 9.—Տօն Յղութեան Ս. Աստուածածնի է յԱննայէ:

Զ) ՏՈՆԻ ԿԱՅՆԵՐԱԿԱՆՔ

Ապրիլի 23.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

Մայիսի 6.—Ծննդ Ն. Կ. Մ. Կայր Նիկիոյ Ալէքսանդրովչի:

Մայիսի 14.—Թագադրութիւն Ն. Կ. Մ. Կայր Նիկիոյ Ալէքսանդրովչի և Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

« 25 Ծն. Ն. Կ. Մ. Թագուհի-Կայրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

Յուն. 22.—Անուանան. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի:

Օգոստ. 25.—Յիշատակ նուաճման արեւելեան Կողկասու:

Հոկտ. 21.—Գահակայութիւն Ն. Կ. Մ.—Կայր Նիկիոյ Ալէքսանդրովչի:

Նոյեմբերի 14.—Ծ. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի:

Նոյեմբ. 22.—Ծննդ Ն. Կ. Մ. Թագածառանդ Կայր Միխայիլ Ալէքսանդրովչի:

Գեկտ. 6.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայր Նիկիոյ Ալէքսանդրովչի:

Յ Ո Ւ Ն Ո Ւ Ա Ր

Երկիրը բացի իւր առանցքի վերայ պատուելոց պատում է նաև արևի շուրջը—365 օրում 5 ժ. 48 ր. 51 վայրկեանում: Եւ այդ ժամանակամիջոցը անուանել են տարի: Հին ժամանակները այդ շրջանը անուանում էին Կենդանակերպեան կամ Չղիակոտեան շրջան: Երկիրը պատուելով արևի շուրջը՝ անցնում է 12 համաստեղութիւններ, որոնց անուանել են Կենդանակերպեր. իսկ իւրաքանչիւր համաստեղութիւնը ամիս Զրնոս կենդանակերպ համաստեղութեանը — համապատասխանող Յունուար ամսին, անուանել են Հատվմայեցոց աստուած Յանոսի անունով: Այսպէս կարգաւորեց Հռոմուլոսի

ժառանգ Նումեա Պոմպեացին, Հռոմուլոսի տարուայ ամիսների թիւը լրացնելու համար: Երբ նախնիքն էլ, ինչպէս ուրիշ աղբեր, նայելով բնութեան երևութներին, երկրի սովորութեան, աւանդութեան, նաև մարդկանց դբադմունքների և պատահած ժամանակին, ամիսներին շարժարանուններ էին տալիս. զօրօրինակ՝ տարեգլուխը, ի յիշատակ Շրբհեղեղի սկսել են ծրոտոս ամսից, Շրջեղեղի վերջանալու և Նոյեան նախ—տապանի կանդնած տեղին հասնելու պատճառաւ անուանել են Նաւասարդ, որ է նաւ—աստ—արդ, (Նաւ—արդէն—այստեղ է կամ նաւը հասել է արդ): Յունուարին անուանել են Մրաց:

ԱՍՏՂԱԿԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ.— Զրնոսն Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան համեստ է, բարի, սիրելի, խելացի, ուրախ, հետաքրքրի, կատկածոս և հանճարեղ՝ օրից և օգտուող: Միակ պակասութիւնը անշարի փառամտութիւնն է: Սկզբումը չունևոր, վերջը կարողութեան տէր, միայն այդ ամենն ևս վատնող: Երեխաներ նաև քիչ ունեցող:

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հաստատակամ է, վերանձն, անկեղծ, շատ լուրջ և աւելի իւր բաւականութիւնների ետևից բնկնող: Եւր գլուխը բնատուրութեան

չնորհիւ հեղտութեամբ կրտանեղանազան վշտեր և անյաջողութիւններ, որոնց սպասելու է Հէնց ամուսնութեան սկզբից: Եստ տեղ կրճանապարհորդի և ջանիլ ժամանակ իւր քաջածնեղութիւններից մեծ հարստութիւն ձեռք կրբերի, բայց ձերութեան ժամանակ զգուշանալու է, որ անդամալուծ չդառնայ:

Սահասարակ յունուարին ծընուածները հոկտեմբեր ամսուայ կէսից մինչև նոյեմբերի կէսը հիւանդանալուց զգուշանալու են: Իսկ իրենց գործերի ամենայաջող ժամանակը դեկտեմբերի 15-ից մինչև յունուարի 15-ն է:

Յ Ո Ւ Ն Ո Ւ Ա Ր

0	1	0	1
1	Նշ. գծ. 3. օր Ծննդեան պահոց: 27	Նախ Ռուսաց՝ Ս. կուսին Նուեհայո	
	Տարեմուտ և Կաղանդ: Ռուսաց՝	Նշ. գծ. Տօն ծննդեան Ս. Յով-	12
	Տօն Անուանակոչութեան Տեառն	հանուս Կարապետին: Օր Ա-	
	և Ս. Բարսեղի հայրապետին:	նուանակոչութեան Վեհախառ-	
2	Ուր. գծ. 4. օր Ծննդեան պահոց: 28	Մկրտչի Ա. Կաթուղ. ամ. հայոց:	
3	Շք. ած. 5. օր Ծննդեան պահոց: 29	16 Ուր. գծ. Պահք:	13
	Ս. Բարսեղի հայրապետին և եղ-	17 Շք. գծ. Ս. Պետրոսի Հայրապետ-	14
	բոր նորին Գրիգորի Նիսացուցն,	տին, Վլյասայ Եպիս. և Աբխողո-	
	Սեղբետրոսի Հռովմայ հայրա-	մայ սարկաւազին:	
	պետին և Աբրայ եփրեմի Խորին	18 * Կիր. գծ. Բ. Կիր. զինի Ծննդ-	15
	Ասորայ:	դեան: Բարեկեհեղան Առաջաւո-	
4	* Կիր. ած. 6. օր Ծննդ. պահոց: 1	բաց պահոց:	
	Ե. Կիր. զինի Յիսնակի:	19 Բշ. ած. 1. օր Առաջաւ. պահոց: 16	
	⊙ Մն. լս. Զեփարած եղ.	⊙ Լրումն յունի. Խառն եղ.	
5	Բշ. գծ. Զրադարաց Ծննդեան	20 Գշ. ած. 2. օր Առաջաւ. պահոց: 17	
	Նաւակաթիկ: Երեկոյ զինի պա-	21 Դշ. գծ. 3. օր Առաջաւ. պահոց: 18	
	թարազի նախառնակ (մինչև ամ-	22 Նշ. Բի. 4. օր Առաջաւ. պահոց: 19	
	սոյս 14-ն ամեն երեկ. նախաօ-	23 Ուր. գծ. 5. օր Առաջաւ. պահոց: 20	
	նակ կատարի): Ռ. Զրադարաց	Յեշատակ Յունանու մարդարէին:	
	Աստուածայախնութեան:	24 Շք. գծ. Ս. Սարգսի զօրավարին 21	
6	* Գշ. Բի. Տօն Ծննդեան եի	3 և որդու նորա Մարտիրոսի և չո-	
	ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յի-	բեքասան զինուորացն: Հան-	
	սուսի Բրիստոսի Զօրհնէք: Ու-	դիսաւոր օր ուխտի Տիկնիայ Ս.	
	տիք է մեղ անմիջոց ութ օր: Ռու-	Սարգսի եկեղեցոյ:	
	սաց և Յունաց՝ Մկրտութիւն	25 * Կիր. գծ. Գ. Կիր. զինի Ծնն-	22
	Տեառն:	դեան: Հարսանիք:	
7	* Դշ. գծ. 2. օր Ծննդեան: Յի-	4 26 Բշ. գծ. Ս. Առովմեանց զօրա-	23
	շատակ մեռելոց: Ռուսաց՝ Ս. Յով-	վարացն և Ս. Թէոդորոսի զօրավ.	
	հանուս Կարապետին:	⊙ Կերթ. քա. լս. Զնուէյ եղ:	
8	Նշ. գծ. 3. օր Ծննդեան:	5 27 Գշ. ած. Ս. Սուքիասեանց վկա-	24
	⊙ Արեղակն 'ի Զրնոսն մտանէ.	յիցն:	
9	Ուր. գծ. 4. օր Ծննդեան:	6 28 Դշ. ած. Պահք:	25
	Շք. գծ. 5. օր Ծննդեան:	7 29 Նշ. գծ. Ս. Ոսկեանց քահանայիցն:	26
11	* Կիր. ած. 6. օր Ծննդեան:	8 30 Ուր. գծ. Պահք:	27
12	Բշ. ած. 7. օր Ծննդեան:	9 31 Շք. գծ. Ս. ՎԱՀԱԿԱՏ ՊԱՐԹԵԻԻ 28	
	⊙ Առ. քա. լս. Յրաբոն եղամայ:	Հայրապետին մերոյ:	
13	* Գշ. գծ. 8. օր Ծննդեան և Տօն		
	ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՇՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՐՆ:		
14	Գշ. գծ. Պահք: Յերեկ. նախաօ-		

Այս ամսուայ մեկից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 52 րոպէ:

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր

Օրացույցը կամ ժամանակի հաշիւը սկսուեցաւ հին ժամանակները յայնչերից և հոռվմայեցիներից, այդ պատճառով նոր ազգերն էլ մինչև այսօր հին ազգերի զործածած անուններն են գործ դնում: Այս ամիսն էլ, Հոռմուտի ժառանգ Նումես Պոմպիացին կարգադրեց տարեշրջանի երկրորդ ամիս համարելը Փե

տրվար ամիսը համապատասխանում է—Ձուկ համաստեղութեանը և վերցրած է Ֆերրուալ բառից: Այսպէս անուանում էին հոռվմայեցիք զոհարերութեանը՝ որ սովորաբար այս ամիսն էին կատարում: Մեր նախնիքն էլ երեկ հէնց այս պատճառաւ անուանել են այս ամիսն Մեհեկի (երեկ երկրորդ ամիս համարելը Փե

ԱՍՏՂԱԿԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ.—Ձուկն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան խաղամու է, համարձակ, գիտուն սնապարծ ու զուարթ: Ձահիլ ժամանակ չունենոր, սակայն հարստանալուց չետոյ շապրող, վատնող: Քէ և լա շրջանների սիրահար, բայց մինչև 40 տարեկան հասակը կանանցից քամբադդ: Եւ իւր անընդունակութեան շնոր-

հիլ վրասներ կրելով ինքն է միայն տուժում: Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հազուադիս գեղեցիկուհի է լինում, լաճախ սքսով բարի, խելօք, ընդունակութեանց տէր ու զրական կարծիքներ ունեցող: Երեխաներ էլ քիչ է ունենում:

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր

0	1	0	1
1	29	15	13
2	30	16	14
3	1	17	15
4	2	18	16
5	3	19	17
6	4	20	18
7	5	21	19
8	6	22	20
9	7	23	21
10	8	24	22
11	9	25	23
12	10	26	24
13	11	27	25
14	12	28	26
		29	27

1 * Կիր. 4. Կիր. զինի Ծննդեանի Հարսանիք:
 2 Բշ. 7. Ս. Մարկոսի, Եպիսկոպոսին, Պիոնի բնն, Կիւրղի և Բեւիթամիսի սարկաւազացն և Ս. Վկայիցն Սբդմակի, Որմղլանայ և Սայեհի: Յերեկ նախատօնակ:
 3 Գշ. 8. Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ քահ. Ս. Պաշք: Յերեկ նախատօն.
 4 * Եշ. 9. Ս. ՎՍԻՐՈՆԱՆՑ զօրավարացն մերոց և 1036 Վկայիցն, որք անկան 'ի մեծ պատերազմին Սւարայրի: Տօն ազգային և Յեշատակ մուտրոց:
 5 Ուր. 10. Պաշք: Ս. Թոյոյ Ս. Թոյոյոյ՝ 150 Հայրապետացն: Ձինի երեկոյեան ժամասացութեան ծածկեցի սեղանն վարադուրաւ:
 6 Սրեղ. 'ի Ձուկն մտանէ: Օր իջանելոյ ջերմութեան արևու 'ի ջուրս:
 7 * Կիր. 11. Բուսն-Բարեկենդան: Եւս Յ. և Ռուսաց:
 8 Բշ. 12. 1. օր մեծի պահոց:
 9 Գշ. 13. 2. օր մեծի պահոց:
 10 Դշ. 14. 3. օր մեծի պահոց:
 11 Ե Ս. քա. լս. Փոխարկից:
 12 Եշ. 15. 4. օր մեծի պահոց:
 13 Ուր. 16. 5. օր մեծի պահոց:
 14 * Եր. 17. 6. օր մեծի պահոց: ՏԵՍՈՒՆԸՆԻՍՈՒՍԱԸ
 Օր իջանելոյ ջերմութեան արևու 'ի ջուրս:

15 * Կիր. 12. 7. օր մեծի պահոց: Բ. Կիրակի Քառասնորդ. պահոց:
 16 Բշ. 13. 8. օր մեծի պահոց:
 17 Գշ. 14. 9. օր մեծի պահոց:
 18 Դշ. 15. 10. օր մեծի պահոց:
 19 Ե Ս. քա. լս. Քառորդ:
 20 Եշ. 16. 11. օր մեծի պահոց:
 21 Ուր. 17. 12. օր մեծի պահոց:
 22 Եր. 18. 13. օր մեծի պահոց: Ս. Կիւրղի Երուսաղէմայ Հայրապետին և միւս Կիւրղի եպ. և մօրն նորա Աննայի:
 23 Օր իջանելոյ ջերմութեան արևու 'ի Հողս:
 24 * Կիր. 14. օր մեծի պահոց:
 25 Գ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Մտաւակին):
 26 Բշ. 15. 15. օր մեծի պահոց:
 27 Գշ. 16. 16. օր մեծի պահոց:
 28 Դշ. 17. 17. օր մեծի պահոց:
 29 Ե Ս. քա. լս. Զոյթութի:
 30 Եշ. 18. 18. օր մեծի պահոց:
 31 Ուր. 19. 19. օր մեծի պահոց:
 32 Եր. 20. 20. օր մեծի պահոց: Ս. Յովհաննու Երուսաղէմայ Հայրապետին և Ս. Հայրապետացն մերոց Յովհաննու Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոսնեցւոյն և Գրիգորի Տաթևացւոյն:
 33 * Կիր. 21. օր մեծի պահոց:
 34 Դ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Տնտեսին):
 35 Ս. ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրն անբացել է 2 Ժ. 4 բուպէ:

Ա Պ Ր Ի Լ

Սպր. ամիսը Հռոմուլոսի տարուայ
երկրորդ ամիսն էր: Որովհետև
այս ամիսը զարնան երկրորդ ա-
միսն էր և օրերը քանի զնուս էին
տաքանում էին, բնութեան այս
գործողութեան պատճառաւ ա-
նուանել են Սպրիլ—Aprilis որ
լատիներէն նշանակում է արևա-
յին կամ տաքացնող. Հին Հռոմում
այս ամսուայ մէջ կատարում
էր ի պատիւ պողարերութեան

չաստուած Յերերի փառասուր
տօն: Մեծ հանդիսով տանում
էին չաստուածների արձանները
երեխայքը նոյնդների վերայ
հեծած և ժողովուրդը ցնծութեան
և ուրախութեան աղաղակներով,
իսկ քրմերը ի պատիւ չաստուածոյ
սպիտակ հանդերձներ հագած
զոհաբերում էին ամուլ կովեր:
Մեր նախնիք այս ամսին անուա-
նել են Ահեկի:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՊՐԻԼ.—Ցուին: Այս համաստե-
ղութեան տակ ծնուած տղան
անեղիկիւ է, կտրուկ, դաշրաց-
կոտ, խստասիրտ և իւր թշնա-
մէներին հալածող: Թէև ունևոր
բայց ժլատ, բաղդատրութեամբ
կրփայլի և զրան նպատող դէպ-
քերը իւր ցանկութիւնները կրկա-
տարեն: Շատ էլ կըճանապար-
հորդի:
Իսկ այս համաստեղութեան
տակ ծնուած աղջիկը բնաւորու-
թեամբ ուժեղ, եռանդոտ, աշ-

խուժուկ, թէև բնութեամբ ան-
ժուշկալ կրլինի. միայն իբրև ա-
մուսին խոնարհ և հաւատարիմ
կըլինի, եթէ իւր և իւր ամուսնու
բնաւորութիւններն իրար համա-
պատասխան են:
Ապրիլ ամսին ծնուածներն առ-
հասարակ ոտքերի ուռուցքից
զգուշանալու են: Իրենց կեանքը
երկու մասի կըբաժանուի, առա-
ջին մասը շատ վտանգալից կանց-
նի և կըտևի մինչև 33 տարեկան
հասակը:

Ա Պ Ր Ի Լ

0	Լ	0	Լ
1	29	16	15
2	1	17	16
3	2	18	17
4	3	19	18
5	4	20	19
6	5	21	20
7	6	22	21
8	7	23	22
9	8	24	23
10	9	25	24
11	10	26	25
12	11	27	26
13	12	28	27
14	13	29	28
15	14	30	29

Ուր. ք. 20. օր Յինանց:
 Թ Լրումն լուսնի. Անքրեաթիք հազ.
 Շք. ք. 21. օր Յինանց:
 * Ի. Կիր. ք. 22 օր Յինանց:
 (Կարմիր-Կիրակի):
 Բշ. ք. 23. օր Յինանց:
 Գշ. ք. 24. օր Յինանց:
 Դշ. ք. 25. օր Յինանց:
 Եշ. ք. 26. օր Յինանց:
 Ուր. ք. 27 օր Յինանց:
 Շք. ք. 28. օր Յինանց:
 Թ Կր. ք. 1. Գ-ֆոթաթե եղ.
 * Կիր. ք. 29. օր Յինանց: Ե.
 Կիր. Տօն Երեման Ա. Խաչի:
 Բշ. ք. 30. օր Յինանց:
 Գշ. ք. 31. օր Յինանց:
 Դշ. ք. 32. օր Յինանց:
 Եշ. ք. 33. օր Յինանց:
 Ուր. ք. 34. օր Յինանց:

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը
 օրն աւելացել է 1 ժ. 4 րոպէ:

Մ Ա Յ Ի Ս

Մայիս ամիսը, ինչպէս կարծում են, ստացել է իւր անունը լատինական maiores բառից, որ նշանակում է հին: Որովհետև այս ամիսը գարնան վերջին ամիսն էր, սորա համար ընծայած էր ծերոց և նախնեացը, և այդ պատճառով արգելուած էր այս ամիսին ա-

մուսնանալը: Մայիսը գարնանային ամիս լինելով զանազան ազգերի մէջ տօնվում էր գարնանային հանդէսներով, որի մէջ մեծ դեր էին խաղում պատանիք և աղջկունք, ծաղկունք ու կանաչ ճիւղեր: Մեր նախնիք անուանել են այս ամիսը Մարերի:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹՈՒՆՆԸ

ՄԱՅԻՍ.—Յկաւորն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան ինչպէս արտաքուստ զեղեցիկ է: աշխատէ էլ ի ներքուստ հոգով բարի, խելօք, շրջանկատ, մեծահոգի և մասամբ կասկածոտ, ճարպիկ, խորամանկ և ազատ արհեստների սիրահար: Այդպիսիների սիրտը կարծես սիրոյ և բարեկամութեան համար է ստեղծուած: Եւ բաղդատը են լինում, եթէ իրենց կեանքը կապում են աշխատի կնով կամ բարեկամի հետ, որոնք նոյնպէս սոյն հա-

մաստեղութեան տակ են ծնուած: Իսկ ծնուած աղջիկը լինում է զեղեցիկ, բարի, պարզ և հեղ. Իրենից տարիքով փոքր մարդու հետ բախտաւորութիւն չի գտնիլ, բացի իւր նման ընտանեկութիւն ունեցող պատուական ամուսնուց: Մայիսին ծնուածներն առհասարակ, մարդ թէ կին, զիտութեանց սիրահար են լինում, գործերի մէջ հմուտ, բնաւորութեամբ զիրար թեք և փափկամարմին: Իսկ 31 տարեկան հասակում զոյգ պէտք է լինեն հիւանդանալուց:

Մ Ա Յ Ի Ս

0	1	0	1
1	Շք. քչ. 35. օր Յինանց:	30	19 Դշ. քչ. 4. օր Հողեղ. Պաշք: 18
2	* Կիր. քի. 36. օր Յինանց:	1	20 Եշ. քի. 5. օր Հողեղ. Պաշք: 19
	2. Կիրակի		21 Ուր. քչ. 6. օր Հողեղ. Պաշք: 20
	⊙ Մն. լս. Անքն:		22 Շք. քի. 7. օր Հողեղայտեան: 21
3	Քշ. քչ. 37. օր Յինանց:	2	23 * Կիր. քչ. Ա. Կիր. Յարու: 22
4	Դշ. քչ. 38. օր Յինանց:	3	Թեան Յիշատակ Եղիայի Սարգսարէն. Յեր. նախատանակ Հարսանիք:
5	Դշ. քչ. 39. օր Յինանց:	4	24 Քշ. քի. Ա. կուսանացն Հոբի: 23
6	* Եշ. քի. 40. օր Յինանց:	5	Յիմանց Յերեկ. նախատանակ: 24
	ՀԱՄԱՐԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏ ՍԻ. Ե.Ս		⊙ Վր. քու. լս. Գործնային Իդ: 24
	Ռուսաց և Յունաց:		25 Դշ. քչ. Ա. կուսանացն Իայանց: 24
7	Ուր. քչ. 41. օր Յինանց: Պաշք:	6	26 Դշ. քի. Պաշք: Յերեկոյեան նախատանակ: 25
8	Շք. քի. 42. օր Յինանց:	7	27 Եշ. քչ. Ա. Յովհաննու Կարապետին և Աթանազիէ եպիսկոպ. 26
	⊙ Արեգակն ի Եկաւորն:		28 Ուր. քի. Պաշք: Յերեկոյեան 27
	⊙ Առ. քառ. լուսնի. Սերբ. անքն:		նախատանակ: 28
9	* Կիր. քչ. 43. օր Յինանց: Երկրորդ Մաղկազարդ: Ռուսաց Տօն փոխադրու թեան Եշխարաց Ս. Նիկողայոսի Սքանչելագործի:	8	29 * Շք. քչ. Ա. ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍՍԻ. ՈՐՁԻՆ մերոյ—Ելն Կիրապէն: 29
10	Քշ. քի. 44. օր Յինանց:	9	30 * Կիր. քի. Բ. Կիր. զինի Հողեղ. ՏՍՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՐԲՈՅ ԵՁ. ՄԻԱԾՆԻ. (Կատարի Հանդէս յամենայն եկեղեցիս Հայաստանեայց): Հարսանիք: 30
11	Դշ. քչ. 45. օր Յինանց:	10	31 Քշ. քի. Ա. մլցն. Բեթղէէէ-մի. Ակակիոսի վկային, Մովկեմայ քահանային և Կոնստանտինոսի զինաւորին: 30
12	Դշ. քի. 46. օր Յինանց: Պաշք:	11	⊙ Մնուէն լս. Տեղ Դիդ անքն:
13	Եշ. քչ. 47. օր Յինանց:	12	
14	Ուր. քի. 48. օր Յինանց: Պաշք:	13	
15	Շք. քի. 49. օր Յինանց:	14	
	⊙ Լր. լուսնի. Հոգեբարձ:		
16	* Կիր. քի. Յինանց օր Ի 15	15	
	Ձատկէն: ՀՈԳԵԳՍԼՈՒՍՏ (Պենտեկոստէ): Բարեկենդան Եղիական պաշտոն: Ռուսաց և Յունաց Եւս Պենտեկոստէ:		
17	Քշ. քչ. 2. օր Հողեղալ. Պաշք:	16	
	Ռուսաց Երկրորդ օր Հողեղալս:		
18	Դշ. քի. 3. օր Հողեղ. Պաշք:	17	

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը աւելացել է 1 ժ. 24 րոպէ:

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

Յունիս (լատին. Junius) ամիսը Հռոմեացեցոց մէջ ի պատիւ պատանեաց նուիրուած էր հպարտութեան շատուածուհուն Յունուային, որից և ստացել է իւր անունը: Սմատուայ առաջին և Հռոմուլոսի կարգած չորրորդ ամիսն էր: Սյս ամսին մեր նախնիքն անուանում էին Մարդաց: Երեւի մարդագետներ հնձելու ամիս, ինչպէս հայոց-ղրացի վրացիք է մայ էլ անուանում են այս ամսին Քիրաթվէ, որ կը նշանակէ խոտ հնձելու ամիս:

Յունիս (լատին. Junius) ամիսը Հռոմեացեցոց մէջ ի պատիւ պատանեաց նուիրուած էր հպարտութեան շատուածուհուն Յունուային, որից և ստացել է իւր անունը: Սմատուայ առաջին և Հռոմուլոսի կարգած չորրորդ ամիսն էր: Սյս ամսին մեր նախնիքն անուանում էին Մարդաց: Երեւի մարդագետներ հնձելու ամիս, ինչպէս հայոց-ղրացի վրացիք է մայ էլ անուանում են այս ամսին Քիրաթվէ, որ կը նշանակէ խոտ հնձելու ամիս:

ԱՍՏԼԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՆԻՍ.— Խեցգետինն: Սյս համաստեղութեան տակ ծնուածը լինում է վիճառէր, կամակոր, խորամանկ, մոլի և ամեն դէպքում աւելի իւր ինքնահանգրքին և ցնորքներին հետեող՝ քան առողջ դատողութեանը լսող: Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկն ինքնասէր է, գործունեայ, աշխատասէր,

զգոյշ, արթուն, ամօթխած, հետաքրքիր, ինքնահաւան և մի քիչ սպախօս: Յունիսին ծնուածներն առհասարակ աչքի են ընկնում իրենց ուշիմ և սրամիտ բնատրութեամբ: Ուրիշի սեպհականութիւնից հարտացող են և նշանաւոր մարդկանցից պաշտպանութիւն զտնող: Գինուց միտն զգուշանալու են:

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30																																																																					
1	Գշ. օր. Ս. կուսանացն նու- նեայ և Մանեայ:	15	Գշ. օր. Ս. Դանիէլի մարգա- րէին և երկց մանկանցն-Սեդրա- կայ, Միսակայ և Աբեղ-նագովի	15	2	Գշ. քչ. Պահք:	2	Սեդրա- կայ, Միսակայ և Աբեղ-նագովի	2	3	Սե. քչ. Ս. իշխանացն Սա- հակայ և Յովսէփայ և Ս. վկա- յիցն Սարգսի և Բաղդոսի	3	16	Գշ. օր. Պահք: Յերեկոյեան նա- խաստեանի	16	4	Սե. քչ. Ս. Սրբոց Թարգմանչացն	4	17	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	17	5	Սե. քչ. Ս. Տրդատայ Թագա- ւորին մերոյ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովադխտայն: Յերեկոյեան նախաստեանի:	5	18	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	18	6	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	6	19	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	19	7	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	7	20	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	20	8	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	8	21	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	21	9	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	9	22	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	22	10	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	10	23	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	23	11	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	11	24	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	24	12	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	12	25	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	25	13	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	13	26	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	26	14	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	14	27	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	27	15	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	15	28	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	28	16	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	16	29	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	29	17	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	17	30	Սե. քչ. Ս. Սրբոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍԻՈՊՈՅ:	30

Սյս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը
օրը պակասել է 1 ժ. 19 րոպէ:

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

Յուլիսը Հռոմուլոսի կարգադրած տարուալ ամսառուայ երկրորդ ամիսն էր և համարվում էր — Հռոմուլոսեան — տարեշրջանի հինգերորդ ամիսը: Քէ և այս ամիսը — Հռովմայ Գրիգոր V II պապի ժամանակ կաղմեցին Գրիգորեան համարուած տոմարով, բայց այս Յուլիս — այսինքն լատ. Iulius ամիսը — իւր անունը ստացել է Հռովմայեցոց կայսր Յու.

լիանոսից, որի ժամանակ և որի հրամանով էլ ուղղեցին օրացույցը — Յուլեան տարեշրջան անունով: Մեր նախնիք այս ամսին անուանել են Հրոտից (երկի հուր արձակող կամ հրային, որովհետե տարուայ ամենաշոգ ամիսն է): Իսկ վրացիք անուանում են Մկաթաթվէ, որ նշանակում է արտը ընձելու ամիս

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒԼԻՍ. — Առիւմն: Այս համատեղութեան տակ ծնուած տղան լինում է պարզասիրտ, համարձակ, քաջ, առատածեռն, աղատամիտ, մեծահոգի և շատ անզամ հպարտ. իւր ազնիւ հոգովը (բնատրութեամբ) հակուած է դէպի բարեպաշտութիւն և ցաւակցութիւն: Միևնոյն ժամանակ ծաղրատէր է, ուրիշներին զայրացնող ու կրքոտ: Արտաքին զեղեցկութեան շնորհիւ, փափուկ սեռին հաճոյանալու կերպը զիտէ և երկար փաղաքանքներ

շատյլելոց լետոյ հասնում է իւր նպատակին: Իսկ ծնուած աղջիկը զուարթ է, շնորհալի, բարկացող, համարձակ, չարամիտ, վրիժառու, բայց սիրելի և իւր սիրելիին անչափ մեծարող: Յուլիսին ծնուածները ամենաբարեստուր ժամանակն իրենց հասակի միջին տարիքն է, համեմայաջող ամիսն՝ օգոստոսը: Ամենից վտանգաւոր տարին իրենց հասակի՝ 42-րդ տարին է, որ ժամանակ պէտք է զըուշանալ:

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

0	Լ	0	Լ
1	Յշ. ԳԳ. 4. օր Վարդավ. պահոց:	2	16 Ուր. ԳՅ. Պահք:
2	Ուր. ԳՅ. 5. օր Վարդավ. պահոց:	3	17 Շբ. ԳԳ. Ս. որդւոց և Թոռանց
3	Շբ. ԳԳ. ՅԻՇԱՍԱԿ ՏԱՊԱՆԱԿԻՆ	4	18 Ս. Գրեգորի Լուսաւորչին մերոյ, Արիստակէսի, Վրթանէսի, Յուսկաննի, Գրիգորիսի և Դանիէլի:
4	ՀՆՈՅ Լ ՏՕՆ ՆՈՐՈՅՍ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ: Նաւակատիկ:	5	19 * Կիր. ԳՅ. Կիր. զինի Վարդավառի Հարսանիք:
5	* Կիր. ԳՅ. ՎԱՐԴԱՎԱՍԻ. Մեծահանգէս օր ուխտի Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի և Տփիսայ Ս. Կարապետ եկեղեցոյն: Միջոց ուտիք չորս շաբաթ:	6	20 Բշ. ԳՅ. Ս. Մակարայեցոցն, Եղիազարու քահանային, Շամուկեայ և Եթիմ որդոցնորին:
6	* Բշ. ԳՅ. 2 օր Վարդավառի Յիշատակ մուտից: Մեծահանգէս օր ուխտի Մերանաւորի Ս. Աստուածածին եկեղեցոյն Տրփիսայ (Կրծանիսի):	7	21 Գշ. ԳՅ. Ս. Երկոտասանից մարգարէիցն, Ուլտայ, Ամոփայ, Միքեայ, Յովելեայ, Արդիու, Նաւուամայ, Ամբակուամայ, Յօնանու, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարիայ և Մաղաքիայ:
7	Յ Կ. ԳՅ. 3. օր Վարդավառի:	8	22 Դշ. ԳՅ. Պահք:
8	Յ Կ. ԳՅ. Պահք:	9	23 Յշ. ԳՅ. Ս. Սուրբիայ և երեց դատերացն, Պիստոսի, Ելպիսի և Աղապի:
9	Յշ. ԳՅ. Ս. Եսայիայ մարգարէին:	10	24 Շբ. ԳՅ. Ս. Տեղ տեղ անիւն:
10	Ուր. ԳԳ. Պահք: Յերեկոյեան նախատօնակ:	11	25 Կիր. ԳՅ. Ս. Սուրբիայ և երեց դատերացն, Պիստոսի, Ելպիսի և Աղապի:
11	* Շբ. ԳՅ. Ս. ԹԱԴԵՍՍԻ Առաքելոյն և Ս. Սանդիսոյ կուսին:	12	26 Կիր. ԳՅ. Կիր. զինի Վարդավառի Հարսանիք:
12	Սրբազանի ՚ի յԱռիւծն:	13	27 Բշ. ԳՅ. Ս. Թէոդոսի Թագաւորին և միցն Եփեսոսի:
13	* Կիր. ԳՅ. Բ. Կիր. զինի Վարդավառի Հարսանիք:	14	28 Գշ. ԳՅ. Ս. Կիրակոսի և մօրն նորա Յուդիտայի և Ս. վկայիցն Գորգիոսի, Պողիբոսի և Կրիթոբեսի:
14	Բշ. ԳՅ. Ս. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և 45 վկայիցն և Ս. կուսանացն Յուստինեայ, Եփիմեայ և Քրիստինեայ:	15	29 Կիր. ԳՅ. Պահք:
15	Գշ. ԳՅ. Ս. Աթանազիւնեայ եպիսկոպոսին և տասն աշակերտացն և Հինգ վկայիցն:	16	30 Կիր. ԳՅ. Ս. Փոփոխութիւն:
16	Կիր. ԳՅ. Պահք:	1	31 Շբ. ԳՅ. Ս. Վահանայ Գողթնացոյն:
17	Յ Կ. ԳՅ. Ս. Նախահարցն Աղամայ, Արեւի, Աթայ, Ենովքայ, Ենովայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսակայայ, Յովսէփայ, Յակովբայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի: Սամիսոնի, Յեփթայեայ, Բաբակայ, Կեղեցունի և այլոց սրբոց նախահարցն:	2	Ս. Փոփոխութիւն:

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը պահատել է 1 ժ. 26 րոպէ:

Օ Գ Ռ Ս Տ Ո Ս

Օգոստոս ամիսը հոտմարտիցիք սկզբում անուանել էին Սեկստիլէ, որ լատ. նշանակում է վեցերորդ: Քրիստոսից 33 տարի առաջ, ի պատիւ Հռովմայեցոց Օգոստոս կայսեր, անուանեցին Օգոստոս, և էր ամառուայ վերջին ամիսը: Մեր նախնիք

այդ ամսին անուանում էին Նաւասարդ, որովհետեւ նոր տարուայ առաջին ամիսն էր և տարեթիւը այս ամսուայ 11-ից էին սկսում ի յիշատակ ջրհեղեղի վերջանալուն: Նաւասարդ նշանակում է նաւը աստ է արդ, կամ նաւը հասաւ արդ:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՄԵՐԻ ԳՈՐՇԱԿԻԹԻՒՆԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ.—Վոյսն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան բարեկազմ է, անկեղծ, մեծահոգի, խելօք, ողջախոհ, համեստ և բարեգործ: Եւանջի մէջ վարուելու կերպը շիմանալով ու ամեն տեսակ հնարքներից զուրկ լինելով՝ շուտ-շուտ խաբւում է և չափշտակում:

Իսկ ծնուած աղջիկը ամօթխած

է, ժուժկալ, աչքերը զեղեցիկ և երեսի գծագրութիւնը որոշ: Շուտ կ'ամուսնանայ, իւր ընտանիքում սիրելի, բարեպաշտ, հաւատարիմ և աննաման մայր կըլինի, իսկ իւր որդիքը, որոնք աւելի իգական սեռին կը պատկանին, նոյնպէս մինը միւսից աւելի զգուշի ու զեղեցիկ կը լինին:

Օ Գ Ռ Ս Տ Ո Ս

0	1	0	1
1 * Կիր. քչ. Ե. Կիր. զկնի Վարդավաթիւ Հարսանիք:	3	16 * Բշ. քչ. 2. օր Վերափոխման:	18
2 Բշ. քչ. Եղեկեայ կուսին, Հօրն նորա Փրիսչպոսի և մօրն Կողեկայ և երկ. եղբարցն Սերգեայ և Սպիտոնի և երկուց ներքինեացն:	4	17 Գշ. քչ. 3. օր Վերափոխման:	19
3 Գշ. քչ. Ս. Տրիփոնի, Պարսամայ և Ոնոփրիոսի ճգնաւորն:	5	18 Դշ. քչ. 4. օր Վերափ. Պահք:	20
4 Դշ. քչ. Պահք:	6	19 Եշ. քչ. 5. օր Վերափոխման:	21
5 Նշ. քչ. Ս. Վիլյայցն և Եղեկոսի, Մակարիոսի, Վաղբերոսի, Կանգիտոսի և Սկիզասայ:	7	20 Ուր. քչ. 6. օր Վերափ. Պահք:	22
6 Սա. քչ. լս. Լա. Եղ.	8	21 Եր. քչ. 7. օր Վերափոխման:	23
7 Ուր. քչ. Պահք:	9	22 Ե Վր. քչ. լս. Անհասար Եղ.	24
8 Եր. քչ. Եղեկոսի Ս. Ժողովոյն Երկու Հարեր Հայրապետացն:	10	23 Բշ. քչ. 9. օր Վերափոխման:	25
9 * Կիր. քչ. 2. Կիր. զկնի Վարդ. Բարեկէն. Ս. Աստուած. պահոց:	11	24 Գշ. քչ. Ս. Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի և կանանցն Իւղարերից:	26
10 Բշ. քչ. 1. օր Ս. Ածած. պահոց:	12	25 Դշ. քչ. Պահք:	27
11 Դշ. քչ. 3. օր Ս. Ածած. պահոց:	13	26 Ռուսաց՝ Յիշատակ նուաճման արեւելեան Կովկասու:	28
12 * Արեղակն ՚ի Վոյսն մտանէ: Ըստ բուն տօմարի մերում նաւասարդ և տարեմուտ 4397 թ. և կէկղ. 1344 թ.	14	27 Ուր. քչ. Պահք:	29
13 Եշ. քչ. 4. օր Ս. Ածած. պահոց:	15	28 Լատ. Մնունդ Ս. Աստուածածնի:	30
14 Ուր. քչ. 5. օր Ս. Ածած. պահոց:	16	29 Եր. քչ. Ս. Աւաքերոցն Թոմայի:	31
15 * Լրումն լուս. Վէթր Եղ.	17	Յակովբայ և Շմաւոնի: Յերեկոյն նախասօնակի:	
Միւստի, ըստ տեղեան Ս. Գրեղորի Լուսաւորչին մերոյ: Նաւահատիք: Յերեկոյն նախասօնակի:		30 * Եր. քչ. Գ. Կիր. զկնի Վերափ. Գիւս Գոտոյ Ս. Աստուածածնի:	1
* Կիր. քչ. Վերափոխման Ս. Սատուածածնի. Զկնի պատարագի կատարի օրհնութիւն խաղողոյ: Ինն օր նախասօնակի: Միջոց ուտիք երեք շաբաթ:		31 Ե. և Ռուսաց ՚իլլատումն Ս. Յովհաննու Մկրտչին:	2
Յ. և Ռուսաց՝ Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի:		Ռուսաց՝ Փոխադրութիւն նշխարաց Ս. Սիլվանդր և Եսայացոյ:	3
		31 Գշ. քչ. Ս. մարգարէիցն Եղեկէի, Եղբի և Զաքարիայի Հօրն Ս. Յովհաննու Մկրտչի:	

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրը պահատել է 1 Ժ. 24 ըսպէ

Ս Ե Պ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

Սեպտեմբեր ամսուայ անու-
նը ծաղում է Լատինական
(septembre) բառից: Այսպէս ամ-
սուանեց Հռոմայօսը տարու-
մէն հոգի:

Եօթներորդ ամիսը, որ աշուն-
քուայ առաջին ամիսն էր: Սեր
նախնիք այս ամիսը անուանել
են հոգի:

ԱՍՏՂԱԳԷՏԵՆՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Սեպտեմբեր.— Կշիւն: Այս հա-
մաստեղութեան տակ ծնուած
տղան վիճասէր է, կամակոր,
ժողորարան և սաստիկ իւր բա-
ւականութեանց ետևից ընկնող.
ունի և լաւ ձևեր, ճառախօսու-
թեան ձիրք, բարեհամբույր է,
միայն երբ իւր շահերը պահան-
ջում են՝ իւր տուած խոտուովը
շատ հեշտ է զրժում և իւր ու-
նեցած զգաստութեան շնորհիւ,
շատ վտանդներեց հեշտութեամբ
զերծ մտում:

Իսկ ծնուած աղջիկը սիրելի է,
ուրախ, հրապուրիչ ձևերով օժ-
տուած, բախտաւոր և բազմա-
թիւ երկրպագուներ ունեցող.
միայն զգաստ պէտք է լինի, ո-
րովհետև վերջն անպատճառ
զղջալու է:

Սեպտեմբերին ծնուածներն առ-
հասարակ ինչպէս 33 տարեկան
հասակում, այնպէս էլ ջրից միշտ
զգուշանալու են:

Ս Ե Պ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

0	1	0	1
1	ԴՂ. ԳԻ. Պահլք:	4	20
2	ՆՂ. ԳՅ. Ս. Յովհաննու Կարապե- տին և Յորայ արդարոյն:	5	21
3	Ուր ԳԻ. Պահլք:	6	22
4	Յ. Առ. քռ. լս. Խառն եղանակ: Շք. ԳՅ. Տօն Նիկիոյ Սուրբ Ժո- ղովոյ 318 Հայրապետացն:	7	23
5	* Կիր. ԳԻ. Դ. Կիր. զինի վե- րախոսման:	8	24
6	Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց:	9	25
7	ԲՂ. ԳՅ. 1. օր Ս. Խաչի պահոց:	10	26
8	Սերեկոյին նախատոնակ:	11	27
9	* ԴՂ. ԳՅ. 3. օր Ս. Խաչի պահոց:	12	28
10	Տօն Ծննդեան Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾ- ՆԻՆ 'ի յՄենայէ.— Եւ Յ. և Ռու- սայ:	13	29
11	ՆՂ. ԳԻ. 4. օր Ս. Խաչի պահոց:	14	30
12	Ուր. ԳՅ. 5. օր Ս. Խաչի պահոց:	15	
13	Սրեղ. 'ի Կշիւն մտանէ: Սշնանամուտ և Հասարակած — Տիւ և Կիշեր Հաւասար:	16	
14	Շք. ԳԻ. Տօն Ս. Եկեղեցւոյ Ի նա- ւակաթիւ Ս. Խաչին Նաւակաթիւ Լր. լս. Հոգեբանի եղ.	17	
15	* Կիր. ԳՅ. 2. օր Տօն Ս. Խաչի:	18	
16	Յեշտակ մեռելոց:	19	
17	ԴՂ. ԳՅ. 3. օր Տօն Ս. Եկեղեցւոյ:	20	
18	Յ. և Ռուսայ' խաչվերաց:	21	
19	ԴՂ. ԳԻ. 4. օր Տօն Ս. Եկեղեցւոյ:	22	
20	ՆՂ. ԳՅ. 5. օր Տօն Ս. Եկեղեցւոյ:	23	
21	Ուր. ԳԻ. 6. օր Տօն Ս. Խաչի:	24	
22	ՇՂ. ԳՅ. 7. օր Տօն Ս. Խաչի:	25	
23	Լատինաց' Տօն Ս. Գրիգորի Լու- սաւորչին մերոյ ի սահմանս Հռո- մայ և Նէապօլոսոյ:	26	
24	* Կիր. ԳԻ. Բ. Կիր. զինի Ս. 22	27	
25	Խաչի Բարեկենդան վարդայ Ս. Խաչի:	28	
26	ԲՂ. ԳՅ. Ս. Մամասայ, Փե- լիտիմօնի և Վիմօնի Սիւնակեց- ւոյն:	29	
27	Ը վր. քռ. լս. Փօփոթան:	30	
28	ԴՂ. ԳԻ. Պահլք: Ս. Կուսանացն Փեփրոնեայ, Մարեանեայ և Շու- շանայ դատեր մեծին վարդանայ:		
29	ԴՂ. ԳՅ. Պահլք:		
30	ՆՂ. ԳՅ. Ս. Հայրապե- տացն Բարաղամու, Անթիմոսի և Նրանոսի:		
	Ուր. ԳՅ. Պահլք:		
	Շք. ԳԻ. Ս. Գէորգայ զօրովա- րին, Աղոկաոսի և Ռամանոսի եր- գեցողին:		
	* Կիր. ԳՅ. Գ. Կիր. զինի Ս. 29		
	Խաչի Տօն վարդայ Ս. Խաչի Հարսանիք: Տասնևմէկերորդ տա- րեդարձ Ս. Օծման Տ. Տ. Մկրտչի Ս. ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Ռուսայ' ՆնջուՄ Ս. Յովհաննու Սահարանջին:		
	ԲՂ. ԳՅ. Ս. Դաւթի Դիմեցւոյն և Ս. վկայիցն Լամբէոսի և Լամ- բէուհւոյն:		
	Սնուհը լս. Ամպօթ եղանակ: ԴՂ. ԳՅ. Ս. Եւստաթէոսի և Կնոջ նորա Թէոփիսոսի և երկուց որդ- ւոցն և Կուսանացն Նրմոնեայ և Նեքտափնեայ:		
	ԴՂ. ԳԻ. Պահլք:		
	ՆՂ. ԳՅ. Ս. Իշխանացն Սահակայ' և Համազասպայ: Ռուսայ' Ս. Գրիգորի Լուսաւոր- չին մերոյ և Ս. Կուսանացն Հախի- սիմանց և Գայիանեանց:		
	Այս ամսուայ մէկից մինչև 30-ը օրը պակասել է 4 ժ. 14 րոպէ:		

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

10 28

Հին ժամանակները Հոտմում, այս ամսի 15-ին ի պատիւ պատերազմի չատուած Փարսի, զոհարեբում էին նծուղներ և Հոտմուլոսի կարգաւորած տա. բուայ ութերորդ ամիան էր, այս պատճառաւ անուանուեցաւ Octobre, որ լատիններէն նշանակում է ութերորդ: Այս ամիսը աշունքուայ միջի ամիսը լինելով, հին աղբերի մէջ այս ամսում կատարվում էին ժողովրդական տօներ—հանդէսներ, դաշ-

տնչին աշխատանքի աւարտման և այգեկոյթի պատճառաւ: Իսկ այս ժամանակ որ վհեան Կովկասում այգեկոյթ է լինում, ինչպէս ժողովուրդը ասում է (բաղաբաղ) և զինի են քամում, դորա համար էլ մեր դրացի վրացիք այս ամսին ուղղակի անուանում են Ղվինօբիսթվէ, զինիներու-ամիս: Մեր նախնիք անուանում էին այս ամսին Սահմի:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՌՇԱԿՈՌԹ ԻՒՆԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ.—Կարիճն: Այս համատեղութեան տակ ծնուած տղան համարձակ է և խորամանկ, բայց իւր պակասութիւնները ծածկելով՝ իր արտաքին գեղեցկութեամբ խարում է և շատերի աչքը շրջնում: Օրիորդներ, այսպիսի կեղծատրներին երբէք չհաւատար. դրանք միայն երեսանց են ուրախ երևում, այգպիսինների ծիծաղը փնասակար է, աղէտաբեր և առանձնութեան ժամանակ դրանք մեղամաղձութեամբ են տանջում: Իսկ ծնուած աղջիկը՝ աշխոյժով լի, ստասաց, ծածկամիտ, կեղծատր, դաւաճան, փոփոխա-

միտ և ազահ, սիրում է ծաղրել և ուրիշների մասին վատ կարծիք լայտնել: Եւ չնայելով իւր քաղցրանկատութեան ու բարեհաճույ ձևերին՝ սիրտը բարութեամբ չէ համակուած: Հոկտեմբերին ծնուածներն առհասարակ իրենց գործերում լաւօրութիւն են գտնում և հարբատութիւն են ձևք բերում: 40 տարեկան հասակումն է, որ թէ իրենց բնատրութիւնն է փոխվում դէպի լար և թէ իրենց գործերի մէջ փոփոխութիւն է լինում: Միայն 25 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զրուշանալու են:

Հ Ո Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

31 ՕՐ

0	1.	0	1.
1	Ուր. ք. Պաշք:	5	բապետին որ Հաւատաց ի Թաշերութիւնն Քրիստոսի և Յովսէփայ Աստուածաճօրն, Յովսէփայ Արեւմտացոյն, բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու և քերչն նորա Մարթայի և Մարիամու
2	Շք. ք. Ս. Եօթանասուն և երկու աշակերտացն Քրիստոսի:	6	
3	* Կեր. ք. Կեր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	7	
4	Յ Առ. ք. լուսնի. Խաչ էդ. Բշ. ք. Ս. Փօղոսու Հայրապետին և Երանոսի Հեռեւողին Առաքելոցն:	8	
5	Գշ. ք. Ս. Կուսանացն Թեկղի, Վարդաբայ և Աղեղեայ:	9	
6	Գշ. ք. Պաշք:	10	
7	Նշ. ք. Ս. Պանտալեոնի բժշկին, Երմոդեայ քահանային և Եւրաակոսի կուսին:	11	
8	Ուր. ք. Պաշք:	12	
9	Շք. ք. Ս. Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղեշի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ—փրկիտփայլին, Քրեղզորի նարեկացոյն և Ներսիսի կայեցոյն:	13	
10	* Կեր. ք. Ե. Կեր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	14	
11	Յ Առ. ք. Ս. Կրիստոսի մտանէ: Յ Առ. լուսնի. Առքեայքն էք. Բշ. ք. Գիւտ նշխարաց Ս. Քրեղզորի Աղուանէց կաթողիկոսի և Ս. Հարցն Թաթլոյ, Վարսի և Թումասու, Անաօնի Կրօնիղեայ և Եօթն խոտաճարակացն՝ որք Յիւնիակներայ մասն կատարեցան:	15	
12	Գշ. ք. Ս. Առաքելոցն Անանիայի Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպ, Յովհաննու, Երզայի և Սիլվեստոսի:	16	
13	Գշ. ք. Պաշք:	17	
14	Նշ. ք. Ս. Կրիստոսի Արեւադացոյն, և Ս. Առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի:	18	
15	Ուր. ք. Պաշք:	19	
16	Շք. ք. Ս. Աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու:	20	
17	* Կեր. ք. Զ. Կեր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	21	
18	Բշ. ք. Ս. Ղուկիանոսի Հարիւ	22	
19	Վր. ք. Ս. Թէոդիանի քահանային, Չեղոքեայ և Թամարայ:	23	
20	Գշ. ք. Պաշք:	24	
21	Նշ. ք. Ս. Խաչի Թեանց և Ս. վկայիցն Արտեմայ և Քրիստափորի և երկուց կանանցն Կալինիկեայ և Ակուլինեայ:	25	
22	Ուր. ք. Պաշք:	26	
23	Ուսաց՝ Տօն Ղազարու Ս. Աստուածանայ պատկերին:	27	
24	* Կեր. ք. Ե. Կեր. զինի Ս. Խաչի:	28	
25	Բշ. ք. Ս. Անաստասայ քահ. Վարսի և Թէոդորեայի և որդոց նորա և որք ընդ նմա կատարեցան:	29	
26	Գշ. ք. Ս. Ընկիրքեանցն, որք է Աստուատ կատարեցան:	30	
27	Վր. ք. Պաշք:	31	
28	Նշ. ք. Ս. Աւետարանոսի Արեւասացոյն, Բաբելայ ծերոյն և 84 աշակերտացն նորին:	1	
29	Ուր. ք. Պաշք:	2	
30	Շք. ք. Ս. Յովհաննու Ասկերբուս Հայրապետին:	3	
31	* Կեր. ք. Զ. Կեր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	4	

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ւ Ա Ծ

«Ժողովրդական—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԻ ՏՐԵՑՈՅՑԻ» 1904 ԹՈՒՆԿԱՆԻ

I. ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

1) ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

Ա. ԷՋՄԻԱՏՆԻ Հայրապետ և Կաթողիկոս ամենայն Հայոց Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ԾՆԵԱԼ 1820 ապր. 4-ին, ընտրեալ մայիսի 5-ին 1892 թ. և օծեալ սեպտեմբերի 26-ին 1893 թ.:

ՏԱՆՆ ԿԻՂԻԿԻՈՑ—Տ. Տ. Սահակ Կաթողիկոս:

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ—(Թափուր):

2) ՊԱՏՐԻԱՐԿՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ—Յարուժիկն արքեպիսկոպոս Վեհապետեան:

Կ. ՊՈԼՍՈՑ—Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան:

3) Ա. ԷՋՄԻԱՏՆԻ ՍԻՆՃՈՒ

Նախանգամ Արխտակէս արքեպիսկոպոս Դաւթեան:

« Մակար եպ. Բարսուղարեան:

« Յուսիկ եպ. Տէր-Մովսիսեան:

» Աշոտ վարդապետ Շախեան:

» Մխիթար վրդ. Տէր-Մկրտչեան:

Պրոկուրոր Խրիստ. Կանչելի:

4) ԹԵՄԵՐ ԵՒ ԹԵՄԱԿԱԼՆԵՐ

ա) ԵՐԵՒԱՆԻ.—Փոխանորդ Թեմակալ—առջնորդի. Կարապետ վարդապետ:

Ցաթևի յաջորդ՝ Խոսրով—վարդապ.

Հին-Նախիջևանի յաջորդ.—Իսահակ վրդ. Տէր-Միքայէլեան:

Ղարսի յաջորդ.—Կիրեղ վրդ.

Ալեքսանդրապոլի յաջորդ.—Սահակ վրդ. Բաղդասարեան:

բ) ՎՐԱՍՏԱՆԻ Ե ԻՄԵՐԷթԻ.—Թեմական առաջնորդ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեան:

Գանձակի յաջորդ.—Բենիկ վրդ.:

Ախալցխայի յաջորդ.—Բարկէն վարդ. Աղաւելեանց:

Գորու յաջորդ.—(Թափուր):

գ) ՂԱՐԱՔԱՂԻ.—Առաջնորդ Թեմի Գրիգոր եպ. Գառնակերեանց:

Նուխու յաջորդ.—Սիսն վրդ. Տ. Մանուէլեան:

դ) ՀԱՇՏԱՐԻՍԱՆԻ.—Թեմական առաջ. Արխտակէս արքեպիսկ. Սերգակեան:

ե) ՇԱՄԱԽՈՒ.—Առաջնորդ Թեմի Անանիա եպ. Համազասպեան:

զ) ԲԵՍԱՐԱՅԻՈՑ.—Առաջնորդ Թեմի Ներսէս արքեպիսկ. Խուզալերեանց:

է) ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ.—Եղիշ վրդ. Մուրադեան:

ը) ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻ Ե ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Սահակ եպիսկոպոս Այվատեան:

II. Տ Ե Ղ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Ս. ԵՋՄԻԱԾԻՆ

Ս. Եջմիածինը հուշակառուր վանք է և ամենայն հայոց Հայրապետի կամ Կաթողիկոսի աթոռանիստը, որը գտնուում է 18 վ. Երևանից դեպի արևմուտք: Վանքը և նրան կից հողերը ձեռնարանը և այլ և այլ տնտեսական հիմնարկությունները բռնում են մի ընդարձակ տարածություն: Այս տարածության կենդրոնում ՚ի պատիւ Ամենասուրբ Կուսի, կանգնած է մայր տաճարը որ ինչպէս ասում է պատմությունը, կառուցել է Հայաստանի Լուսաւորիչ Ս. Գրիգորը 303 թ. այնտեղ, որտեղ նրան տեսական

մէջ երևեցաւ Աստուծոյ Որդին: Այս պատճառով տաճարը ստացաւ Եջմիածին անունը, որ նշանակում է «Միածինն իշխաւ»:

Ս. Եջմիածինը Հայաստանեայց եկեղեցու նախկին հայրապետների աթոռանիստ էր Ս. Լուսաւորչի ժամանակից մի չէ և 452 թ., երբ պատերազմական փոթորիկները ստիպեցին կաթողիկոսական աթոռը փոխադրել Ղուբին:

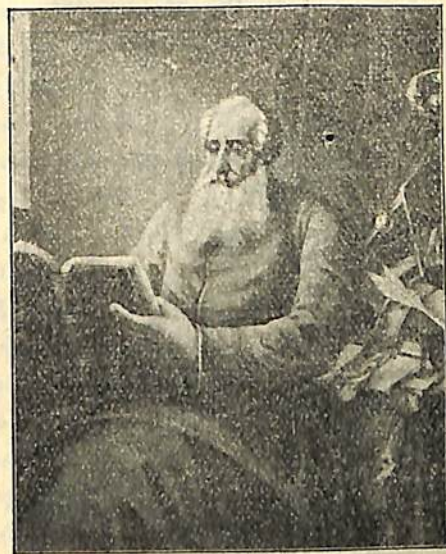
Յետոյ կաթողիկոսները լինում էին երկար ժամանակ Անի, Կիլիկիա, Սիս. և Ս. Եջմիածին վերադարձան միայն 1441 թ.: 1827 թ-ից Եջմիածինը պարսիկներից անցաւ ռուսաց ձեռքը:

S. S. ՍԵԶՍԿ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՏԱՆՆ ԿԵԼԻԿԻՈՅ

† ՆՈՐՈԳ ՀԱՆԳՈՒՅՆԱԼ ՄԵԼՔԻՍԵՅԵԿ
ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄՈՒՐԱԳԵԱՆ

ՍՈՒՐԵՆ ՍԱՀԱԿ
Հայոց 'գրերի գիտի 1500-ամեակի առթիւ:

III Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ի Ն Դ Ա Ր Ե Ր Ի Յ

I

Մենք հայերս կանգնած ենք մի մեծ, հաղուադէպ լօբելեանի շեմքին: 1904 թուին լրանումէ 1,500 ասրի այն օրից, երբ հայոց մեծ ուսուցանող ս. Մեհրուպ-Մաշթոց վարդապետը հնարեց մեր այբուբենը. ուրեմն շուտով կը հասնէ հայոց գրերի գիւտի տասնեւհինգգարեան լօբելեանը:

Ամեն մի ազգի համար նրա այբուբենի գիւտը նշանակում է նրա լուսաւորութեան, քաղաքակրթութեան սկիզբը, նրա գրականութեան նախադուռը. ուրեմն եւ ամեն ազգի համար նուիրական պէտք է լինի իր գրերի գիւտի զարդարձը. բայց մեր մէջ նա ունեցել է նաեւ առանձին նշանակութիւն, շնորհիւ այն բացառիկ դրութեան, որի մէջ գտնուում էր մեր ազգը հինգերորդ դարի սկզբին:

Երկու հզօր հարեանների, լոյսերի եւ պարսիկների մէջ խեղդուած՝ փոքրիկ եւ թույլ Հայաստանը քաղաքականապէս եւ կուլտուրապէս մօտ էր իր օրհասին: Արշակունի թագաւորները, ներքին քաքաքականութեան մէջ թույլ, արտաքինի մէջ անհեռատես, խաղալիք էին մի կողմից ներքին հակառակ հոսանքների եւ միւս կողմից հզօր հարեանների քաշածուլքին: Աւժեղացած քրիստոնեայ հոգևորականութիւնը ձգտում էր իր գերիշխանութեան ենթարկել թագաւորին եւ նրան դէպի Յունաստան ձգել. նախարարական տոհմերը, ամէն մէկը ինքնուրուշն եւ ուժեղ՝ ամեն մէկն հետևում էր իր տեղական եւ անձնական շահերի. ընդհանուր ազգային շահեր, ազգային գիտակցութիւն պակասում էր նրանց մէջ. նրանց կախումը թագաւորից՝ լոկ ձեական էր. նրանք կօղնէին թագաւորին այն ժամանակ՝ երբ սրա նպատակները համապատասխան լինէին իրանց շահերին ու հակումներին. հակառակ դէպքում՝ հաշտաբարը դիմում էր եւ թշնամու շարքերի մէջ կուռում էր բնիկ թագաւորի դէմ: Հեղինակութիւնից եւ ուժից զուրկ այսպիսի թագաւորները հասկանալի է թէ ի՞նչ նշանակութիւն պէտք է ունենային այնպիսի հզօր դրացի պետութիւնների աչքում, ինչպէս էին

ՍՈՒՐԵՆ ՄԵՍՐՈՊ

Հայոց գրերի գիւտի 1500-ամեակի ստիլա:

Քիւզանդական կայսրութիւնը արևմտքում և Սասանեան պետութիւնը արևելքում: Արշակունի թագաւորները այս պետութիւններէ հպատակները էին (վասնալ). թագաւորում էին՝ նրանց հաւանութեամբ, զրկուած էին թագից՝ նրանց հրամանով, եւ քանի անգամ որ այս հզօր պետութիւնները իրար հետ կռիւ էին ունենում՝ տուժողը վերջ ՚ի վերջոյ լինում էր Հալաստանը: Արա սահմանամերձ նահանգները արևելքից և արևմտքից հետզհետէ կրժուում, մաշուած էին, եւ սահմանները հետզհետէ նեղանում. եւ այս նեղ սահմաններում էլ արշակունի թագաւորները միշտ ենթարկված էին իրանց գերիշխան պետերի քմահաճօքին: Բաւական էր մի անդրոյ վարժուէք, մի քսութիւն—եւ աճա ալ թագաւորները, պետերի մի հրամանով, ենթարկուած էին ամենախիստ եւ նախատական պատիժներին: Յիշենք իբրեւ օրինակ, որ մի պարսիկ իշխան մտնում է Հալաստան և հալոց թագաւորին սեփական բանակի մէջ բռնում է, աչքերը դաղելով կուրացնում և հետը Պարսկաստան գերի տանում—և մնում է անպատիժ: Որ պարսից թագաւորը մի ուրիշ արշակունի թագաւորի հրամայում է գնալ Պարսկաստան, եւ սա հարկադրուած է լինում գնալ, որպէս զի այնտեղ իբրեւ մի զգուշի ոճրագործ շղթայի զարկիլի եւ ցմահ բանտարկութեան դատապարտվի մութ բանտի մէջ, ուր եւ անձնասպանութիւն է գործում: Որ մի ուրիշ թագաւորի չոյն զօրապետը Հալաստանի ծոցում իր մօտ ճաշի է հրաւիրում եւ քստմնի դաւաճանութեամբ իր սեղանի վրա նրան սպանել է տալիս—եւ անպատիժ մնում: Աճա համառօտ, բաց ճշգիրտ պատկեր Արշակունի հալ թագաւորների զօրութեան և քաղաքական դրութեան:

Կար մի ուրիշ գործօն, որ ազգերի պամութեան մէջ նշանաւոր գեր է կատարել. դա քրիստոնէութիւնն էր, որ հինգերորդ դարի սկզբին Հալաստանում բռնութիւն էր արդէն իր գոյութեան հարիւրամեակը: Բաց ինչ զրական արդիւնք ունեցաւ այս նոր կրօնը իր հարիւր տարուայ գոյութեան ընթացքում:—Ոչնչացնելով նախկին հեթանոսական գուարթ ու գեղածածաղ պաշտամունքը, ազգային կամ ազգայնացած աստուածութիւնները, նրանց պաշտամունքին նուիրված հալ-ժողովրդական տօներով ու հանգէսներով նոր կրօնը տուեց մեալլ, երկրային հրապոյրներին ու բարիքներին արձամարհող, երկար ծովերի և պահեցողութեան, չը հասկացված աղօթքների, օտար ու օտարահնչիւն աստուածապաշտութեան մի պաշտա-

մունք: Եկեղեցիներում ժամերգութիւնը այնպէս էր կատարվում, որ Աւետարանը կարդացվում էր լուռարէն կամ ասորերէն լեզուներով, եւ հալ ժողովուրդը, որ ամենեին չէր հասկանում այդ լեզուները, նոր կրօնի պաշտամունքը տեսնելով, ժամակարգութիւնը լսելով՝ ուրիշ ոչ մի զգացում չէր կարող դուրս բերել եկեղեցուց, բացի այն մտքից, թէ ինչո՞վ է Քրիստոս բարձր իր նախկին հզօր, աստուածների հալը, հալ աշխարհի պահապան Արամազդից. ինչ առաւելութիւն ունի իր առաջ դրված խաչը՝ իր նախկին Անահիտ տիկնոջ ոսկեղէն սիրուն արձանից, որին տարեկան հանդէսների ժամանակ այնպիսի հրճուանքով դարդարում էին վարդի պսակներով եւ զօհեր էին մատուցանում. ինչո՞վ լաւ է այդ օտարաձայն քրթմնջոցը, որ այնքան ձանձրալի կերպով զօղանջում է իրանց ականջներում, քան այն գեղեցիկ հալերէն երգերը, որոնցով դովում էին քաջ Ահազգնին, ոսկեծղի Անահիտին եւ նրանց շնորհքները հայցում:—Նոր կրօնը, չը կրթելով ժողովուրդի հոգին, օտար մնալով նրա սրտին՝ այնու ամենայնիւ ստեղծեց մի նոր՝ հոգեորական դասակարգ, որ բարեպաշտ թագաւորների առատ նուէրներով անազին հողալին կալուածների ու հարստութիւնների տէր դարձաւ եւ մեծամեծ արտօնութիւններ ստացաւ: Այս դասակարգի գլխաւորները ձգտեցան նաև քաղաքական իշխանութիւն ձեռք բերելու, թագաւորներին իրանց հպատակեցնելու. ինչեղով աւելի կրթված ու բարեպաշտ նրանք չիրաւի մեծ ազդեցութիւն ձեռք բերին. թագաւորների մօտ խորհրդատուի, մենտորի դեր էին կատարում. նրանց ու նախարարների լարարերութեան մէջ՝ միջնորդ էին դառնում. նրանց և օտար պետերի մէջ՝ դիսպան ու միջնորդ հանդիսանում: Թուլ թագաւորներն ուղղակի ենթարկված էին նրանց ազդեցութեան ու նրանց կամքովէ էին շարվում. իսկ եռանդուն թագաւորներն աշխատում էին թօթափել իրանց վրայից նրանց սզդեցութիւնը, եւ սկսվում էր երբեմն խուլ պայքար, երբեմն լաւտնի թշնամութիւն այս երկու իշխանութիւնների մէջ: Ամբողջ հարիւր տարվայ ընթացքում չէ կղել ոչ մի կաթողիկոս, որ ենթարկված չը լինի բռնութիւնների (սկսելով հալածանքից մինչեւ սպանութիւն)՝ ժողովրդի իշխանների կամ թագաւորների կողմից, բացի վերջին մի քանի աննշան եւ սակաւակեաց կաթողիկոսներից, որոնք եղել էին «տորուկ ՚ի ստրկած արքունի»:

Արա հետ միասին քրիստոնէութիւնը Հալաստանում այս ժա-

մանակամիջոցում առաջ բերեց մի նոր, քաղաքական և կուլտուրական տեսակետից վտանգաւոր դրութիւն: Քրիստոնէութեան շնորհիւ հայերը կրօնապէս հեռացան պարսիկներից եւ մօտեցան չոյներին: Սասանեան պարսիկ թագաւորները, առանց այն էլ կրօնամոլ, այս փոփոխութիւնը նկատեցին իբրև մի շատ վտանգաւոր իրողութիւն Պարսկաստանի շահերի համար, որովհետև կրօնական միութեան շնորհիւ հայերը քաղաքականապէս էլ մօտենում էին Յուժաստանին. իսկ հայերի միանալը չոյների հետ՝ շատ կարևոր, գուցէ եւ վճռական նշանակութիւն ունենար այս երկու մեծ պետութիւնները դարաւոր մրցութեան լուծման համար: Ուստի Սասանեան թագաւորները թշնամաբար սկսեցին նայել ոչ միայն քրիստոնէութեան, այլ և այդ կրօնը դաւանող ազգի ու թագաւորի վրա: Քրիստոնէութեան շնորհիւ Հայաստանը վաստակեց մը անհաշտ ու հզօր թշնամի, որ շատ շուտով վերջ դրեց նրա քաղաքական ինքնուրոյնութեան արտաքին մնացորդին (Արշակունիների թագաւորութեան) եւ վճռաբար ձեռնարկեց քրիստոնէութիւնը բնաջինջ անելու Հայաստանից: Իսկ չոյները, իրանց կողմից, ամենևին հոգ չը տարան օգտվելու սրանց համար նպաստաւոր դրութիւնից — օգնութեան ձեռք չը մեկնեցին հայերին (քաղաքական շահերը սլապէս էին հասկանում նրանք), և միեւնոյն ժամանակ աշխատում էին լուծացնել իրանց բաժինը ընկած Հայաստանը, որի համար, ի միջի այլոց, շատ արմար միջոցներ էին լուծարէն լեզուով հալոց եկեղեցիներում պաշտամունք կատարելը եւ հալոց կաթողիկոսների՝ չոյն սետրապոլիտներից եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն ստանալը: Քաղաքակրթութեամբ էլ Հայաստանը այն ժամանակ, ինչպէս և միշտ, ենթարկված էր դրացի աւելի քաղաքակիրթ եւ հզօր ազգերի ազդեցութեանը: Սանաւանդ մեծ էր Պարսկաստանի, մեր դարաւոր և արիւնակից հարևանի ազդեցութիւնը, որի մէջ ընկղմված էր հայութիւնը խորապէս:— Պաշտօնական գրադրութիւնները, կալուածական, տոհմական գոկումենտները եւ առհասարակ որեւէ գրագրութիւն՝ գրվում էին պարսկերէն: Պալատի խօսակցութեան լեզուն պարսկերէն էր. քաղաքների, թագաւորների անունները՝ պարսկերէն. պետական կաղմը, զինորական, դատաստանական կարգերն ու կազմակերպութիւնը՝ պարսկական. զէնքերը, զգեստները, կերակուրները, կահկարասիքը, արհեստները, հաւատալիքները, ծէսէրը... բոլորը պարսկական: Սրան անհերքելի ապացոյց է մէր հինգերորդ դարի լեզուի բառարանը, որի մէջ հազարաւոր ամենագործածական

բառեր, կեանքի բոլոր երևութներին վերաբերեալ, պարսկերէն են և ցոյց են տալիս, թէ սրտեղից են մտել մեր մէջ այդ բառերով նշանակվող առարկաներն ու հասկացողութիւնները.— Այս հետաքրքրական, դեռ չը մշակված հարցը արժանի է առանձին ուսումնասիրութեան:

Այսպէս ուրեմն հինգերորդ դարի սկզբին Հայաստանը թէ քաղաքականապէս եւ թէ կուլտուրապէս կարգնած էր կորստեան վիճի ասիին. քրիստոնէութիւնը չէր պաշտպանում ազդացնութիւնը, չէր կրթում հոգին, այլ աւելի օտարացնում էր նրան, աւելի մօտեցնում օրհասական անկումը: Առանց չափազանցութեան կարելի է ասել, որ եթէ այս դրութիւնը երկու դար էլ շարունակվէր՝ Արաբիայի անապատներից փոթորկված մահմեդական յոր կրօնը ամենից առաջ կը տապալէր հայութիւնը, եւ այսօր ոչ հայ եւ ոչ հայի լիշատակ կը մնար աշխարհիս երեսին, այլ մահմեդական պարսիկներ և մասամբ քրիստոնեալ չոյներ, որոնք իրանց ծագումն էլ վաղուց մոռացված կը լինէին:

Ս. Մ.

Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ

Ս. Մեսրոպը Տարօն Գուլառի Հացիկ գիւղից էր: Ներսէս Մեծին աշակերտելով ուսումնասիրեց չոյն, ասորի, պարսիկ լեզուները և ապա դիւանապետի պաշտօնով արքունիք մտաւ: Ծուտով արքունիքից հեռացաւ Աւետարանը քարոզելու Հայաստանի այն կողմերը, որտեղ քրիստոնէութիւնը չէր արմատացած: Այդ ժամանակ հալոց եկեղեցիներում, Ս. գրքերը ասորերէն կամ լուծարէն էին կարդում և ապա հայերէն թարգմանում, որ ժողովուրդը հասկանար: Ս. Մեսրոպը մտածեց հնարել հայերէն տառեր. իւր այս միտքը լալանեց իւր ժամանակի կաթողիկոս Ս. Սահակին և Վռամ—Շապուհ թագաւորին: Երկուսից էլ աջակցութիւն գտնելով, Ս. Մեսրոպը դիմեց շատ փիլիսոփաների և ճարտասանների, բայց ոչ ոքից օգնութիւն չգտաւ: Ինքը աղօթքով ապաւինեց Աստծուն և հասաւ իւր բողոքանքին. գտաւ հայերէն գրերը 406 թ. ապա Ս. Սահակի հետ մանուկներ հաւաքեցին, ուսումնարաններ բացին և թարգմանեցին Աստուածաշունչ՝ Ս. գիրքը: Ս. Մեսրոպը կանոնաւորեց և հալոց ծիսարանը մաշտոցը, որ և ինքը կոչուեցաւ Մաշտոց: Գտաւ տառեր և վրացոց և աղանաների համար: Վախճանուեցաւ 441 թ. և թագուեց Օշական գիւղում Վահան Ամատունու ձեռքով:

IV Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ՆԻՊՆՈՍՏԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

ՏԵԼԵՊՐԱՏԻ ԿԱՄ ՄՏՔԻ ՓՈՒԱՆԱԿՈՒՄ ԵՒ ՊԱՅԾԱՌՍՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ով կամենում է դիտենալ, կամենում է գործել, և ով կարող է հարց տալ և պատասխանել, նա է միայն իսկական ուսումնասիրողը:

ՎԵԼՏՄԵՐ

Տելեպատին հոգեկան ընդունակութիւններն՝ ակնյայտնի՝ մի երևութ է: Երբոր իդէաներ, խորհուրդներ և չուզումներ բուն գործունէութեամբ մի մտքից դուրսն ընկնում և ընդունուում մէկ ուրիշ տպաւորուող և զգալի մտքի մէջ, դա տելեպատի է: Արժուն ժամանակ, թէ քնոյ մէջ, դա միևնույն է:

Մեր միտքը մտածում է, իսկ բառերը, որպէս մտքի սալ, նրա մտածածը փոխադրում են դուրս և տալիս ուրիշին ուրիշ խօսքով՝ բառերն արտայայտում են միայն մեր մտքի խորհուրդները:

Երկու հոգի միմիեանց հետ խօսում են, մէկը խօսում է, միւրը լսում. քայքայ եթէ լսողի միտքը զբաղուած (կենդանացած) է բոլորովին ուրիշ հարցով, նա մինչև անգամ չի էլ կարող լինել, թէ իւր ընկերը խօսում էր կամ ինչի մասին էր նա խօսում. ինչու, որովհետև նրա միտքը զբաղուած էր ուրիշ հարցով: Այս օրինակը բաւական պարզ ցոյց է տալիս, որ մենք ոչ թէ հինգ, այլ վեց զգայարանք ունինք, և այդ վեցերորդը միտքն է, զգայարաններից ամենից զօրեղը: Եթէ միտքը կրճատուած է, թէ աչքերը չեն սեղանում, հետևանքն իսկապէս այն կըլինի, որ նա տեսողութեան զգայարանը (աչքը) չի տեսնիլ. և թէ միտքը կրճատուած է, թէ ձեռքը անզգայացել է, իսկապէս ձեռքը կըզգարի գործելուց և այլն: Այդ երևութը մենք հիպնոտիսմի մէջ հանդիպում ենք ամենայն օր: Ես հիպնոտացրել եմ հարիւրաւոր առողջ և հիւանդ մարդկանց և այդ փորձերը կատարել եմ: Միանգամ ես հիպնոտացնելով պ. Թ. Մանթ. ին,

աւժեղ կերպով նրա մտքում տպաւորում եմ, որ զարթելուց մի րոպէ յետոյ աչքերը չեն տեսնելու, ականջները չեն լսելու, կամ ատամը սաստիկ ցաւելու է և այլն. նա զարթնում է և իսկապէս մի րոպէ յետոյ նրա աչքերը չեն տեսնում, ականջները չեն լսում և ատամը ցաւում է:

Յետոյ, որ մեր «մտքի աչքը» շատ աւելի ուժեղ և շատ աւելի հեռու է տեսնում քան մեր «չքը», ես իրականութիւն է. մեր աչքը կարող է տեսնել միայն մի որոշ հեռաւորութիւն, քայքայ մեր (մտքի աչքի) տեսողութիւնը անսահման է, նա մի ակնթարթում կարող է հազարաւոր մղոններ հեռուն տեսնել: Մի րոպէ փակեցէք ձեր աչքերը և ձեզ ծանօթ մի հեռաւոր քաղաք ուղեցէք տեսնել, և արդէն մի վայրկեանում դուք այնտեղ էք, այնտեղ դուք կըհանդիպէք ծանօթներին, բարեկամներին և այլն: Ապա եթէ մեր մտքի աչքը ընդունակ է տեսնել իրեն ծանօթ հեռաւոր վայրեր, ուրեմն եթէ մենք մշակենք նրան, նա նոյնպէս կարող կըլինի տեսնել իրեն անծանօթ վայրեր և դէմքեր: Դիմենք գործնական օրինակի:

Հիպնոտիսմի մէջ կայ մի Ֆենոմենա պալժառատեսութիւն (clairvoyance) անունով: Ենթական այդ դրութեան մէջ տեսնում է իրեն ծանօթ և անծանօթ երկիրներ, քաղաքներ, մարդիկ, գտնում կորած առարկաներ, լուծում դժուար խնդիրներ, հիւանդութեան դիագնոզն իմանում և զարմանն առում, մինչև անգամ մարդու ապագան գուշակում: Ես հիպնոտացնում եմ պ. Ջումշուդ Գալստեանին առաջին անգամ սեպտ 20-ին և շարունակաբար մի քանի անգամ և վարժեցնում նրա միտքը «պալժառատեսութեան» սկզբի սէանսներում նա խառնում էր, իսկ այժմ նա այնքան վարժ է, որ շատ քիչ սխալներ է անում: Նա, որ իւր կեանքումը ոչ Նիւ-Յօրկումն է եղել և ոչ էլ այդ քաղաքի անունը լսել, նկարագրեց ինքն այդ քաղաքի բոլոր գլխաւոր փողոցները, մանաւանդ փողոցներից մինը շատ կենդանի գոյներով նկարագրեց, նույնպէս քաղաքային երկաթուղին, երկաթորական տրամվայներ և այլն նոյն սենեակում, ուր հիպնոտացրել եմ նրան, պատահել է, որ եղել են հիւրեր նա իւր աչքերը փակ, քնած՝ մի առ մի թռեց, թէ ովքեր կան սենեակում, ով ինչ է անում, ուր է նստած, և ինչ ունի ձեռքում բռնած:

Պր. Գ. Ն.-ին մի անգամ հիպնոտացնելով Կասում եմ նորան, որ նա կարող է ամբողջ աշխարհը ման գալ, իւր ուզած տեղերը,

եւ մարդկանց տեսնել եւ տասը բողոք լեռնոյ զարթել, մի ամամանակ ներշնչուած եմ, որ զարթնելիս պիտի լինէ: Ես թողնում եմ նրան եւ սենեակից դուրս գալիս. դռնից նկատում ենք, որ նա լաց է լինում, ապա միմիկան փոխում է մի քանի անգամ և ճիշտ տասը բողոքն լրացած ժամանակ, զարթնում ու պատմում, թէ ինքը գնացել էր, ՚ի միջի ալըոց, իւր հայրենի գիւղը, աջտեղ տեսել էր հօրը (պարոնի հայրը Պ. քաղաքումն էր և վեց ամիս էր, որ նրանից ոչ մի տեղեկութիւն չուներ): հայրը լալտնել է, որ ինքը մի ամիս է, որ թողել է Պ. քաղաքը եւ գիւղումն է և թէ Պ. Գ. Ե.-ի սեծ մալըը վախճանուել է, եւ դրա համար էր նա լաց լինում: Այդ փորձից մի շաբաթ լեռնոյ նա նամակ ստացաւ Պ. քաղաքից, իւր հօրեղբորից, որից իմացուեց, որ իսկապէս հայրը երեք ամսից ՚ի վեր է որ գիւղումն է:

Մէկ ուրիշ հետաքրքրական փորձ եւս կատարում եմ պ. Գ. Ե.-ի վրա — իպնոտացած գրութեան մէջ ներշնչում եմ նրան մտեանալ սեղանին եւ վերցնել սեղանի վրայ դրուած իւր կիսատ թողած վէպիկը եւ գրել նրա շարունակութիւնը: Նա ինքնավստահ կերպով մօտենում է սեղանին. վեր առնում մատիտը եւ գրում: Առաջն էջի տողերը նա չկարողացաւ ուղիղ պահել բաց կարդացում էր մաքուր, երկրորդ էջի տողերը նա պահեց աւելի ուղիղ, առանց տառասխալի, բոլոր կէտերը՝ ստորակետները, չսկերտներն իրենց պատշաճ տեղերում դրուած. իսկ զրաժը ճիշտ եւ ճիշտ իւր վէպիկի շարունակութիւնն էր. սենեակը մութ էր եւ աչքերը փակուած ՚իսկ զարթնելիս ոչինչ չէր լինում եւ զարմանում իւր գրածի վրայ:

Մտքի պաշտառատեութիւնը (clairvoyance) իրականութիւն է: Ես չեմ խօսում ինչ որ միայն կարգացել եւ տեսել եմ ալ խօսում եմ, ինչ որ գիտեմ. ինչ որ ինքս անձամբ փորձել եմ:

Ասեն մի պատահած ենթակալ, «պաշտառատես» չէ, կամ գոնէ լաւ պաշտառատես է մենք շատերի վրա ենք փարձում եւ նրանցից ընտրութիւն կատարում, իսկ մեր ընտրածին տակաւին մենք մշակում ենք. աչսինքն ամենայն օր հիպնոսացնելով նրա մտքը մշակում, զարգացնում ենք: Մտքի ալդ բարձրութեան հասնելու համար երբեմն ամիսներով մենք փորձեր ենք կատարում: Այդպէս ենք վարում և տեխպատիական հաղորդակցութիւն կատարելու համար: Երկու մտքեր, որոնք ուզում են չարաբերութեան մէջ մտ-

նել հեռաւորութեան վրա, նախապէս պիտի վարժեցնեն, մշակեն իրենց միտքն ալդ նպատակի համար, որը գուցէ նրանցից վերցնէ ամիսներ, տարիներ: Բայց երբ միանգամ կըմշակուէ ալդ ուժը երկուսի մէջ, աչն ժամանակ, եթէ նրանցից մէկը նստի կառքի մէջ, իսկ միւսը կառապանի դեր կատարի, վերջինս կառքը կառաջնորդէ աչն կողմը, ուր կհրամայէ մտքով կառքում նստողը:

Յետոյ եւ աչն էլ ճիշտ է, որ բոլոր մարդիկ միեւնոյն տեսակ չեն լսում, օր. ոմանք լսում են որոշ ձայներ եւ նրանց ականջները խուլ են միւս ձայների համար նոյնպէս ամեն օր միեւնոյն կերպով չի տեսնում, ոմանք նշմարում են գոյները, իսկ ոմանք չեն կարող մինչև իսկ երկու գոյների տարբերութիւնները իմանալ, կամ միայն կարող են ջոկել ուժեղ գոյները, չեն կարող նշմարել երանդների նրբութիւնները: Այսպէս էլ կան մարդիկ, որ չեն կարող ընդունել մտաւոր տպաւորումներ:

Մի միտք պէտք է լինի արտաձգելու հարկ եղած գրութեան մէջ, իսկ մէկ ուրիշ միտք պէտք է լինի բաւականաչափ զգալուն առաջինի արտաձգածն ընդունելու: Եթէ մէկը կըլինի դրական եւ միւսը ընդունող կամ կրաւորական գրութեան մէջ, գրական մտքի մտածածը կը տեղաւորուի ընդունող մտքի մէջ եւ առանց մտքերի աչս համաձայնութեան, տեխպատիկան հաղորդակցութիւն բացարձակապէս անկարելի է:

Մեր ոչ-կամաւոր (ընդունող) միտքը հաղորդակցելու ոյժ ունի մէկ ուրիշ ոչ կամաւոր մտքի հետ, օրինակ՝ մեր քնած ժամանակը, մեր երազում: Բայց ինչ է երազը:

Երբ որ քնած ենք լինում, մեր ոչ-կամաւոր (ընդունող) միտքը գործում է եւ որպէս պահապան հսկում մեր մարմնին: Նա երբեմն գործում է առողջ, երբմն անկանոն, և ի հարկէ անկանոն գործունէութիւնը առաջանում է անկանոն կեանքից, սնունդից եւ ալլն, Նոյնը պատահում է եւ մեր զարթոււն գրութեան մէջ. երբեմն մեր միտքը մտածում է առողջ եւ խելօք կարգադրութիւններ անում, երբեմն էլ մտածում է հիւանդ եւ անպէտք կարգադրութիւններ անում. նոյնն է եւ մեր երազներում: Այսպէս մէկ ոչ-կամաւոր միտք, մէկ ուրիշ ոչ-կամաւոր մտքի հետ քնած ժամանակ (երազում) կարող են հաղորդակցութեան մտնել:

Հետեւեալն ենք կարդում (the Phrenological Magazine)-ի № 280 ապրիլ 1890 թ. մէջ «Միրելի բարեկամ: Այս գիշեր ժամը չոր-

սից քիչ առաջ ես զարթնեցի մեծ սարսափով մտքի անհանգստութեամբ և վշտերով լի տեսածս երազի ազդեցութեան տակ, իմ մարմինս դողում էր և պատած էր սառը քրտինքով: Ես ման էի դալիս իմ փոքր որդուս, որը հինգուկէս տարեկան էր, և երկու բարեկամներն հետ: Սաստիկ անձրևի բռնուեցինք և ապաստարան գտնելու համար մտանք ուր-մուր փողոցներ: Ես կորցրի իմ երկու բարեկամներս, որոնք ճեղքելով բազմութիւնը անցել էին դիմացի սալալատակի վրայ, որ ես չէի նկատել: Իմ որդին նշմարելով նըրանց, բաց թողեց ձեռքս և մտաւ բազմութեան մէջ նրանց մօտ գնալու համար: Ես խառնեցի այդ լաբիրէնթոսային փողոցները և զարձուածքները և արագութեամբ բռնեցի այդ փողոցներից մին, որը գէպի վեր էր բարձրանում, վերևից ներքև ամեն կողմ աչք նետեցի, բաց չկարողացաւ տեսնել իմ որդուն: Այդ տեղերն ինձ անձանօթ էին. վաղեցի ներքև բազմութեան մէջ, բարձր ձայնով ես լաց էի լինում և իմ որդու անունը տալիս, երբ որ զարթնեցի: Զարթնելով հանգստացաւ շնորհակալ սրտով, որ երազ էր այդ բոլորը: Դեռ արթուն էի, երբ հարևան սենեակից լսեցի մի սարսափելի լացի ձայն. այնպիսի աղաղակ եր, որ չէր կարելի անուշադիր թողնել: Այդ ձայնը գալիս էր միևնոյն երեխայից և սաստիկ ներգործեց ինձ վրայ. իսկոյն ես գնացի նրա մօտ. իմ ձայնս հանգստացրեց նրան. «ես կարծում էի, թէ կորած եմ», այս միայն նա կարողացաւ ասել, և անտարակոյս նա իսկոյն խաղաղեցաւ և դարձեալ քնեց: Այդ զուգադիպութիւնը ինձ համար պարզ էր: Առաւօտեան նախաձային երեխան պատմեց իւր երազը, թէ ինքը ինձ հետ ման էր գալիս և կսրաւ: Աջգլխի բաների ես միայն գրքերից էի ծանօթ: Գ. Կոքն»

Երկու օր առաջ, հիպնոսացնելով պ. Ս. Ֆրէնդեանցին պահանջում եմ նրանից «կարդալ իմ միտքը» և կրկնել, ինչ որ ես մտքումս մտածում եմ. նա լարում է ականջները (կարծես ուղում է լսել) և բառ առ բառ կրկնում մտքս մտածածը: Սա առաջին փորձ էր. մշակելով նրա միտքը, ժամանակի ընթացքում, մենք հեռաւորութեան վրայ, օրուայ, մի որոշ ժամում կարող ենք տեղեկատրական կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ունենալ:

Երեկ գիշեր ինձ մօտ գալիս են հիւրեր և խնդրում, որ մի քանի հիպնոսական փորձեր անում: Հիպնոսացնում եմ պ. Գ. Ն.-ին եւ նրան ասում, որ գնա Լոնդոն Եֆնական Պատմութեանց Մու-

զէումը» և նկարագրէ ինձ թէ ինչեր կան այն տեղ: Նա իսկոյն գնում է Լոնդոն եւ մուզէումը, նախ նկարագրում շինութեան արտաքինը, մտնում է դռնից ներս և տեսնում Գարվինի մարմարեայ արձանը սանդուխների վրայ դրած. մտնում է միներալների և այլ բաժանմունքները և ճշտութեամբ նկարագրում: Պահանջում եմ դուրս գալ շինութիւնից և գնալ «Գեղարուեստից Մուզէումը»- նա ճշտութեամբ գտնում և մանրամասն նկարագրում է այդ տեսնում է Ուեստմինստրի աբբէն Բիկոնսֆիլդի արձանը, պարլամենտի շինութիւնը, Ալբերտի արձանը և բոլոր ճշտութեամբ պատմում: Ապա նրան ուղարկում եմ Նիւ-Եօրկ և լետոյ Ուստըր քաղաքը: Պահանջում եմ այդ քաղաքում գտնել իմ բարեկամ Մինաս Սարոյեանին. «ճէ, ասում է, նա քաղաքում չի ապրում, նա ագարակ ունի և ագարակումն է» և ճշտութեամբ նկարագրում է նրա դիմագրութիւնը տեսնում է նրա կնոջը և երեխաներին, նկարագրում է, թէ ինչպէս են մշակում հողը ամերիկացի բանուոր պատանիները եւ այլն:

Պ. Գ. Ն. ոչ Լոնդոն և ոչ Ամերիկա է եղել: Ներկաներիս պ. Յ. Ղ. խնդրեց իր առողջութեան մասին հարցնել. (նա թեթեւ ըէօսատիսմ ունէր) պ. Գ. Ն. ասաց, որ այն, նա թեթեւ ըէօմատիսմ ունի եւ պէտք է մածել: Պ. Յ. Ղ. իմ ականջին հազիւ լսելի ձայնով ասաց, որ հարցնեն, թէ ով է մածելու, ինքը թէ ուրիշը ես պահանջում եմ պ. Գ. Ն.-ից իմանալ թէ ինչ է ասում այս Յ. Ղ. նա պատասխանեց «ողջ մէկ է, կամ ինքը կամ թէ ուրիշը, միայն հարկաւոր է մածել»: Դարձեալ պ. Յ. Ղ. մտքում մտածեց թէ որ ժամանակ պիտի մածել, ես պահանջեցի պ. Գ. Ն.-ից իմանալ եւ պատասխանել ասաց «երեկոյները, քնելուց առաջ»: Այս օրինակները, կարծում եմ բաւական ցերկախօս են ապացուցանելու, որ տեղեկատրին իրականութիւն է, թէև հիպնոսական Փենոմենայի մէջ ամենից աւելի անբացատրելի: Թէ մտրդկային միտքն ընդունակ է ընդունելու ուրիշների մտածածները, դա փաստ է, բաց թէ ինչպէս է կատարւում դա, բացատրել չենք կարող: Մենք տեսնում ենք արդիւնքը եւ հաւատում... Հիպ. բժիշկ Յ. Պ. Շ.

Յ. Գ. Դեռ յօդուածս պոստին չըջանձնած, նոր պոստը բերեց «Times», որից ես թարգմանում եմ հետեւեալ տողերը:
«Times»-ի մասնաւոր թղթակիրը John E. Watkins յուլիսի 7 ին վա-
չինգտոնից գրում է.

«Society for Psychical Research»-ի (Հոգեբանական Խուզարկու-
լնկերութիւն) անդամներն այստեղ փորձեր են կատարում առանց
թելի հեռագրի ապարատի վրայ եւ ցոյց են տալիս աւելի ֆենո-
մենալ արդիւնք, քան թէ ըստացուած էր Մարկոնիինի և նրա կեղ-
ծողների սխտեմով: Այս գիտնականները պատգամներ են ուղարկում
եւ պատասխան ստանում երկրի լայն տարածութեան վրայ, և այս
փորձերը տալիս են աւելի պակաս սխալներ, քան հանդիպում էր
խտալացի հնարիչն իւր սակղբնական փորձերի միջոցին: Նրանք
գործ են ածում փոխանձող գործիքներ մետաղից և փայտից պատրաս-
տուած: Ուղարկում են հատ- հատ տառեր, բառեր և գեոմետրիական
գծեր: Նրանց սխտեմով մի մեծ խնայողութիւն ակներև է: Էլէկ-
տրականութիւնը բացարձակ փոխանակած է մտքի կենդանացման հոգը:

Նրանք, որ այս փորձերին անձամբ ներկայ չեն եղել, թերևս
այս ձեռնարկութիւնը նրանց համար ցնորական երևի. քայց այս
ժրաջան գիտնականների գուշակութիւնը հաստատ է: Սըր Ուիլիամ
Կրուքս, բրիտանական քիմիկոսների իշխանց, որն անդամ է Ռոյալ
Սոսայիդիի, եւ հնարիչ Ռէօնտգիւնի ճառագայթաչափի (radiometer),
Society for Psychical Research-ի նախկին նախագահի հետ նորերս
ուհեցած մի խօսակցութեան ժամանակ լալտնեց, թէ շուտով մարդիկ
աւելի գործնական պիտի դոնեն հեռագրել առանց թելերի, պար-
զապէս փոխանցելով խորհուրդներ մի մտքից մէկ ուրիշ միտք,
մտածողի կամքի ուժով:

Խօսքի փոխանցուած 200 մղոն հեռաւորութեան վրայ.— Փորձերի
ժամանակ 200 մղոն տարածութեան վրայ նախադասութիւններ էին
ուղարկուած, և այդ փորձերում սչ միայն մտադրուած խորհուրդը
փոխանցուեց, այլև ուղարկողի մաքում դիպուածաբար սպրդող ու-
րիշ մտածումներ էլ փոխանցուած էին ընդունողի մտքի մէջ, մտա-
դրուած պատգամների հետ: Փոխանցուած նախադասութիւնները
ստացուել են լսելի կերպով, ինչպէս, եթէ ընդունողի սենեակում
խօսած չինէին:

Ուրիշ անսակ փորձեր էլ կատարուեցին մի ընդունողի և բազ-
մաթիւ փոխանցողների հետ. վերջինները նստան մի կլոր սեղանի

շուրջը և իրենց մտքերը կեդրոնացրին սեղանի վրայ դրուած մի
առարկայի վրայ: Այս ձևի մի փորձում բաց արած դրել էին ծա-
լուող տեսակի մի փոքրիկ խոշորացուց. ընդունողն ասաց «սե է»,
«կլոր է», թափանցիկ է»: Յետոյ ապակին դրուեց դէպի լոյսը, և
ընդունողն ասաց «փայլուն է»: Միաժամանակ մի քանի փոխան-
ցողների և մի ընդունողի հետ կատարեցին և ուրիշ փորձեր: Փո-
խանցողներն իրենց բերանն էին դնում աղ, շաքար, քացախ և
ալլն. աղի համը այնքան կենդանի էր ընդունողի մտքում, որ նա
չրի պահանջ զգաց բերանն ողողելու համար:

Յ. Պ. Ծ.

V. ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

Ա) ԱՐԵՎԱԿԵԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԵՐԸ.

Տիեզերքի մի անկիւնում առանձնացած է մեր արեգակնային համակարգութիւնը, որ բաղկացած է արեւից, մոլորակներից և ուրիշ երկնային մարմիններից, որոնք պտտւում են արեւի և մոլորակների շուրջը:

Արեւը գտնւում է մեր արեգակնային համակարգութեան կենտրոնում: Նա մի վիթխարի, 4 միլիոն վերստից աւելի շրջապատ, 324 հազար երկազնդերի չափ ծանրութիւն ունեցող մի հրեղէն գունդ է, որը պտտւում է միայն իւր առանցքի շուրջը 25 օր 5 ժամ և 38 րոպէսում:

Արեգակնային համակարգութեան միւս բոլոր մարմինները իրենց լոյսը ստանում են արեւից:

Մոլորակները այն գնդերն են, որոնք պտտւում են արեւի շուրջը: Մինչև այժմ յայտնի են 8 մոլորակներ:

Բ) ԱՐԵՎԻ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻ ԽԱՒԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

1904 թ. Երկու անգամ արեւի խաւարում տեղի կունենայ, որոնցից 1) Արեւի մասնաօր խաւարում 4-ին մարտի. սկիզբը 5 ժ. 37 ր. վերջը՝ 11 ժ. 45 ր. առաւ.

2) Արեւի (լիակատար) խաւարում 8-ին Սեպտեմբերի. սկիզբը 10 ժ. 3 ր. վերջը 9 ժ. 51 ր. առաւ.

Այս խաւարումներէց ոչ մինը չի տեսնուի Կովկասում: Իսկ լուսնի խաւարումն այս տարի չէի լինելու:

VI. ՕՂԵՐԵԻՈՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ

1904 թ. էֆիմէրտէի գուշակութիւնը:

Առաջիկայ 1904 թ. Զմեռն սկզբումը անձրևային, մէջը բարեխառն, վերջը խոնաւ Գարունը խառն հիւանդութիւններով: Սմառը զարնան նման: Աշունը խոնաւ և սկզբումը հիւանդութիւն: Ձէյթուն բաւականաչափ, միայն միան ու քթանն թանգը Տարիս չղի կանանց համար կասկածելի է:

Նւ այն պատճառով որ այս տարի արեւը Հրատի հետ գտնվում է երկնքի տասններկու տանն, գորանով գուշակւում է. որ այլազղի թողաւորներից մինն արիննահեզ կտորածներով իւր զօրքով թշնամիներից սաստիկ կնեղուի

և գուցէ հենց նրանցից իւր կեանքին վերջ դնուի: Հրատի Լուսնիթային քառանկունի նալուածքովը ևս նախատեսւում է սաստիկ պատերազմներ, թաւաւորների սպանում է վտանգ և հպատակների իրանց թաղաւորներից նեղութիւն, վէճ, խռովութիւն. ծաղիկ հիւանդութիւն և վաճառականութեան անկում:

Իսկ Տանուտէրն Խեցգետինն լինելովը աշունն երկար, բայց ցուրտ: Գարնանը սաստիկ քամիներ լինելու պատճառով պտուղները կվիչանան և գինին էլ սակաւ է լինելու: Անասնոց կերը (ալաիը) քիչ և տեղ տեղ մորեխ: զօրքով թշնամիներից սաստիկ կնեղուի

Սուր լեզուն—պարզ է, երկար լեզուն պատիժ:
 —Փոքրիկ երկչոտութիւնը վիշաքնում է մեծ գործերը:
 —Ոչ իբրև երկտասարդ ենք սպրում և ոչ էլ իբրև ծեր մեռնում:
 —Հացը մարմնի կերակուրն է, իսկ խօսքը—հոգու:
 —Քախտաւորութիւնը աշխատասիրութեան ստրուկն է:
 —Մարբոր շորով կեղտոտ հոգին չի ծածկուել:
 —Միայն անմիտը կարող է ձմարիտ երջանիկ լինել:
 —Քարեկամի օգնութիւնը մեղ անելի թանգ արժէ, քան թշնամու արգելքը:
 —Քոլոր վալլի գաղանների մէջ ամենավտանգաւորը մարդն է:

—Անոջ լեզուն աւաղակի հրացանից վտանգաւոր է:
 —Ժամանակը ձեռքից մի փակցնիլ:
 —Այսօրուայ հանուբը վաղուան մի զցել:
 —Հարստութիւնը, առողջութիւնն ու հանգիստը—մի ամբողջ թաղաւորութիւն արժէն:
 —Գոռող կնոջ ոտքը կը սայթաքի, որովհետև նա չի կարող տեսնել, թէ ինչ կայ իւր ճանապարհին:
 —Սի չիշեցնէք այն մարդուն իւր ծագումը, եթէ նա այդ մոռացել է:
 —Անձնասէրներին մի շնորհաւորէք:
 —Միշտ յարգիր լռակեաց կնոջը, որովհետև այդպիսի կնոջ իմաստութիւնը մեծ է:

ԱՆԹԵՐԻ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ

Մի բանաստեղծի կարծիքով ամենագեղեցիկ կինը պիտի ունենայ հետևեալ յատկութիւնները.

1. Երեք բան ճերմակ.—Մարմինը, ատամները և ձեռքերը:
2. Երեք բան սև.—Աչքերը, յոնքերը և արտևանունքը:
3. Երեք բան կարմիր.—Շրթունքները, այտերը և եղունգները:
4. Երեք բան երկար.—Հասակը, մազերն ու ձեռքերը:
5. Երեք բան կարճ.—Ատամները, ականջները և ոտքերը:
6. Երեք բան լայն.—Իրանը, ճակատը և յոնքերի մէջ տեղը:
7. Երեք բան նեղ.—Յերանը, մէջքը և ոտների պարանոցը:
8. Երեք բան նուրբ.—Մաղերը, մատները և շրթունքները:

ԶԻՆԱՆԱՆ ԱՌԱՅՆՆԵՐ ԿՆՈՋ ՄԱՍԻՆ,
 —Մի վտահիլ այն կնոջը, որ անելի իւր մասին է մտածում, քան մի ուրիշի. այդպիսի կնոջ սրտում դուրս տեղ չունի:
 —Անդաւակ կինը որքան էլ հարուստ չլինի, այնուամենայնիւ դեռ նրան պահասում է դոհարներից ամենաթանկագինը:
 —Լսիր այն կնոջ խօսքերին, որ դաւակներ ունի, որովհետև նա նուիրական ճանապարհից է ընթանում և կարօտ չէ սիրոյ:
 —Եթէ կինը ձեզ ատում է, նշանակում է նա սիրել է ձեզ, կամ սիրում է կամ պիտի ջարհէ:
 —Վանանց հետ մի վիճիր,—գուրջժամավաճառութիւն է:

ԱՆԻՆՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ ԶԱՐԲԱՆԱԿԻ ՄԻՋՈՑ.

Մի անդրիացի բժիշկ հետևեալ խորհուրդն է տալիս անքնութեան դէմ. ուղիղ պարկերով անկողնու վերայ, աջ ձեռքը հարկաւոր է դնել ճակատին. իսկ ձախը ծոծրակի տակը և հանդարտ համարել մինչև 50: Այդ գործողութեան լաւ ներգործութիւնը բացատրում է հետևեալ կերպով. աջ ձեռքի արգական մագնիսական բեռն է, իսկ ձախ ձեռքի արգ բացասական բեռնը: Այդ տեսակ կարգաւորելով արեւը մարդու կազմուածքի մէջ, ստացում է մի կազմակերպութեամբ երկկողման հոսանք. որը ազդեցութիւն ունի մեր կազմութեան վերայ. մարդ զգում է հոգեկան և մտաւոր հանգստութիւն, որին հետևում է քունը:

ԴԵՂԵՑԿՈՒՑ

Այս հիւանդութեան ժամանակ մարմինը ամբողջ դեղին գոյն է ստանում. շատ լաւ նշմարւում է աչքերի և եղունգների վերայ: Սովորաբար այս հիւանդութիւնը անցնում է ինքն իրան 2—3 շաբաթուաչ ընթացքում: Եթէ հիւանդութիւնը սկսում է տաքութիւնով և ունենում է ցնցումներ, դեղ տալ (զառանցել) պէտք է ենթադրել, որ վտանգաւոր է: Յաճախ այս հիւանդութիւնը առաջ է գալիս բարկութիւնից, վախից և կամ լեզի անկանոն գործունէութիւնից:

Բժշկելու համար հարկաւոր է թեթև լուծողական, տաք լողարան (վաննա) կամ բաղանջում երկար լողանալ կաշու գործունէութիւնը զրգուելու համար: Անհրաժեշտ է տալ միզաքեր դեղեր. լաւ միզարեր դեղ է զինոլ պտուղը (МОЖЕВЕЛЬНАЯ ЯГОДА) 2—3 հացի զգալ 2 1/2 բաժակ ջուր եփել և օրական մի քանի փնջան խմացնել: Ծանր դէպքերում անհրաժեշտ է բժշկի օգնութիւնը:

ԿԱՏԱՂԱԾ ԳԱԶԱՆՆԵՐԻ ԿԻՄԱՆԸ

Անմիջապէս հարկաւոր է ամուր կապել վերքից քիչ վերև և վերքի միջից արիւնը դուրս քաշել բանկայով (բաժակը դնել վերքի վերայ և սակից մի թուղթ վառել) և աշխատել, որքան կարելի է արիւն շատ հոսեցնել: Կարելի է շրթունքներով էլ ձծել վերքից թոնաւոր արիւնը, միայն եթէ ձծողի շրթունքների և լեզուի վերայ վերքեր չկան: Արիւնը դո րս քաշելուց լետու, վէրքը լւանալ աղի ջրով և այրել վէրքը որևէ արիւն միջոցով—կարբօլեան թըթուտով (КАРБОЛОВАЯ КИСЛОТА) դժոխաքարով (լեապիս) տաքացրած երկաթով, թունդ արաղով, նաշադիրի սպիրտով, որը ձեռաց պատրաստի դտնուի: Այստեղ ևս անհրաժեշտ է բժշկի օգնութիւնը:

IX. ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ՏՍ.Ք. ԼՈՂԱՐԱՆ (ՎԱՆՆԱ),

Տաք լողարանները ունին երկու տեսակ նշանակություն, 1) տաք ջուրը աւելի լաւ է մաքրում կաշին, քան սառը ջուրը, և 2) զօրեղացնում է նրա զորածունէութիւնը, արիւնը դէպի կաշին հոսեցնելու պատճառով: Սակայն տաք վաննա ընդունելով, սապօնի զործածութիւնը աւելորդ չպէտք է համարել: Վաննաները հանգստացուցիչ կերպով են ազդում, որովհետեւ նրանք ստիպում են արեանը ներքին զործարաններից հոսել դէպի մարմնի արտաքին մակերևութիւր: Տաք վաննաներ շարաթական մէկ անգամից աւել չպէտք է ընդունել. նրա մէջ պէտք է մնալ 25—30 րոպէից ոչ աւել:

ՈՒՏԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ:

- 1) Հնար եղածի չափ աշխատել որոշ ժամերին ուտել:
- 2) Ուտել որքան կարելի է զանդաղ և ամեն մի բրդունը լաւ ծամելուց չետոյ:
- 3) Տաքից առաջ կամ լետոյ սառը բան չխմել:

4) Կերածը մարսելու համար պէտք է միջոց տալ 3—4 ժամ:

5) ձաշելուց չետոյ ուտել մի քիչ հացի կեղև. դա կօզնէ մարսողութեանը և կմաքրէ ատամները անհամեմատ աւելի լաւ, քան բոլոր ատամնախոշիները:

6) Երբէք սեղան չնստել վատ տրամադրութեամբ, կամ լօղնած:

7) Խոտափել սեղանի վրայ կարգալուց կամ ընդհանրապէս մտաւոր զբաղմունքից:

8) Ուտելու ժամանակ խոտափել վիճարանութիւններից:

ԼԱԻ ԳԱՐՅՈՒՐ.— Լաւ դարեջուրը լիւնելու է բոլորովին թափանցիկ, կանգնելու ժամանակ տկուցք և մքլած կամ թթուած համ չպէտք է ունենայ. պէտք է լինի քիչ մածուցիկ և ոչ ջրալի, նոյնպէս և պէտք է ունենայ սպիտակ, մանրափամփուշտ փրփուր, (ինչպէս սերը), որը խելոյն չպէտք է անհետանայ, այլ երկար ժամանակ մնայ մակերևութի և ամանի պատերի վերայ:

X. ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԹԻՍԻ ՏԱԿ ԳՆԵԼՈՒ ԶՈՒԱՆՆԵՐԻ ՃԱՆԱԶԵԼԸ

Թուխների տակը ձուն դնելուց առաջ պէտք է քննել, թէ նա պէտքական է արդե՞օք այդ նպատակի համար: Չուտելը քննելու համար վերցնում են մի կարգոն—մի երեսը սև ներկած—և նրա մէջ տեղը ձուի մեծութեամբ կտրում են մի ձուածև բացուածք: Չուն դնում են այդ բացուածքի մէջ և սև կողմը դէպի քննողը դարձնելով բռնում են կրակի դէմը: Եթէ ձուն հաստար թափանցիկ է և միայն բութ կողմից նշմարում է մի կտոր օդով լցուած տեղ, կնշանակէ ձուն լաւ է և պէտքական է Թխսի տակը դնելու համար:

Թխսի տակը դրած ձուերը, եթէ 5 օրից լետոյ անխոփոխ մնացին, նրանց պէտք է հեռացնել—նրանք անպէտք են. իսկ եթէ ընդհակառակը, հինգ օրից լետոյ ձուի մէջ նրա երկարութեամբ երևաց ստուերի երկար շերտ, մի կողմից դէպի միւր շարժուող մութ կէտով, այդ նշանակում է ձուն բեղմնաւորուած է և ամեն բան կարգին:

ԱՂԻ ԵՒ ԶՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿՅՆՎԱՆՆԵՐԻ ԿՅՐԻ ՄԵՋ.

Աղը օգնում է մարսողութեանը և

պահպանում կենդանու առողջութիւնը: Կենդանիներին պէտք է տալ աղը որոշեալ չափով՝ ոչխարներին և խոզերին, օրական 1—2 մսխալ, եղջիւրատար կենդանիներին 3—7 մսխալ, իսկ ձիերին 1 1/2—3 1/2 մսխալ: Աւելի լաւ է աղը լուծել ջրում և նրանով սրակել կենդանու կերը (կտրմբ): Չահիլ և ծեր կենդանիները աւելի պէտք ունին աղի, քան միջին հասակ ունեցողները:

Ի՞նչօրէս ձԱՆԱԶԵԼ ԿԱԹՆԱՏՈՒ ԿՈՎԵՐԸ.

Շատ կաթ են տալիս այն կովերը, որոնք

- ա) թեթև կմախք ունին,
- բ) բարակ կաշի,
- գ) մեծաղիւ մարսողական խոռոչ, և
- դ) եթէ նրա մէջ ճարպային շերտն ու մկանունքները լաւ են դարգացած:

ԹԵ Ի՞ՆՉՕՐԵՑ ՊԵՏԵ ԻՄԱՆԱԿ ԿԱԹԻ ՏԱՏ-ԿՈՒԹՈՒՆՆԵՐ.

Կովի սրբանոցի, ածուկների և ծծերի մաղերը շփելիս, եթէ երևում են այդ տեղերում իւղոտ, թեփ, այդ կովի կաթը խղոտ կլինի և որքան առատ է թեփը, այնքան էլ խղալի է կաթը:

XI. ՏԱՆՏԻԿԻՆ

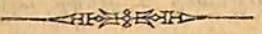
ԽՄԵԼՈՒ ԼՍԻ ԶՈՒՐ: Լաւ ջուրը պէտք է լինի բոլորովին թափանցիկ, անդուշ, առանց հոտի և երկար միտեղ մնալուց չետոյ, նստուածք չպէտք է ունենայ: Անպայման փաստակար է խմելու համար այն ջուրը, որի մէջ դտնուում են լուծուող կենդանիներ և բոյսեր, այդ մենք կարող ենք իմանալ նրա վատ, հոտած համից: Այդպիսի վատ չտակութիւն ունին նաւթալին և ճահճալին հողի միջից հոսող, նոյնպէս և այն ջրանցքների ջրերը, որոնք անցկացրած են տներից կեղտոտ ջրեր ասանող խողովակների մօտով:

ԽՈՀԱՆՈՅՑ ԵՄԱՆՆԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆԸ
Պէտք է առանձին ուշադրութիւն դարձնել ընդհանրապէս ամանների մաքրութեան և մանաւանդ պղնձեայ ամանների կլայէկի ամբողջութեան վրայ, որովհետեւ շատ դէպքերում նրանից թոյնը ընդունում է աննշան քանա-

կութեամբ և ընտանիքի անդամների, կամ հասարակաց սեղանատներում կերակրողները վատառողջութեան պատճառը, լաճախ չեն կասկածում, որ թունատրելուց է: Լզարելը, ջղալին ցնցումները, մորթի դեղնութիւնը, շնչառութեան դժուարանալը, ախորձակի բացակայութիւնը և ստամոքսալին խիթերը շատ անգամ փաստակար ամաններից կերակրելու հետևանքներ են:

ԵՄԱՂԻԿՆԵՐԸ ԶՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Շատ օգտակար է ամառը ծաղիկները ջրել այն ջրով, որի մէջ լուացել են միսը, նոյնպէս և աղբի ջրով: Իսկ ձմեռը և ցուրտ եղանակներին, մանաւանդ տրոպիքական բոյսերը չպէտք է ջրել սառը ջրով, այլ այնպիսի ջրով, որ մնացել է սառք սենեակում մի քանի ժամ:

XII. Ա Ր Ո Ւ Ե Ս Տ

ՋՐՀՈՐՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ԼՍԻ ՄԻՋՈՑ
Վերցնել 20 կտոր իրայտի, լաւ աչրուած, ծակոտիէն ածուխ 5 գրվ. հասարակ աղ, և մի կապոց կազմել: Այդպիսի երեք կապոցներ պատրաստելուց չետոյ, բոլորն էլ իջեցնել ջրհորի յատակը, միմիանցից հեռու: Երեք օրից չետոյ ջուրը կմաքրուի և կլինի թափանցիկ ու համեղ: Այս միջոցը պէտք է կրկնել տարեկան 3-4 անգամ, մանաւանդ զարնանը: Աղը պէտք է գործածել տարեկան մի, կամ ամենաշատը, երկու անգամ: Ծանրութեան համար կապոցների տակից աղիւս են կապում:

ՃԱՐՊԻ ԲԵՆԵՐԻ ՀՄԵԼՈՒ ՀՆԱՐԲ:
Ճարպի բծերը շորի վրայից հանելու համար հարկատր է ամենալաւ կարտօֆիլի ալիւրը խառնել ջրի հետ, քսել կեղտոտ տեղերի վրայ և թողնել չորանալու: Մաքրելուց չետոյ բոլոր բծերը կանչեւտանան:

ԽԱԼԻԶԱՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ԿՆՐՊԸ:
Խալիչաները և հատարակ կտորները իրայտին բծերից մաքրելու համար պէտք է վերցնել գածի փոշի, և ցանել բծերի վերայ: մի օր թողնելուց չետոյ նրանց պէտք է փոխել և այդպիսով մի քանի օրից բիծը կմաքրուի:

ԿԱԹԻ ԹԹՈՒՆԵԼՈՒ ԴԵՄ ՄԻՋՈՑ:
Կաթը թթուելուց պահպանելու համար ամառը, մի շիշ կաթի մէջ պէտք է լցնել մի թէչի գղալ մանրացրած շաքար, կամ կէս թէչի գղալ սօղալի փոշի, վերջին դէպքում կաթը աւելի

երկար է պահուում, իսկ առաջին դէպքում, նա շատ լաւ է համը պահպանում:

ԱՐԾԱԹԵԱՑ ԱՆՈԹՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ԼՍԻ ՄԻՋՈՑ.— Արծաթեայ անօթները (կաթասոյ, դղալ, պատասաքաղ և այլն) կարելի է մաքրել հետևեալ կերպով վերցնել:

Գինու քար 2 մօխալ (դեղատնից)
Շիպ » 9 »
Հասարակ աղ 9 » լուծել այդ բոլորը 7 բաժակ ջրի մէջ, լաւ եփել և նրա մէջը կոխել մաքրելիք առարկաները: Դուրս հանելուց չետոյ սրբել մաքուր ջրով:

ԽԱԼԻԶԱՆԵՐԸ ՅԵՑԻՑ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵԼՈՒ ՀՄԱՐ:— Նրանց վրայ փռել թաց, աւելի ճիշտ ասած, խոնաւ սաւան և այդ սաւանի վրայով տանել-բերել տաք հարթուկը (ԿՐՈՒՄԵ): Այդպիսի գոյացած տաք գոլորշին կը թափանցէ խալիչալի ներսը և կը սպանէ բոլոր միջատներին և նրանց ձուերին:

ԲՐԻԼԻԱՆՈՒ ՔԱՐԵՐԸ ՊԵՏՔ Է ՄԱՔՐԵԼ ԵՆՂԱՊՐԻ ՍԱԼԻՐԱՍՈՎ:
Թէ ԻՆՉՊԵՍ ՐԵՋԻՆԷ ԿՐԿԵԱԿՕՇԵԿՆԵՐԻՆ ՊԵՏՔ Է ԿԱՇԻ (ՊԱԳՕՇԵՆԵՐ) ԿՊՑՆԵԼ:

Հին կրկնակօշիկներից կտրատել 6-8 մաս բեղինի կտորներ և լցնել 100 մաս բենզինի մէջ, Երբ բեղինի կտորները բոլորովին կը լուծուին նրա մէջ, այդ խառնուրդով կարելի է պաղօշնները կայցնել կրկնակօշիկների տակը:

XIII. ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մագիստրինէ անունով մի իտալուհի, որ ազդում էր Նէպոլի մօտ մի գիւղում, իւր 19 տարուայ ամուսնութեան ընթացքում լոյս աշխարհ է հանել ուղիղ վաթսուն և երկու երեխայ, դրանցից 59 տղայ էր իսկ երեքը աղջիկ: Սկսած իւր 19 տարեկան հասակից տասնևեկ անգամ շարունակ Մագիստրինէն ծնում էր երեխայ երեքը միասին, իսկ այնուհետև սկսեց ծնել շորսը միտսին. մի անգամ էլ նա ծնել է հինգ տղայ և մի աղջիկ զարձեալ միաստեղ: Այդ ժամութեան այս դէպքը, ինչպէս պատմում են, աշխարհիս երեսին գրէթէ առաջին օրինակն է: Այժմ Մագիստրինէն 57 տարեկան է և արդէն ուժերը սպառուել են, այնպէս որ բանել անգամ չի կարողանում: Սմբողջ երկու հազար մարդ վկայում է և հաստատում է այս տարօրինակ դէպքի և այդ հերոս կնոջ մասին, որ արդէն խնդրամատուց է եղել պատշաճաւոր կառավարութեան, որ իրեն կենսաթօշակ նշանակուի տարեկան 1800 ֆրանկ:

Անգլիական լրագրները պատմում են մի սովորականից շատ երկար մօրուք

ունեցող մարդու մասին: Շոտլանդացի միտներ Ալէքսանդր Ուիլկի, որի հասակն է 5 րոտնաչափ, ունի 7 սոտնաչափ և 2 1/2 մատնաչափ երկարութեամբ մօրուք: Այսինքն մօրուքը համարեա թէ մէկ ու կէս անգամ երկար է տիրոջից: Մինչև 25 տարեկան դառնալը միտներ Ուիլկիի մօրուքը բնում էր սովորական կերպով և միայն դրանից լետուց, չանկարծ, սկսեց անասելի արագ աճել: Միտներ Ուիլկիի—հողատէր է և հիանալի հրացանածիդ, որպէս զի մօրուքը նրան չխանդարի մանգալու ժամանակ, նա ծալծում է այն և դնում վերնազգեստի տակ:

Մամբրիկայի հանրածանօթ միլիոնատէր Կարնեզինը Նիւ-Իօրկում մի տուն է շինել տուել, որի վրայ ծախսել է 4.725.000 ր.: Միլիոնատէրն անցեալ դեկտ. 25-ին, որպէս Ծննդեան տօնի նուէր, այդ տունը նուիրել է իւր աղջկանը:

XIV. ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Քահանան երազում տեսնում է, որ մէկը «ժամոց» է տալիս. ուստի քնի մէջ սկսեց բարձր ձայնով պահպանիչ ասել: Երեցկինը վախենալով. արթնացրեց նրան:

—Անիծա՛ծ, ասաց քահանան արթնանալով, չէի՞ր կարող համբերել որ ժամոցս առնէի չետոյ զարթեցնէիր:

Եթէ քիմիագէտը, վորձի համար, մի որ և է կին տարբալուծէր, հետեալ արդիւնքը պիտի գտնէր.

Արտասուք	20 մաս
Վուղը-կրէմ	10 »
Գոռոզութիւն	10 »
Օ-դը-կոյօն	9 »
Նախանձ	15 »
Լաւանտա	7 »
Ուղեղ	1 »
Կարմիր ներկ	4 »
Սալոր	8 »
Բամբաստանք	12 »
Պարսպ խօսքեր	4 »

100

Մի անգամ Նասրէզդին խօճան վաճառանոցը պտտելու ժամանակ, մի մարդ մօտեցաւ նրան և հարցրեց.

—Այսօր լուսնի 3-ն է՞, թէ 4.
—Չգիտեմ, պարտախանեց խօճան, ոչ առել եմ, ոչ ծախել:

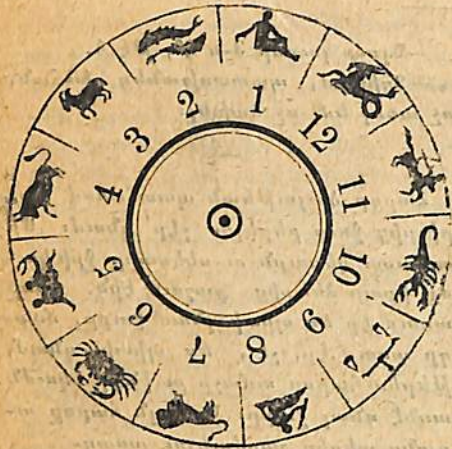
Հարսը ծուլութեան պատճառով աղբիւրից ջուր բերելու էր գնում: Մի առաւօտ կեսուրն ու սկեսարը ջրի կուժը իրար ձեռքից քաշում էին. կինը ասում էր ես պիտի գնամ ջուրը, մարդը ասում էր, չէ՛, ես պիտի գնամ, թերևս հարսը ամաչի ու ինքը կուժն առնէ գնալ ջուրը: Սակայն հարսը առանց սեղից շարժուելու ասաց.

—Մնչ էք իրար սեխ կրծոտում, չոփ քցեցէ՛ք—(վիճակ) ձեզնից մէկը թող առաւօտը գնալ ջրի, միսը իրիկունը:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՕՐԻՈՐԴ

—Նա ձեղ սիրում եմ և չգիտեմ թէ ի՞նչ անեմ, որ ինձ լսէք.
—Լսողը ականջներս են, կաշառեցէք նրանց:
—Բայց ինչո՞վ:
—Շողակնեալ օղբերով:

ԲԱՂԴԱԳՈՒԹԱԿ *)

*) Հետեւեալ XII բաժանմունքների հարեցրից ամեն միւր, ցանկացողներն իրանց մտքումս պահում են և դեպակը գցում են վերը նշանակուած շրջանի մէջ տեղը: Իսկ պատասխանը պէտք է դընդակի տակի թուերս մէջ փնտուել:

Բաղդաւոր կը լինիմ արդե՞օր

1. Այո, կը լինես, բայց ծոյլ ես:
2. Որ չես աշխատում՝ ինչ կը լինես:
3. Եթէ առաւօտները վաղ դարձնես:
4. Գործիւք արի եղիք միայն:
5. Եթէ այդ ուրիշին ևս ցանկանաս:
6. Խնայողութիւն չունես:
7. Այնպէս չես վարուում որ լինես:
8. Ինչ կը ցանես, այն էլ կը հնձես:
9. Որդ կերանցով՝ ճեր ժամանակը:
10. Ամենքի հետ մի վարուում, կոչնչանաս, այդպէս մի շարունակի:
11. Բողոքը բնաւորութեան մէջն է:
12. Խոնարհութեամբ միայն կարող ես բարտաւոր լինել:

II. Յաջողութիւն կունենամ

1. Միայն ճարպիկ և հեռատես եղիք:
2. Եթէ քեզ աւելի խոնարհ պահես:
3. Եթէ աղէիւ և չափաւոր լինես:
4. Կանանց միջոցով ամեն բանի կը հասնես:
5. Եթէ թողնես լիմարութիւններդ:
6. Բոլորը՝ քեզանից է կախուած:
7. Միայն ամուսնացուող ըուստ պէտք է լինի, թէ կուղ տարիքը 60-ից էլ անց:
8. Եթէ եռանդով գործես:
9. Առանց այն էլ ինքք լաւ կաս:
10. Սյնպէս, ինչպէս ինքք ցանկանաս:
11. Ցանածդ դուրս կը դալ, ծլածդ կը ծաղկի:
12. Ամեն բանում յաջողութիւն կը գտնես, բայց կանանցից կարգին տանը ունիւ ես:

III. Իմ իղէալս սիրո՞ւմ է ինձ արդեօր

1. Նայի՛ր հայելուն, տես արդ եօք կաբելի՞ է քեզ սիրել:
2. Սիրում է, բայց ծածկում է,
3. Չի էլ մտածում այդ մասին:
4. Բայց քեզ հետ ուրիշներին էլ է սիրում:
5. Նայելով թէ ի՞նչ ես բնծայելու:
6. Չե՞ն ամաչում, ի՞նչ քո սիրելուդ ժամանակն է:
7. Սիրում է և կսիրի միայն թէ մինչև քո կարողութեան վերջին կողմից:
8. Քեզ շատ սիրելուց տանջում է:
9. Միայն քանի որ անսնում է քեզ:
10. Շատ քիչ:
11. Սիրում է քեզ միայն երբ լեքն է գրգանդ:
12. Ոչ սիրում է, ոչ ատում, այլ միմի անգամ միայն դուր ես դալիս:

IV. Շուտ կը լինի արդե՞օր իմ հարսանիքը

1. Երբէք, եթէ վերջդ չմտածես:
2. Երբ քո քեզին է, միայն զգուշացիք:
3. Ո՛ւմն ես պէտք, կամ ո՛ւմն ինչ:
4. Մինչև քեզ չապստովես:
5. Երբ բարեկամ գտնես:
6. Երբ խելօքանաս:
7. Շատ ուշ ես մտածում:
8. Որ միտք չունես՝ լաւ է մի վանք մտնես:
9. Շուտ, հէնց այս տարի, բայց չես աշխատում:
10. Ունեցած առաւելութիւններդ գործ դիր:
11. Դու լաւ դեմես թէ երբ:
12. Դատարի դրսամով ի՞նչ հարսանիք:

V. Եկող տարի ինչպէ՞օս կը լինի

1. Դայելով թէ դու ի՞նչ կը լինես:
2. Լաւ, եթէ խելքդ դիւրեք պահես:
3. Եթէ առաջուց ատած ունենաս վիճակահանութեան տոմսի, կը տանես:
4. Ամառը շոգ՝ ձմեռը ցուրտ:
5. Հարուստների համար լաւ կը լինի:
6. Խելքիդ զուտ կը տաս, փող շատ կը ծախես:
7. Այդ վատ բնաւորութիւնդ չես փոխիլ:
8. Բանդ որ պինդ չբռնես՝ շատ վատ կը լինի:
9. Աւրախ և բողոքաւոր:
10. Փողեր շատ կստանաս, շատ էլ կը ծախես, տակը բան չի մնալ:

11. Յեմաբը կաշխատի, խելօքը կուտի:
12. Ծնուածին կը մկտեն, մեռնողին կը թաղեն:

VI. Երկար կապրեմ արդե՞օր

1. Ամեն բանի մէջ չափաւոր լինելով՝ հարեւրից կանցնես:
2. Այ մի կողմից քեզ չես զսպում, ի՞նչ երկար կապրես:
3. Այնքան անգամ մէկ ու կէս, որքան ծնողքդ:
4. Եթէ պարտքեր չանես, իննսուն և իննը:
5. Անչափ աչքածակութիւնդ, կեանքդ կարճացնում է:
6. Ապրես՝ չապրես. ի՞նչ օգուտ, երբ ոչ քեզ համար ես և ոչ ուրիշ:
7. Ի՞նչ անգամ ինը տարի, բայց ցրտից զգուշացիք:
8. Գլուխդ հով, փորդ թոյլ և ոտքերդ տաք պահելով երկար կապրես:
9. Նախանձատ սրտովք երկար չես ապրելու:
10. Փառասիրութիւնդ է կեանքդ կարճացնում:
11. Գործք իմացիք, քեզ դեռ այդ է հարկաւոր:
12. Ձրից զգուշացիլ միայն: *)

*) Այս բաղդադուշակը գետեղում ենք որպէս պարասպ ժամանակի խաղ՝ մեր ընթերցողները համար. Ծան. Աշխ.

XV. Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Հասարակ պարտախոսության օրինակ
 Թիֆլիս, 1-ն Թիֆլիսի 1904 թ.
 Մուրհակ 1000 ռուբլի արծաթի
 Յուլիանի մեկին, հազար ինն հարիւր
 չորս ամի, պարտաւոր եմ վճարել
 Յիֆիլիսի 2-րդ-կարգի վաճառական
 Յովհաննէս Մաթէոսեան Վիրակոսեա
 նին հազար ութիւր արծաթ, որը ես
 նրանից լիովին ստացել եմ:
 Ս տ օ Ր ա զ Ր օ ւ թ ի ւ ն — Թիֆլիսի քա-
 ղաքացի Անտօն Պօղոսեան Նիկողոսեան:

ՌՈՒՄԱԿԱՆ ՉԱՓԵՐ

Մակերեւոյթի.

Փաստաւոր մղոնը ունի	49 քառ. վերստ
» վերստը »	250,0(0 « սաժէն
» սաժէնը »	9 » արշին
» արշինը »	256 » վերշոկ
» սաժէնը »	49 » ֆուտ
» ֆուտը »	144 » դիւլիմ
Դեսեատինը ունի	2400 » սաժէն

Բովանդակութեան չափեր.

Պորանարդ մղոնն ունի	343 խոր. վերստ
« վերստն »	125 միլ. խ. սաժ.
» սաժէնն »	27 խոր. արշին
» » »	343 » ֆուտ
» արշինն »	4096 » վերշ.
» ֆուտը »	1728 » դիւլիմ
» արշինն »	21,925 » »
» սաժէնն »	110,592 խ. վերշ.

592,704 խոր. դիւլիմ. 1 միլիօն խոր.
 հարիւրերորդ սաժէնին (1 շօտ.):

Ընդդէմնների չափեր.

Հաստը ունի . . .	12 չետվերտ
Ձեռովերարը . . .	8 չետվերիկ
Ձեռովերիկը . . .	8 դարնցի
Հեղուկների չափեր.	
Տակառն ունի . . .	40 վեդրո
Վեդրօն » . . .	10 շտօֆ
» հաւասար է . . .	30 դրլ. ջրի
Շտոֆը կամ կրօժիկէն ունի	2 շիշ (բուժիկ)

Դեղատան քաշեր.

Դրուանքան ունի (84 մս.)	12 ունց
Ունցիան » . . .	8 դրախմ
Դրախման » . . .	3 սկրուպուլ
Սկրուպուլը » . . .	20 դրան
1 դրանը » . . .	1 ցորենա-քաշ:

Ք Ա Շ Ե Ր Ը

Չանապն էրիւնէրի թուէրը

Անդլիայի 1 վաճ. գրվ.	16 ունց. հա-
ւասար է ուսաց 1 գրվ.	10 մսիս.
Յրանախացոց 1 գրվ. —	» 1/2 »
կիւղղարմը . . .	1 » 41 »
Պրուսիայի 1 ֆունտը	1 » 13 »
1 ցէնտնէր. . .	» 1/2 »
Չինաստանի 1 գրվ.	2 » 40 »
Նապոնիայի 1 մուէ	57 » 4 »
1 կատտին . . .	1 » 42 »

ԴՐՈՒԱԳԱՒՈՐ ԹՂԹԵՐԻ ՀԱՐԿԸ

Տ ու Ր հ ա ն է ե Ր է

Արժողութ. գումարը.	Թերթի գինը		
50-ից մինչև	100 »	1,0	
100 »	200 »	1,5	
200 »	300 »	2,0	
300 »	400 »	2,4	
400 »	500 »	2,7	
500 »	600 »	3,0	
600 »	700 »	3,3	
700 »	800 »	3,6	
800 »	900 »	3,9	
900 »	1000 »	4,2	
1000 »	1500 »	6,3	
1500 »	2000 »	8,4	

Արժողութ. գումարը. Թերթի գին

2000-ից մինչև	3200 ր.	3,7
3200 »	4000 »	5,18
4000 »	6400 »	6,80
6400 »	8000 »	9—
8000 »	10000 »	11,40
10000 »	12000 »	13,80
12000 »	15000 »	15,60
15000 »	20000 »	21—
20000 »	25000 »	27,60
25000 »	30000 »	33,60
30000 »	40000 »	42—
40000 »	50000 »	64—

XVI ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

1) ՌՈՒՍԱՑԱՅՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՆ
ՂԱՔՆԵՐԻ ՀԵՌՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թ Լ Ֆ Լ Ի Ս Ի Յ

Վերաս	
Ներասթուման	210
Աղուլիս	422
Ալեքսանդրոպոլ	243
Արդահան	387
Ասխաբադ	1308
Ախալցխա	186
Արխանգելսկ	3248
Ախալքալաք	248
Բագու	517
Բլազդվեշչենսկ	8766
Բուխարա	1853
Գանձակ	182
Եկատերինոգար (Ղուբ.)	809
Բաթում	330
Գործում	140
Գորի	71
Գրոզնա	190
Դերբենդ	599
Երակ	851
Եկատերինոսլա	1417
Երևան	264
Եսկուտսկ	9264
Զաքաթալա	192
Էջմիածին	282
Քելա	93
Լանբարան	569
Կաղզուան	415
Հին-Նախիջևան	422
Հաշտարխան	2735
Ղալար	441
Ղուբա	674
Մասիս	334
Մոզդոկ	288
Նոր-Բալադեդ	231
Նուխի	160
Շամախի	398
Քեմեր-Խան-Շուրա	456
Փխտախ	1988
Իրկուտսկ	6520
Լիբլին	2414
Խարկով	1393
Խերսոն	1508
Սալիշ	2863
Կամենեց-Պոդոլսկ	2179
Կարս	346
Կիև	1859

Կաստրոմա	2372
Կուրնո	2437
Կուրսկ	1522
Հէլսինգ-Ֆորս	3041
Ղազան	234
Մոսկովա	20160
Նիժնի-Նովոգորոդ	2262
Նիկոլայևսկ	10,510
Նովոգորոդ	2529
Նովո-Չերքասկ	902
Նոր-Նախիջևան	941
Ուրալսկ	2490
Ուֆա	2622
Չերնիգով	1830
Պենդա	1945
Պետերբուրգ	2623
Պերմ	2917
Պալատա	1494
Պակով	2578
Ռեվել	2223
Շուշի	345
Պետրովսկ	499
Պետրոգրոսկ	407
Ջուդա	461
Սալխան	443
Սևան	200
Սդնախ	100
Տաթև	433
Փոթի	286
Ռեալան	1834
Ռիգա	2701
Ռաստով (Գոնի վրայ)	939
Սամարա	2128
Սարատով	1716
Սիմբիրսկ	2134
Սիմֆերոպոլ	1222
Սամարղանդ	2207
Ստաբոպոլ	550
Վարշաւա	2584
Վիլնո	2536
Վլադիկաւկազ	201
Վլադիմիր	2200
Վլադիվատոսկ	10,644
Վորոնեժ	1462
Տաշկէնտ	2490
Տուլա	1910
Քիշինև	1878
Քուիալիս	202
Օմսկ	4065
Օրենբուրգ	2524
Օրեոլ	1762

2) ԿՈՎԿԱՍԻ ՔԱՆՂԱՔՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ 3) ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱՎՈՐ ԵՒ ԲՆԱԿԻՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

Քաղաքների քանակը	(տոնաչ). Բարձր. ձ. մակեր.	Բնակիչ. թիվը	Տեղերի անունները	Հիս. լայն.	Մր. կայն.
Թիֆլիս	1400	168,024	Ալեքսանդրոպոլ	40°47'	61°29'
Բազու	—	95,679	Ախալցխա	41 38	60 38
Եկատերինոգար	—	67,610	Ախալքալաք	41 25	60 08
Ստաբոպոլ	2000	40,017	Բազու	40 22	67 29
Վլադիկաւկազ	2346	46,981	Գործում	41 50	61 02
Շամախի	2230	28,545	Գանձակ	40 40	64 01
Մալիոպ	—	27,945	Գէորգևսկ	44 08	61 08
Եյսկ	—	36,915	Գորի	41 59	61 46
Շուշի	5076	32,806	Գառնա	43 19	63 21
Նուխի	2454	27,757	Դիլիջան	40 44	62 32
Ալեքսանդրոպոլ	5079	23,670	Դերբենդ	42 03	65 57
Գանձակ	1446	25,294	Դուշեթ	42 05	62 21
Քուիալիս	—	24,227	Եկատերինոգար	45 01	56 37
Երևան	3229	24,555	Երևան	40 10	62 10
Դերբենդ	—	15,185	Էջմիածին	40 09	61 57
Ղուբա	1988	14,730	Քելա	41 55	63 08
Քեմերսկ	244	13,656	Քեմեր-Խան-Շուրա	42 49	64 46
Ախալցխա	3376	23,265	Թիֆլիս	41 43	62 27
Մոզդոկ	465	13,989	Լանքարան	38 45	66 31
Բաթում	—	23,878	Ղաղբէկ	42 39	62 18
Սդնախ	2593	10,069	Կոդր	40 03	62 10
Ղալար	—	8,778	Ղալար	43 51	64 22
Նովոբուստիսկ	—	20,304	Ղուբա	41 21	66 10
Գէորգևսկ	1032	11,290	Մոզդոկ	43 44	62 19
Քելա	2420	11,014	Հին-Նախիջևան	39 12	63 04
Սնայա	—	11,604	Նոր-Բալադեդ	40 20	62 47
Նոր-Բալադեդ	—	7,120	Նովոբուստիսկ	44 42	55 26
Հին-Նախիջևան	2949	7,911	Նուխի	41 12	64 51
Գրոզնա	419	6,214	Շամախի	40 37	66 18
Գորի	2006	7,383	Շուշի	49 49	65 24
Փոթի	—	5,785	Պետրովսկա	42 59	65 09
Արմաւիր	—	6,634	Պետրոգրոսկ	44 02	60 45
Ախալքալաք	5545	5,303	Սևան	40 33	62 50
Պետրովսկա	—	4,000	Սդնախ	41 36	63 34
Քեմեր-Խան-Շուրա	—	3,356	Ստաբոպոլ	45 03	59 38
Կաղզուան	4968	3,298	Վլադիկաւկազ	43 01	62 21
Պաման	444	3,231	Փոթի	42 08	59 19
Կարս	6173	3,137	Քուիալիս	49 16	60 22
Դուշեթ	—	2,041	Օրդուբաթ	38 54	63 41
Սուխում	—	3,279			
Արդահան	6058	8,844			
Նոր-Նախիջևան	—	20,100			

Ա Ղ Ի Ի Ս Ա Կ

4) ՈՐԸ ՅՈՅՑ Է ՏԱԼԻՍ, ԸՍՏ ԹԻՅԼԻՍԻ ՄԻՋՕՐԷԱԿԱՆԻ, ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԿԷՍ ՕՐՈՒԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Ժ. ր. վ.	Ժ. ր. վ.
Ասխարազ . . . 12 54 — ցեր.	Ս. Պետերբուրգ 11 2 — ցեր.
Բագու 12 20 8 »	Սուխում 11 44 52 »
Բաթում 11 47 — »	Թեմ. խան-շուրա 12 9 12 »
Վարշաւ 10 24 52 »	Թրֆլիս 12 — — »
Վլադիկաւկազ . 11 59 28 »	Խարկով 11 25 44 »
Գորի 11 57 12 »	Երևան 11 48 48 »
Եկատերինոգար 11 36 — »	Արարատ և Բաշ
Հելսինգֆորս . 10 40 36 »	Պարիզ 9 10 8 առ.
Գանձակ 12 6 — »	Լոնդոն 8 58 8 »
Իրիւտակ (Սիրբ.) 3 57 52 եր.	Մայրիզ 8 43 28 »
Քերչ 11 26 44 ցեր.	Բերլին 9 54 — »
Քութայիս 11 41 40 »	Վիննա 10 6 — »
Կրամնոպոլսկ . 12 32 — »	Հոում 9 50 16 »
Մերվ 1 8 — »	Բրիւսսէլ 9 18 8 »
Մոսկուա 11 31 14 »	Կ. Պոլիս 11 — 8 »
Օդեսա 11 3 41 »	Շտոկհոլմ 10 12 8 »
Հաշտարխան . 12 12 54 »	Պեկին 4 50 — եր.
Սաափրոպոլ . . 11 48 18 ցեր.	Նիւ-Նորկ 4 45 — առ.

XVII. ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Համաշխարհային նշանաւոր անցքերի եւ պատմութեան:

Քրիստոսի ծննդից առջ:

12000 Աշխարհիս ստեղծադրութիւնը—ըստ եւրոպացւոց (Թէեւ գիտնականները միլիոնաւոր տարիներ են հաշուում):

5509—Ըստ Աստուածաշնչի:

5490—Ըստ Հրէից:

3245 Նոյ նահապ. տապանն է մտնում:

3246 Զրհեղեղ:

2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը:

2347 Հայոց տէրութիւնն սկսում է:

» Պարոյրը հայոց առաջին թագաւոր:

» Զինացւոց տառերի գիւտը:

2640 Նինուէի կենումը:

2300 Եդիպոսի թագաւորութ. սկիզբը:

2000 Մեթաքսի գործածութիւնը:

1700 Եդիպոսցւոց մահնահան գրեքը:

1750 Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը:

1651 Մովսէս մարգարէն ծնւում է:

1600 Ապակու գիւտը:

1500 Աթինքի կենսաբանութիւնը:

1200 Դարբնական արուեստի սկիզբը:

1150 Տպագրութիւնը շինաց մէջ:

1056 Դաւիթը թագաւորում է:

1017 Սողոմոնը թագաւորում է:

1010 Սողոմոնի տաճարի շինութիւնը:

1000 Փայտի վրայ վերագրութ. սկիզբը:

982 Սողոմոնի մահը:

800 Արծաթ փողի գործածութիւնը:

802 Ասորեստանի թագաւոր. անկումը:

754 Հռոմէացւոց կենում է Հռոմը:

721 Իսրայելացւոց թագաւ. անկումը:

585 Երուսաղէմի ակերումը Նաբուչոդ.

560 Կիւրոսը կենն. է Պարսից տէրութ.

558 Կոնիոսիկոսը ծնւում է:

552 Բուդայականութեան սկիզբը Հնդկաստանում:

523 Աստուածաշունչը թարգմանւում է յուն լեզուով 70-ից ձեռքով:

469 Սոկրատէսը ծնւում է:

384 Արիստոտէլը ծնւում է:

356 Ալէքս. Մակեդոնացւո ծնունդը:

325 Սլէքս. Մակեդոնացւո Հռոմ. առնի վրայով արշաւելը Հնդկաստան:

315 Զինական պարսպի շինութ. սկիզբը:

300 Մագադա թի թուղթը կնարում են Նաւում. կնարում են պղնձի շինելը:

» Հռոմ. կնարում են պղնձի շինելը:

160 Զինացւոց բանակից թուղթ շինելը:

149 Աբշահանեաց թագաւորութեան սկիզբը Ապաղըշակից:

110 Հռոմ. կնարում են սապոն եփելը:

76 Կիկերոնի ժամանակ Տիւստոնը կնարում է շուա գրելու ձեւը:

70 Վեգով կրթութիւն ժայթք. շեքքուր. եւ Պոմպէի քաղ. ակերումը:

Քրիստոսից յետոյ:

Յիսուս Քրիստոսը ծնւում է:

2 Հռոմ. շինում են առաջին ջրաղացը:

34 Յիսուս Քրիստոսը լուսւում է:

» Հայերն ընդունն. են քրիստոնէութ.

41 Առաք. գրում են Աւետարանը:

- 41 Հռոմում, Կերոնի Թագ. Ժամանակ շինուում է ազակու (ամանեղէնի) առաջին գործարանը:
- 70 Տիտոսն աւերում է Երուսաղէմը:
- 97 Յովհաննէս աւետարանիչը գրում է Եփեսոսում իւր Աւետարանը:
- 135 Հրէից ցրուելն ամբողջ աշխարհ.
- 210 Հռոմում առաջին անգամ լուսամուտները մէջ ապակի է դնում:
- 253 Խոսրով Թագաւորը Հիմնում է Քաղքէժ քաղաքը (Թաւրիզ):
- 257 Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը:
- 300 Մեղրամոսից Ճրագ են շինում:
- 303 Սուրբ Էջմիածնի Հիմնելը:
- 304 Պարսիկները ձեռնարկում են Ք իֆլիսի Կարեղայա բերդի շինութ.
- 306 Մեծն Կոստանդիանոսը Թագաւոր.
- 321 Մարտի 7-ից Կիւրակին տօնելն սկսւում է:
- 325 Առաջին տիեզերական Սբ. Ժողով Կիլիկիայում, Կոստանդիանոսի օրովը:
- » Արիստակէս Հայրապ. Կիլիկոյ Ս. Ժող. բերում է աւաւատոյ Հանգանակը:
- » Ս. Գրիգորիան Սղոանից կաթող.
- 328 Կ. Պոլսի Հիմնարկութիւնը:
- 381 Կ. Պոլսի տիեզերական Ս. Ժողովը:
- 400 Եւրոպայի եկեղեցեաց մէջ զանգակի գործածութիւնն սկսւում է:
- 406 Մեթոսը գտնում է Հայոց գիրը:
- 431 Եփեսոս. երրորդ տիեզ. Սբ. Ժող.
- 446 Վրացիք սկսում են գործած. մեր Ս. Մեթոսի Հնարած այբուբենը (Խուցուրի):
- 451 Քաղկեդոնի Ժողովը:
- 451 Վարդանանց պատերազ. (յունիս):
- 452 Կաթողիկոսական Աթոռի փոխադրումը Ս. Էջմիածնից Դուին:
- 458 Վարդանի դուստր Շուշանիկը նահ. և Թագու. է Թիֆ. (Մեաեթի բերդ.):
- 476 Հռոմայեց. կայսրութ. անկումը:
- 496 Ֆրանկներն ընդուն. են քրիստոն.
- 539 Եզեւիայում յայտն. է Քրիստոսի

- Որդարին ուղարկած դաստառակը:
- 550 Շերամի որթն ու մետաքսն առաջին անգամ Եւրոպայ է բերւում:
- 551 Սովսէս կաթ. Հրամանով Ա.Թ. Տարօնացին յօրինում է եկեղ. տոմարը:
- 570 Մակմեդը ծնւում է:
- 597 Վրացիք Հայերից բաժանւում են:
- 636 Եւրոպայում եղեղէ դրչի տեղ փետրէ դրչէ են սկսում դործածել:
- 637 Արաբացիք տիրում են Երուսաղ.
- 650 Լատինացոց եկեղեցեաց մէջ երգեհոն գործածելն սկսւում է:
- 653 Կարգում է Վարազ. Ս. Խաչի տօնը:
- 706 Արաբ. Կաշմ ոստիկ. Կախիջէանի եկ. 800 Հայ իշխան. կրակ. նահ. է:
- 711 Իսպանիան գրաւ. է Արաբներէց:
- 807 Չինացոց պէս Եւրոպայի մէջ էլ Թղթի գործածութիւնն սկսւում է:
- 850 Արաբացիք շաքար են շինում:
- 855 Սլաւոնական այբուբենի գիւտը:
- 862 Ռուսաց տէրութեան սկիզբը:
- 870 Յունաց և կաթողիկաց եկեղեցիները բաժանւում են միմեանցից:
- 924 Բագրատունեաց Թագ. սկիզբը:
- 961 Անին դաւնում է Բագր. մայրաք.
- 968 Խոսրովանոյշը Հիմնում է Սանահայ և Հաղպատայ վանքերը:
- 988 Ռուսները Ս. Վլադ. առաջնորդ. ընդունում են յոյներէց քրիստոն.
- 993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վասպուրականից Անի է փոխադրւում:
- » Բագրատունեաց Թագ. վերջնայը:
- 1010 Բագրատ Թագ. Վրաստ. և Իմերեթ. եկեղեցիներ է Հիմնում (Մցխէթ.):
- 1011 Թարգմանւում է վրաց լեզուով առաջին աւետարանը:
- 1022 Կուրտօ Եւրոպացի երաժիշտը նուաճան Հնարում է:
- 1072 Երուսաղ. տիրում են սելջուկները:
- 1080 Ռուբինեանք նորոգում են Հայոց Թագաւորութիւնը Կիլիկիայում:

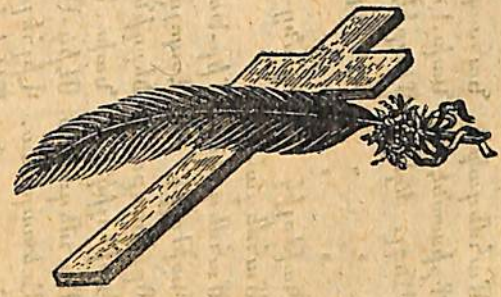
Գեներալ—Արղաս Տէր-Ղուկասեանց
1878 թ. պատերազմի հետոսնելից մինը.

- 1779 Օդապարկը կնարում են:
- 1785 Ժորժ Ստեֆենսոնն առաջին շոգեկառքը շինում է:
- 1789 Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութ.
- 1790 Գալվանը կնարում է գալվանետն ելեքտրականութիւնը:
- 1791 Նոր-Նախիջևանի կիմնելը:
- 1794 Հայոց առաջին լրագրի կրատարակութիւնը կնարկատանում:
- 1789 Շուշու ամրոցի կիմնելը:
- 1795 Ադա-Մահմադ խանը յարձակում է թիֆլիսի վրայ և աւերում:
- 1798 Ղարաբաղից 1100 ընտանիք գաղթում են Ալլաբի կողմերը:
- 1799 Առաջին պարս. կրատ. վեճերը կում «Տարեգրութիւն» անունով:
- » Վրաց Գիօրգի XIII-ը յանձնում է Վրաստանը Ռուսաստանին:
- 1800 Զօնտոնը գտնում է մարմնի պատուաստումը:
- 1801 Վրամարտութեան դիւտը:
- 1801 Վրաց և ռուսաց միջ 10 յօդ. բաղկացած դաշնագրի ստորագրելը:
- 1802 Ռուսաստ. միւնիստրութիւն է կիմն.
- 1803 Անգլիայ. մետաղէ գրչի կնարելը:
- » Շոգեկառքի դիւտը:
- 1812 Արաղաթի մամուլի կնարելը:
- 1813 Մոսկուայի Լազար. ճեմ. բացումը:
- 1825 Ներսէս V աշարակեցի կաթող. կիմնում է Ներսէսեան դպրոցը:
- 1828 40,000 հայեր գաղթում են Ռուստ.
- 1837 Հաստատում է Ս. Էջմ. Անուղը:
- 1839 Տարթ անգլ. կնար. է լուսանկ.
- » Երևանի թեմ. դպրոցի կիմնուելը:
- 1841 Առաջին կեռագրերը շինում են Վաշինգտոնից Բալտիմոր:
- 1842 Ղարաբաղի թեմ. դպր. բացուելը:
- 1848 Ելեքտր. կեռագրերը կնարում են:
- 1850 Հայոց առաջին թատրոնը թիֆլիս.
- 1851 Առաջին ռեպրիերը շինում է:
- 1853 Արեւելեան պատերազմը:
- 1859 Կովկասեան 69-ամեայ պատերազմ.

- վերջան. և՛ամի լին գերի առնելը:
- 1861 Ստրիու.թեան ոչնչացումը:
- 1862 Սուէզեան ջրանցքի բացումը:
- 1864 Կովկասի վերջնական նուաճումը:
- 1867 Ամերիկայից Անգլ. Ստրանդ. ուլի վրայով կեռագրութիւնը շինում են:
- 1868 Հնդկաստանի կեռագրութիւնը կովկասի վրայով շինում է:
- » «Սրբարտ» ամս. կրատ. Ս. Էջմիած.
- 1872 «Մշակութաբար» կրատարակում է:
- 1873 Ս. Էջմիած. Գիտոգ. ճեմ. բացու.
- » «Փորձ» ամսագր. կրատարակում է:
- 1875 Նոր-Նախիջևանի թեմ. դպր. բաց.
- 1877 Ռուս-Տաճկական պատերազմը:
- » Էդիսոնը կնարում է ֆոնոգրաֆը:
- 1878 Սան-Ստեֆան. դաշնագրութիւնը:
- » Բերլինի դաշնագրութիւնը, որտեղ ստորագրում են և Հայոց էնքնավարութեան 61-րդ յօդուածը:
- 1879 Ելեքտրակ. լապտերները կնարելը:
- 1880 Տելեֆոնի դիւտը:
- 1881 Թիֆլիսում կիմնում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը:
- » «Արձագանք» շաբաթաթ. կրատ.
- 1882 Թիֆլիսում կայանում է հայոց առաջին ընդ.ուսուցչական ժողովը:
- 1882 Վրաց վերջին շառաւիղը—Հայագրի Մարիամ Թադուշին մեռնում է և Թադուշ Թիֆլիսի հայոց վանքի եկեղեցում:
- 1884 «Նոր-Գար» թերթի կրատարակ.
- 1888 Մակար Ա. Կաթող. ընդունում է Թիֆլիսում Կ. Աղէքսանդր III-ից և այցելում Բաղու և Գանձակ:
- 1889 Պարեզի կամաշխարհահանդէսը:
- » Պարսից Մահ-Նասրէդդինն այցելում է Ս. Էջմիածին:
- » «Մուրճ» ամսագիրը կրատարակ. է:
- 1890 Իսալացուց Թադաժառանգին Ս. Էջմ. Մակար Կաթ. ընդունում է:

- 1928 Զբօրհանաց Հանդիսի Ժամանակ
- » Թիֆլիսի վանքի կամրջի խորտակուելուց 40 հոգի խեղդում են Կուր գետում. հոգեւորականութիւնն ազատում է:
- » Կովկասում խոլերայի կոտորած:
- 1893 Չիկագոյի կամաշխարհահանդէսը:
- » „Հայրիկը“ Կաթողիկոս օծուեցաւ:
- 1894 Չին-Նախիոնական պատերազմը:
- 1896 Թագադրութիւն Կայսեր Նիկոլայ II և Կայսերուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի:
- 1897 Յոյն-Թըքական պատերազմը:
- 1898 Ռուսները գրաւում են Չինաստանի Պորտ-Արտուր նաւահանգիստը:
- » Իսպանիայի և Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների պատերազմը:

- 1899 Անգլիայի պատերազմը Տրանսվալ և Օրանժեան կասարկապետութեանց կետ:
- 1900 Չինաստանում քրիստոնեաների կոտորածը և Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Աստրիայի, Իտալիայի, Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգների և Նապոնեայի միաբան յարձակումը և դործողութիւնը Չինաստանում կարգը պահպանելու կամար:
- » Փարեզում կամաշխարհահանդէս:
- » Իսալացի Մանկամին գոտա առանց թելի հեռագիրը:
- 1902 Ամերիկայից Եւրոպայ առանց թելերի հեռագրական հաղորդագրութիւնը հաստատուեց:

XVIII. ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿԻՐԱԳՆԳԻՍ ՆՃԱՆԱԽՈՐ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ և ԱԶԳԵՐՆ ԻՐՆՑ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՎ

Անունները	Տիրապետող կրօնը	Պետութեան գրութը	Տարածութիւնը ք. փութ.	Բնակչաց թիւը	Մայրաքաղաքները
1 Արարտան	Մահմեդական	Նահապետական	2,300,000	3,000,000	Սիվան
2 Արզնուրին. Հաս.	Քրիստոնէակ.	Նախ. ևուխաՊենա	2,835,969	4,000,000	Բուր-Ալէքոս
3 Անամ	Անղլ. եկեղ.	Մեարիէ Տամ-Տայ	230,000	21,000,000	Գուէլի
4 Անղլիա	"	Էդուարդ կայս.	314,628	40,000,000	Լոնդոն
5 " գաղթակ.	"	"	24,964,096	40,000,000	"
6 Ասորո-Հունգ.	Կաթոլիկ	Ճրանց-Յոլսէփ	676,667	20,000,000	Վեննա
7 Աւղանստան	Մահմեդական	"	550,660	4,000,000	Քարուլ
8 Բելգիա	Մահմեդական	Միր-Խորարակ	315,015	350,000	Գերաո
9 Բուլղարիա	Կաթոլիկ	Լէօպոլդ II. Թագ.	29,457	6,000,000	Բրիւսել
10 Բրազիլիա	Օրթոդոքս	Ճերդիւնանդ իշխ.	99,873	5,001,090	Սոֆիա
11 Բուխարա	Կաթոլիկ	Նախ. Յ. Պէիլա.	8,337,213	15,000,000	Սիւ-ժանիէրո
12 Գերմանիա	Մահմեդական	Սէիդ-Աբդուլ Էմ.	239,000	21 1/2 միլ.	Բուխարա
13 Հարեշտան	Աւետարանա.	Վիլհելմ II.	540,418	60	Բերլին
14 Հոլանդիա և գաղ.	Հայաբաւան	Մենէլէֆ II.	508,280	5	Գոնդար
15 Յունաստան	Ռորքական	Վիլհելմ I.	2,036,291	4 1/2	Հաագա
16 Դանիա	Օրթոդոքս	Գէորգ I.	68,688	2	Աթենք
17 Եգիպտոս	Լիւսնրական	Քրիստիան. IX.	232,302	2 1/3	Կոպենհագեն
	Մահմեդական	Աբրաս-փաշա	994,600	7	Կայիրէ

18 Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Ալֆոնս III իննամ.	1,233,817	20 միլ.	Մադրիդ
19 Իտալիա	Կաթոլիկ	Վիկտոր-Էմմ. II.	286,588	30 1/3	Հռոմ
20 Չինաստան	Կապաղառ	Կիանդ-Սու	11,574,356	403	Պեկին
21 Կոլումբիա	Կաթոլիկ	Բաֆ-Նունէց	1,118,100	4	Բոգոտա
22 Կոնգո	"	Բէլգ. (Թագ.)	2,735,158	17	Բանա
23 Ռուսաստան	Օրթոդոքս	Նիկոլայ II կայսր	20,666,445	125	Ս. Պետերբուրգ
24 Կորէիա	Կաթոլիկ	Քուեջի	218,192	10 1/2	Սէուլ (Կեօնդ)
25 Մեկսիկա	"	Նախագ. Գիաց	1,946,292	11	Մեկսիկա
26 Մարոկո	Մահմեդական	Մուլէֆ-Հասան	816,000	8	Յէց
27 Պարսկաստան	Մահմեդական	Մուզ. Էլին-Շահ	1,648,125	9	Թեհրան
28 Պերու	Կաթոլիկ	Նախ. Բերմուդէս	1,049,970	3	Լիմա
29 Պորտուգալիա	Կաթոլիկ	Գոն-Կարլոս Թագ	89,143	5	Լիսաբոն
30 Ռումինիա	Օրթոդոքս	Կարլոս	129,947	6	Բուքրէշ
31 Սերբիա	Օրթոդոքս	Ալէքսանդր I.	48,586	2	Բելգրադ
32 Սիամ	Բուդայական	Ջուլարնգիրլին	726,550	9	Բանկոկ
33 Միացեալ-Նահ.	Քրիստոնէաց	Ռուզվելտն	9,668,272	77	Վաշինգտոն
34 Տաճկաստան	Մահմեդական	Աբդուլ-Համիդ II.	2,061,224	21	Կ. Պոլիս
35 Ճրանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Նախագահ Լուրէ	3,996,038	76	Պարիզ
36 Չերնոգորիա	Օրթոդոքս	Իշ. Նիկոլայ	9030	1/4	Յեթինէ
37 Չիլի	Կաթոլիկ	Նախ. Գոն-Սոնտ	753,216	3	Սան-Քազո
38 Եկեցարիա	Ռորքական	Նախ. Կարլ-Շինկ	41,346	3	Բերն
39 Եվեցիա-Նորվեգ.	Լիւսնրական	Օսկար II.	775,996	7	Օսլո
40 Եկվատոր	Կաթոլիկ	Նախ. Կորաէրո.	650,937	1 1/2	Կվիտո
41 Եսպանիա	Սինոցի օրէն	Մուսու-Խիտո Կայ	382,447	43	Տոկիո

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ա) ԳՆԵՐԸ (արժանացրած)

	II Դ.	III Դ.
Թեֆ. ուղ. Մասկուս	24-40	15 Բ.
> > Ս. Պետերբ.	27 Բ.	18 >
> > Վարշաւ	26 >	18 >
> > Պողոտայինսկ	25 >	47 40 Կ
> > Ալէքսանդրովսկ	28 >	18 50 >
> > Վլադիվատ.		
> > Ռոստով (Գոնի)	13-70	
Վլադիվաւկադ. Պետեր.	>>	14 40 Կ.
Պետերբուրգէց Պարիզ	60 >	37 35 Կ.
Մոսկուայից Պարիզ	68 >	38 >>
Բազուէց Կիւլաուդսկ	12 80	>>>
Ս. Պետեր.		
Բաթ.—Բաղու ՎՃա-		
բումեն	11 Բ. 10 Կ.	7 Բ. 40 Կ.
Թեֆ.—Գորի	1 > 53 >	1 > 2 >
> Միլայ.	2 > 43 >	1 > 62 >
> Քուլթա.	4 > 8 >	2 > 72 >
> Փոթի	5 > 21 >	3 > 47 >
> Բաթում	6 > — >	4 > — >
> Աղստափ.	1 > 92 >	1 > 28 >
> Գանձակ	3 > 68 >	2 > 45 >
> Եւլախ	4 > 53 >	3 > 02 >
> Բաղու	8 > 10 >	5 > 40 >

բ) ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԲԱԿՈՒԻՑ—ԲԱԹՈՒՄ. Սոփոք. ԳԻ.

Վերստ	II Դ.	III Դ.
129 Հաջի-Քարուլ	3.96	2.43
189 Քիւրդամիր	5.76	3.52
232 Ուջարի	6.63	4.04
274 Եւլախ	7.41	4.54

338 Գանձակ	8.61	5.03
426 Աղստափա	10.13	6.26
513 Թեֆլիս	11.36	6.97
585 Գորի	12.38	7.59
627 Միլայովո	12.83	7.87
686 Կիլիկի	13.38	8.20
672 Քուլթախ	13.74	8.41
714 Բիսն	13.65	8.37
743 Սամարէշի	13.91	8.53
804 Փոթի	14.50	8.83
840 Բաթում	14.84	9.01

Ռոստովից—Վլադիվաւկադ

Վերստ	ՌՈՍՏՈՎ	II Դ.	III Դ.
2 Զարեհնայա	—	—	—
10 Բաթայսկայա	—	23	15
34 Կաղայնիցկայա	—	74	49
58 Ստեպնայա	1.26	—	84
81 Կուչեովկա	1.74	1.16	
99 Կիսլեակովկա	2.15	1.43	
118 Կոնստանտնուպոլիս	2.55	1.70	
135 Պալուսկայա	2.91	1.94	
151 Լէուզկովսկայա	3.17	2.10	
171 Տիւրանցկայա	3.60	2.47	
192 Մալոռոսիսկայա	3.89	2.57	
211 Միրսկայա	4.14	2.76	
229 ԿԱՎԿԱՍԿԱՍԵԱՆ	4.38	2.92	
242 Գոչլիկէլի	4.56	3.04	
257 Օտարադա-Կուրանսկ	4.76	3.17	
273 Կուրանսկայա	4.88	3.32	
280 ԱՐՄԱՒԻՐ.	4.97	3.50	

Կիւլաուդի կալարան. Բո-Ֆեթ ունի 2

213 Կոնոկովո	5.70	3.80
335 Նիկալայեւսկայա	6 —	4 —
353 Բաղայովսկայա	6.20	4.10
366 Նեվիտնուսիւսկայա	6.30	4.20
385 Բարսուկի.	6.40	4.40
410 Կուրսուկա	6.90	4.60
428 Նադուխայա	7 —	4.80
446 Սուվորովսկայա	7.20	4 84
466 ՄիտիւրԱՅԼՆ. Վաղա.	7.50	5 —
490 Նեղլորնայա	7.80	5.20
510 Զոչլովայա	8.10	5.40
535 Սալդաթսկայա	8.20	5.60
554 ՊՐԱՒԼԱՂՆԱՅԱ.	8.40	5.60
568 Կոտլեարեւսկայա	8.70	5.80
584 Բարոկովո	8.80	5.90
599 Էյլսոսովո	9.—	6 —
611 Դար-Վոխ	9.15	6.10
631 Բեսլան	9.30	6.20
652 ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՅԱ.	9.60	6.40

Պետրովսկու զինծր Բեսլանից

21 Նազրա Ն.	45	30
38 Կարբուլախ		
48 Սլեպցովսկայա	1.04	40
57 Միլայովսկի		
70 Սամաշկի Նսկայա	1.52	1.04
87 Ալխանիւրտսկայա		
101 Գրոզնա	2.18	1.47

ՄԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ՓՈԹՈՒՑ

Վերստ	ՓՈԹՈՒՑ	II Դ.	III Դ.
14 Զելադիլի.	—	32	21
35 Նովո-Սենակի	—	77	51
48 Արաշա	1.04	—	69
61 ՍԱՄՏՐԵԿԻ	1.31	—	87

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ԹԻՖԼԻՍ:

20 Քարուլէթի	—	44	29
35 Նոթանէբի	—	77	52
49 Սախա	1.05	—	70
68 Լանչխուտի	1.47	—	98
75 Նիդոյէթի	1.62	1.08	
88 Սաջաուխո	1.91	1.27	

97 ՍԱՄՏՐԵԿԻ	2.09	1.39
108 Կապիտանարի	2.23	1.55
125 Ռոնն	2.69	1.75
Ռոնն—Քուլթախ	—	23 — 10
132 Աջամէթի	2.85	1.99
154 Կվիբիլի	2.87	2.10
366 Զիրուլի	2.95	—
175 Բելազորի.	3.30	2.19
184 Մարեկիսի	—	—
— Տիպա	—	—
— Վառվառինո	—	—
19 ՄԻՒՍՅԵԼՈՎՈ	2.45	2.57
2229 Գոմի	3.45	2.74
243 Քարեկի	3.65	3.16
260 Գորի	4.17	3.33
273 Գրակալի.	4.60	3.60
285 Կասպի	5.05	3.76
300 Քասնկա	5.55	3.86
310 ՄՅԵԻՑ	5.85	3.90
320 Աւճալա	5.93	3.95
330 ԹԻՖԼԻՍ	6 —	4 —

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԲԱԳՈՒ:

337 Նախլուդ	—	33	— 10
350 Աղ-Քաքլի	—	45	— 30
366 Ղարալեազ	—	80	— 53
387 Սուխ-Բուլազ	1.20	—	84
394 Փոչիլի	1.62	1.08	
408 Աղստախ	1.92	1.28	
427 Թուդ	2.33	1.55	
452 Զեազամ	2.87	1.91	
474 ՇԱՄԲՈՐ	3.35	2.23	
496 Ելիսաւետոպոլ	3.60	2.45	
513 Դալ-Մամազլի	3.90	2.60	
536 Գերան	4.22	2.81	
559 Եւլախ	4.53	3.24	
583 Լեաքի	4.48	3.24	
602 ՈՒՋԱՌԻ	5.10	3.40	
626 Մուսուլի	5.70	3.80	
645 Քիւրդամիր	6 90	4 —	
668 Սադիւրի	6.—	4 10	
692 ՂԱՐԱՍՈՒ.	6.30	4.20	

716	Հաջի-Քարուլ . . .	6.60	4.40
733	Նալազի . . .	6.90	4.60
766	Ալեաթ . . .	7.20	4.80
787	Սանդաշալ . . .	7.50	5 —
812	Փութա . . .	7.80	5.20
830	Բալաջառի . . .	7.90	5.40
840	ԲԱԳՈՒ . . .	8.10	5.40

ՏԻՆՈՐԵՑԿԻ — ՆՈՎՈՐՈՍԻՒՍԿ

12	Զելբաս . . .	37	17
27	Բէյսուզ . . .	76	39
49	Վիսիկի . . .	1.38	40
68	Ստանիշնայա . . .	1.91	98
90	Պլաստունովկա . . .	2.54	1.30
100	Դինսկայա . . .	2.81	1.44
127	Եկատերինոգար . . .	3.58	1.8
146	Աֆիսյո . . .	4.11	2.16
156	Սեկրսկայա . . .	4.39	2.24
167	Իլսկայա . . .	4.70	2.40
182	Լինէշնայա . . .	5.13	2.62
198	Լարինսկայա . . .	5.58	2.85
208	Կրիմսկայա . . .	5.85	2.99
220	Բականսկայա . . .	6.19	3.16
254	Նովորոսիսկ . . .	7.15	3.56

ՎԵՐՏ ԹԻՖԼԻՍԻՑ — ՂԱՐՍ

2	Նաւթուլուխ . . .		
12	Սողանլուխ . . .	27—	18

34	Զանդար . . .	77—	54
61	Սաղախլո . . .	1.35—	90
85	Սխտայա . . .	1.86	1.24
103	Սանակին . . .	2.25—	1.50
119	Քուլադերան . . .	2.57—	1.71
126	Շակալի . . .	2.75—	1.83
141	Ղարաքլիսա . . .	3.08—	2.05
160	Համամի . . .	3.47—	2.31
178	Ղօլթախէ . . .	3.71—	2.47
187	Զաջու . . .	3.83—	2.55
206	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ . . .	4.08—	2.75
228	Սա. Ղարայեալ . . .	4.38—	2.97
247	Բաշկադիկեալ . . .	4.64—	3.08
265	Ստաչեանկա Մացրա . . .	4.88—	3.21
278	ՂԱՐՍ . . .	5.06—	3.27

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ — ԵՐԵՒԱՆ

—	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ . . .	—	—
24	Աղին . . .	53—	35
43	Անի . . .	93—	62
60	Այադեօղ . . .	1.29—	86
77	Ղարս-Բուրն . . .	1.65—	1.10
90	Արաքս . . .	1.95—	1.30
100	Սարդար-Ար . . .	2.16—	1.44
120	Էջմիածին . . .	2.60—	1.73
132	Ուղունխալու . . .	2.85—	1.90
145	ԵՐԵՒԱՆ . . .	3.12—	2.59

բ) ՆԱԻԱԳՆԱՅՈՒԹԻԻՆ

Գ Ն Ե Ր Ը

Սեւ, Ազովեան եւ Կասպից ծովի վրայ
 II. կարգը III. կարգը
 Բասաովից՝ Տագանբոզ,
 Կերչ և Տեմըլեկ 6ր. 25 կ. 3ր. 80 կ.
 ԽրիՄի եւ Կովկասեան ԳՅԵՐԸ
 Օդեսայից Սևաստ. 9 ր. 3 ր. 20 կ.
 » Եալտա 11 » 3 » 60
 » Քերչ 15 » 5 » 20
 » Փոթի 30 » 9 » 60
 » Բաթում 30 ր. 50 կ. 9 » 80

ԿԱՍՊԵԱՆ ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ
 Հաշտարև. Պետրոլիսի 11 ր. 5 ր. 50 կ.
 Այլ-քսանր. 10 » 5 »
 » Գարբանտ 13 » 6 » 40
 » Բադու 19 » 7 » 70
 Այլ-քսանդրով. մինչև Պետրոլ. 15 ր. 8 կ.
 Նիժնից Ցարեյին 16 ր. 70 կ. 7 » 95
 » Հաշտարև, 20 » — 9 » 80

(Ամերիկայի սեասկի շողեհնաւերովմինչև
 Հաշտարևան 15 ր. 65 կ. 7 ր. 50)
 Գ Է Պ Ի Ա Ր Ե Ի Ե Լ Ք

Շողեհնաւային երթեւեկովմինչև Բա-
 թումի, Օդեսայի և Կ. Պոլսոյ մէջ:
 Օդեսայից } Կ. Պոլիս 15 ր. 4 կ.
 Սևաստոպոլից }

ՕՒԵՍԱՅԻՑ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻՍ
 Պորտսայից (Եգիպտ.) 54 ր. 50 կ. 15 ր. 25 կ.
 » Ադէն (Արաբ.) 220 51 » —
 » Սինդայ. (Հնդկ.) 443 108 » —
 » Շանխայ (Չինաս.) 551 139 » —
 » Նազաս. (Չինաս.) 574 144 » —
 » Խանկոյ և Վլադի. 600 150 » —

Գ Ն Ա Յ Ք Ը

Բաթումից գնում է.
 Երեքշաբթի օրերը: Կէս օրից յետոյ ժա-
 4-ին ուղիղ գծով մտնում
 է Սուխումի և Նովորոս-
 սիյսկի նաւահանգիստները:
 Հինգշաբթի օրերը: Կէս օրուայ ժամը
 4-ին ուղիղ գծով, Նովորո-
 սիյսկի և Կերչի վրայով,
 Շաբաթ օրերը: Երեկոյեան 8 ժամին
 շրջանառու ընթացքով
 (обходн. рейс) բոլոր նա-
 ւահանգիստները պատեցով:
 Երկուշաբթի օրերը: Երեկոյեան 7 ժ-
 արտասովանեան գնաց-
 քով դէպի Կ. Պոլիս:
 Գալիս է Բաթում.
 Երկուշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ու-
 ղիղ գծով, Կերչի և Սու-
 խումի վրայով:
 Չորեքշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ու-
 ղիղ գծով Կերչի և Նովո-
 րոսիյսկի վրայով:
 Ուրբաթ Երեկոյեան Օդեսայից շրջա-
 նառու ընթացքով:
 Կիրակի օրերը, առաւօտ. Կ. Պոլսից:
 Փաթումից գնում է Բաթում.
 Երեքշաբթի առաւօտը ժամը 9-ին:
 Ուրբաթ Երեկոյեան կէս գիշերին:
 Շաբաթ առաւօտեան ժամը 9-ին:
 Բաթումից գնում է Փոթի.
 Չորեքշաբթի և կիրակի օրերը, նաեւ
 Փոթուց դալուց յետոյ:
 Բացի այդ ամեն շաբաթ Օդեսայից
 դալիս են և գնում Փոթի երթեւեկող
 ապրանքակիր և մարդակիր նաւեր:

Դ) ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

1. ԿԱՐՄԻՑ—ԿԱՂՋՈՒԱՆ (71 վերստ)		Գողափ	
Ջարմալի	20 վ.	Կորի	
Վերին-Ղամարու	20 "	Կաղբէլ	17 1/2 "
Ներքին Ղամարու	16 "	Լարս	14 1/2 "
Կաղղուան	15 "	Բալթա	17 1/4 "
2. ԳԻՆԻՐԴԱՄԻՐԻՑ—ՇԱՄԱԻԻ (71 վերստ)		Վ.Լ.Ա.Գ.Ի.Կ.Ա.Կ.Ա.Ջ	12 1/4 "
Ղարասողկալ	18 վ.	6. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՄԱՆԳԼԻՍ (57 վ.)	
Աղսու	15 "	Տարախմէլայ	15 վ.
Շերաղիլի	18 "	Ղօջոր	5 "
Շամախի	18 "	Պրիտու	18 "
3. ԴԵՊԻ ՕՐԴՈՒԲԱԹ (508 վ.)		Մանգլիս	20 "
Երեւան	264 վ.	7. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԱՂՆՈՒԱՆ (54 վ.)	
Աղամղալու	13 "	Տարախմէլայ	13 վ.
Ղամառու	15 "	Բորբալ	11 "
Դաւալու	18 3/4 "	Սաղրաշէն	15 "
Սաղարաբ	18 1/2 "	Բելի-Կլիւշ	13 "
Բաշ-Նորաշէն	22 1/2 "	8. ԵՐԵՎԱՆԻՑ—ԻԳԻՐ (56 վ.)	
Փաղարիս	10 "	Եջմիածին Վաղարշապատայ	18 վ.
Ղ.Ղ. առիս	19 "	Մարքարաւ	18 "
Բէր-բ	12 "	Իզդիր	19 "
ՆԱԻԻՋԵՒԱՆ	21 "	9. ՄՈՋԻՈՎԻՑ—ՊՐԱԽԼԱՆԻՑ (51 վ.)	
Սլինջաչայ	24 1/4 "	Պաւլոգոսի	14 վ.
Ջուղա (Ջուլֆայ)	15 "	Եկատերինոյարախայա	90 "
Աղա	29 1/4 "	Պրիտաղանայա	1 "
ՕՐԴՈՒԲԱԹ	17 3/4 "	10. ՄՈՋԻՈՎԻՑ Վ.Լ.Ա.Գ.Ի.Կ.Ա.Կ.Ա.Ջ (75 վ.)	
4. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԴԵՊԻ ԹԵԼԱԻ (163 3/4 վ.)		Մանգլիսի	27 վ.
Օրբակի	10 1/2 վ.	Աչալուկ	20 "
Վաղրանի	13 3/4 "	Կանտաղանայա	20 "
Սարթաճալա	20 "	Բաղրիկինա	8 "
Կակարէթ	21 "	11. ՀԱՋԻՐԱՐՈՒԼԻՑ—ԼԵՍԵՆՑԱՐԱՆ (175 վ.)	
Կաղբէթ	13 1/2 "	Ջուբուխ	14 վ.
ՍՂՆԱԻ	21 1/2 "	Ղարաչալինակ	15 "
Բակուրցիխէ	15 1/2 "	Սալեան	20 "
Մուկուղանի	17 "	Փաղարեանդ	18 "
Ախուրի	14 "	Անդրեանի	25 "
ԹելԱ.Ի	16 "	Գէօլ-Սախի	23 "
5. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—Վ.Լ.Ա.Գ.Ի.Կ.Ա.Կ.Ա.Ջ (200 1/2 վ.)		Ղ.Ղ.աղաչ	22 "
Մցիսէթ	20 1/2 վ.	Ղուսթաղի	17 "
Երկան	14 3/4 "	Լեանքարան	20 "
ԳՈՒՇԵԹ	17 1/4 "	12. ԵՒԼԱՍԻՑ—ՇՈՒՇԻ ԵՒ ԳՈՐԻՍ (193 վ.)	
Անանուր	16 1/4 "	Ղարամանլի	21 "
Փասանաուր	21 վ.	Քառթառ	15 "
Մլեթ	18 1/2 "	Կարալիինակայա	18 "
		Շախրուաղ	11 "

Գողանլի	19 "	Ինու	29 վ.
Շուշի	19 "	Կեթիլու-գիտի	23 "
Լիւսագորակայա	17 "	Սամալիլ	27 "
Արդալար	20 "	Գաղի-բէօրաու-Վամուրջ	26 "
Ջաղուբ	14 "	Ֆոնտան	15 "
Գիզ	17 "	Փոխատ	50 "
Գորիս	19 "	Սարալիշ	23 "
		Երկունէր	14 "
13. ԲՈՐԾՈՄԻՑ ԱԽԱԼԳԻՍ ԱԽԱԼՔԱՎ (Լաբ, Արդանան և Օլթի (300 վ.))			
Ստորաշնոկոպակ	14 վ.	11) ԻԳԻՐԻՑ—ՎԱՆ (229 վ.)	
Աղսուր	12 "	Օրդուխ	14 վ.
Ախալցխա	20 "	Չինդել	12 "
Բուտալի	18 "	Ղարաբուլաղ	6 "
Ասպիճա	12 "	Բալաղէթ	51 "
Արասբէկոխակ	18 "	Գամարջիկ	23 "
Ախալքալաք	17 "	Չորան-Նդիդ	22 "
Սուլդա	21 "	Շաթր-բեանդ	28 "
Ղարնաուլ	12 "	Բերդան-ղալա	23 "
Չուրղունի	12 "	Միւրաք	30 "
Բանրախաթուն	16 "	Բեաչանի	24 "
Օլշեկ	8 "	Վան	28 "
Արդանան	14 "		
Գոմբ	12 "	12) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ—ԲԹԼԻՍ (377 վ.)	
Գորդ-բիլիսա	22 "	Հասան-ղալա	99 վ.
Պանթուրէտա	24 "	Ինու-ղալա	177 "
Պենեակ	15 "	Սեբրան	21 "
Օլթի	26 "	Չաղբերուն	25 "
		Խէլլեան	27 "
10) ՏԱՃԿԱՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱ-ՊԱՐՆՆԵՐԸ			
ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՍԻՎԱՍ (723 վ.)			
Ղարաղուրդան	34 "	13) ՂՈՒԼՊԻՑ—ՄԱԼԱԶԿԵՐՑ (184 վ.)	
Ջիլին	6 "	Փարնատա	25 վ.
Ջանջակ	17 "	Քանդարակ	20 "
Արդոս	5 "	Չաղօ-Ջամ	21 "
Գէօրիբէօլ	24 "	Ղարաբիլիսա	28 "
Հասան-Ղալա	13 "	Բամուր	16 "
Ղուրջուխ	17 "	Արարալի	17 "
Կարին	20 "	Գեղնիւլ	33 "
Աղաւար	21 "	Մալաղիկերտ	23 "
Գոչուկ Գաֆղարիշ	23 "		
Բերնահարան	24 "	14) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ-ՄԱՄԱԻԱՑՈՒՆ (251 վ.)	
Բան-մաղէն	26 "	Աղաւար	157 "
Բալթուրդ	20 "	Իանդարաբէլեկ	23 "
Աւարախ	23 "	Ննիբով	17 "
Վուրլուկլեա	15 "	Կոպ	22 "
Աչու-Շէրան	33 "	Մամախատուն	17 "
Չիրանդի	15 "		
Մէրչմէկ	20 "		
Շերին-ղարահիսար	32 "		
Շէրաս	29 "		

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ.

15) ԷՆՁՆԼԻՒՅՑ—ԹԵՂՐԱՆ (292 վ.)

Փիրբաղար	15	Մէջրան	8
Բաշտ	8	Շահրուլախ	15
Մէնջիլ	65	Ղարաղաղէն	16
Ղազլին	69	Խամաղիան	16
Քէհրան	135	Դիլգա.	16
		Խօշի.	16
		Ղարաթափա	20
		Զիշափ	20
		Գիլման	8
		Ալիարադ	7
		Փամրա	4
		Ջարդամիւզ	3
		Քիւսշի	15
		Հաջի-Խաուֆ	15
		Ասկեար-Աբաթ	9
		Հեպրդարադ	12
		Ղարաասնլի	4
		Աւրմիա	9

16) ԹԻՏԼԻՉԻՑ—ԹԵՂՐԱՆ

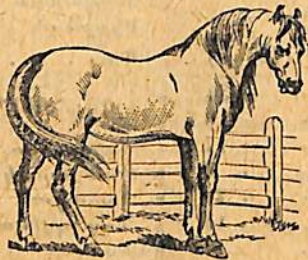
Բաղուով	1149
Ջուղալով	1135

17) ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅՈՎ ԹԵՂՐԱՆ (674 վ.)

Մարանդ	60
Քարիդ ք.	68
Քուրքմանչալի	110
Լիանէք	30
Ջէնդեան	116
Սուլթանիէ	35
Ղազլին	120
Քէհրան	135

18) ՈՒՄԻԱՅ—ԽՈՅԻ և Շարուրի վրայով
Շահաախտի (230 վ.)

Փաղաքեանդ	15
-----------	----

XXII. Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Թիֆլիսի մի քանի հիւանդանոցների,
հայ բժիշկների եւ փաստաբանների
հասցէները:

1) Հիւանդանոցներ

Կայրերի բուժարանը—Սապեօր. փողոց
Մանկաբարձական Հիւանդանոցը—
Սլաքնուկայա փողոց
Միջայէլեան Հիւանդանոցը—Միջա-
յէլեան փողոց
Քաղաքային կեղրոնական Հիւանդա-
նոցը—Մուխրանեկայա փողոց
Բժ. Բազբատ Նաւասարդեանի սեպչ-
Հիւանդանոցը՝ Կոկիւս Վորոնցովի ար-
ձանի ղիմաց:

2) ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Անանեան Ստեփաննոս Յովհան.	22
Գորովենսկի պրոսպեկտ	22
Արծրունի Վահան Մարզ	5
Սեբեդեանի փ. ա. Ծովեանովի	5
Աւետիսեան Մին. Գաբր., Սոլոլակի	17
Աւթանդիլեան Միջայէլ Զաք.	—
Գրիբօեդ. փողոց	—
Բաբայեան Աւետիք Միրտ.	—
Սեբեդեանի փողոց	14
Բաբանասեան Զաք. Իկ.	—
Կաղեանեան փողոց	2
Բաբեան Գէորգ Սարգսեան	—
Սեմնովսկայա	22
Գասպարեան Յովհան. Աստուածառ.	—
Լաբարատորնայա	18
Լուսկեիչ Միջայէլ Միրտ.	—
Կրիլովսկայա	6
Կարապետեան Աղէքսանդր Բաբ.	—
Միջայէլեան փող.	107
Ջարդարեանց Սրիտա. Հայրապ.	—
Րէուտովսկի.	13
Մայսուրեանց Սամսօն Կարապ.	—
Բարոնսկի.	—
Ղասուժեան Նիկողայոս Կարապետ.	—
Միջայէլեան	118
Նազպարոնեան Միջայէլ Սարգսեան	—
Սոլոլակի փողոց	—

Ռօտինեան Աբգար Մարկոսեան
Գորովենսկի պր. 41

Ստեփանեան Գերաս. Նիկիտ.
Վօրոնսկի 5

Տէր-Մկրտչեան Մ., Սոլոլակի —

Քոչարեան Գրեգոր Արտ.
Սաղովայ. —

Քանանեան Միջայէլ Զուբարեան
Օլգինսկայա 27

Օրբելի Գալթի Յովսէփեան
Նաբերեժնայա 30

Մալարեանց Գրիգ. Մարտ., Նիկոլայ. 51

3) ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ

Աթաբեգեան Ներոնի Ասլանեան
Գրիբօեդ. 25

Ասուրեանեան Արամ Խաչատրեան
Նիկոլայեանի տուն 37

Արծրունի Սեմեդեղիմ Մարզ.
Արուսեանեան —

Աստուածատրեան Միջայէլ Պօղոսեան
Սուգեր. փող. № 10 —

Բարխուդարեան Արշակ
Չաւչապադ. փող. տ. 12 —

Կալա. եան Աղէքսանդր Յովհ.
Սոլոլակի. —

Մելիք-Աղամեան Սոկրատ Ստեփ.
Մելիք-Նուբարեան Ստեփաննոս Գրիգ.
Լաբորատորնայա 40

Զմշկեան Յարութիւն Սարգս. —

Սպենդիարեան Յովհաննէս
Սապեօրնայա փողոց —

Տէր-Յովհաննիսեան Յակովբ Գրիգ. —

Քալանթարեան Քալանթար
Նաղորնայա —

Քալանթարեան Նիկողայոս. Անդր —

Կոնստանտինայա —

Օրբելի Աբգար Յովսէփեան
Սաղովայա փող. սեպ. տ. —

Օտարազգի մի քանի փաստաբաններ

Օպոչինին Պ. Ա. Լաբորատորնայա. —

Տուրկիւիչ Ն. Մ. Ստարո-Արտ. 10

Զեմիսով Ս. Վ. Գանովսկի, փողոց 22

Շեպիլե Գրիբօեդ. և Չաւչ. փող. անկ
Րէյսէր Կ. Ն. Նաւթլուլա, սեպչ. տուն:

XVII 3876 114

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 19
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is largely illegible due to fading and orientation.]

XVII 3876 114

[The reverse side of the page is mostly blank, with some very faint, illegible markings and bleed-through from the other side.]

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ ԹԵՐԹ

Կիսամսեայ պատկերագարդ հանդես

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳԻՆՆ Է ԱՄԵՆ ՏԵՂ 2 ռ. 50 կ.

(արտասահման—10 ֆրանկ):

Բաժանորդագրական տարին է հոկտեմբերից—հոկտեմբեր:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція „Арогджапаик Терт“.
արտասահմանից. Rédaction de la revue „Arogdjapahik
Tert“:

Կամ ուղղակի. Тифлисъ. Доктору Вагану Маркаро-
вичу Арцруни. Արտասահմանից. D-r Yahan Artzrouny:

Կարելի է դիմել նոյնպէս «Գուտենբերգ» վրալուծառանոցը
(Книжная торговля „Гуттенбергъ“, „Дворцовая ул. домъ.
Лалаева):

Բազում. Книжная торговля „Прометеусъ“:

Խմբագիր-հրատարակիչ Դ.-Ր. ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(ԿՈՒԿԻԱ, ՎՕՐՕՆՑՕՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԳԷՊ)

Ամեն օր, ըստ կերակրի օրերից:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ Ն Ե Ր Ը

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրարուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ 12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Ձ. Ի. ԲԱՅԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Գ. Ա. ԹԱՐԻԱՆԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

Կ. Ա. ԳՋԵԼԻԵՎ—6—7 ժ.

Գ. Ա. ԹԱՐԻԱՆԵԱՆՑ—7½—8 ժ. վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիուսի) ներքին և երեխայոց հ. և օպերացիայի համար առանձին:

Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

„Ն. Ի. ԲՈՋԱՐՋԵԱՆՑ ԵՒ ՈՐԴԻՔ“

Թիֆլիս, Վերա, սեպհ, տուն:

(Փիրման գոյութիւն ունի 1858 թուականից և արժանացել է ըստ ընդ պարգեւների):

Գործարանն արդիւնարկում է ընտիր տեսակի ծխախոտ և ծխախոտ-գլանակներ.

Ծխախոտը (табакъ) ֆունտը 56 կ. մինչ. 13 րուբլի.

Գլանակները (папиросы) 1000—հատը 3 ր. մինչ 30 ր.

Օտարաբարացոց պատէրները կատարում են ամենայն ճշտութեամբ և հնար եղածի շափ շուտով:

Վաճառականներին տրում է առանձին զեջումն.

Ցանկացողներին ուղարկում է պրէյս-կուրանտ:

Գործարանը տեղափոխւած լինելով նոր ընդարձակ շինութիւն, հնար ունի բոլոր պահանջներին լիով բաւականութիւն տալու:

Նախազգուշացումն: Ամենայն տեսակի խաբեբայութիւններից զգուշանալու համար Աստուծոյ ճշունք խնդրում է առանձին ուշադրութիւն դարձնել գործարանի նշանի և „Н. И; Бозарджіанцъ съ С-ми“ մակադրութեան վրայ:

Գործարանի նշանը

Գործարանի

հեռախօս

№ 765.

Խանութի

հեռախօս

№ 181.

ГЛАВНЫЙ СКЛАДЪ

бумагъ Добружской писчебумажной фабрики

Князя ПАСКЕВИЧА

И

магазинъ канцелярскихъ, конторскихъ, чертежныхъ и ученическихъ принадлежн.

Тифлисъ, Головинскій просп. д. Артистическаго общества.

ЕВРОПЕЙСКІЙ МАГАЗИНЪ

ГОТОВЫХЪ

МУЖСКИХЪ И ДѢТСКИХЪ ПЛАТЬЕВЪ

НЕРСЕСА Х. ХУДАНИЯЦА

На Николаевскомъ мосту, № 53, 54 и 55.

Постоянно имѣется большой выборъ готовыхъ платьевъ по послѣднимъ фасонамъ и по новымъ рисункамъ.

Продажа по фабричнымъ цѣнамъ.

„Շ Ք Ե Ղ“

Նորին Վայսերական Բարձրութիւն թագածառանգի հովանաւորութեան տակ բացուած Պետերբուրգի միջազգային զեղարուեստական ցուցահանդէսում մեր արհեստանոցը արժանացաւ **ԲՐՈՆԶԵԱՅ** մեդալի:

„Շ Ք Ե Ղ“

Գեղանկար շրջանանկարներով լոյս տեսաւ մեր Բ. Ալբոմը այս անգամ հետևեալ տասը նկարներով. Արովեան, Նաղարեան, Նալբանդեան, Արծրունի Բաֆի, Գամառ-Քաթիրա, Ծերենց, Պառչեան, Լէօ և Ահարոնեան:—

Ալբոմը արժէ 1 ռ. 50. տասնով գնուցներին 20% զեղջ. Վաճառուում են նոյնպէս բաց նամակներ հայ գործիչների նկարներով:

—Le Premier pas	1 հատը	— 1 ռ. 25 կ.
—Le Printemps	« »	— 1 ռ. 25 կ.
— Աղամեան (քաղաքական շորերով)	» »	— 0. 30 կ.
— « («Փարիզու աղբատներ»-ում)	» »	— 0. 30 կ.
— Խրիմեան Հայրիկ	» »	— 0. 30 կ.

Գիմել Թիֆլիս՝ Փոստտիպիա Գնուցի—Մարիմ, Պուշկինեան պատած:

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ ՊԱՅԵՍ

Գ. Ի. ՊԱՆՆԻՉԵՆԻ

ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ,

ՌԺԵԻԻ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

և ԿՈՂՆԵԼԵԻԻ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ:

ԹԻՖԻԼԻՍ. Գալալինսկայա փող., տ. Մանթաշեանի:

ԲԱԳՈՒ. Օլգինսկայա փող., տ. քաղաքային վարչութեան:

Պոստի. գրեյու, գրքերի, ալբոմների, տպագրական, լրագրական, մունչտուկի, փաթաթելու թղթեր, մատեաներ, ծրարներ, գրեյու և դիւանական պարագաներ: Տելեֆոն 67.

ПОДЪ ФИРМОЮ

„АРАРАТЪ“

Большая оптовая торговля всѣхъ сортовъ
Кавказскихъ натуральныхъ виноградныхъ
винъ.

Ивана Арсеньевича Мхитарянца. въ Ригѣ.

Заказы исполняются немедленно и акуратно.

ԲԱՐՉՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

„ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ“

ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐԻ ԵՒ ԴՐԱՍԱԳՈՒԽՆԵՐԻ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1835 ԹՈՒԻՆ, Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ:

Կովկասի համար գլխավոր զործակալութիւնը գտնուում է Քիֆիս, Բարեա-
տինսկայա փողոց տուն Թումանովի № 5: Ցերեֆոն № 415 է:

Ռուսական անդրանիկ և միակ ընկերութիւնը, որը բացառապէս ղրադուում
կեանքի (եկամուտի և ղրամագլխի) ապահովագրութիւններով, հիմ-
նուած է փոխադարձ սկզբունքների վրայ:

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐԱՍԱԳՈՒԽՈՒՆ ԱՆԵԼԻ ՔՈՆ 30,000,000 ՐՈՒՔԻ Է:

ԸՆԴՈՒՆԵՒՈՒՄ Է ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

- 1). Եթէ ապահովագրողը մեռնի ղրամագլխի ժառանգութիւն.
- 2). Որդոց օժիտի և կամ ծերութեան ժամանակ ստանալու որոշ գրա-
մագլուխներ:
- 3). Կենդանի ժամանակ ստանալու, այրիներին թոշակ որդոց կրթու-
թեան, նոյնպէս և չուղարկուողութեան ծախսի և այլ սեսակ կեանքի հա-
մար ղրամագլուխներ:

Ընկերութիւնը իւր գոյութեան 67 տարուայ ընթացքում
տուել է միայն մահուանից յետոյ զանազան անձերի աւելի
քան 28.500,000 ՐՈՒՔԻ ՖՈՂ:

Կեանքի ապահովագրութեան օգուտը և նոյն իսկ անհրաժեշտութիւնը
ոչ միայն հաստատուած և ընդունած է արտասահմանում, որ գրեթէ չի կարելի
գտնել մի բնտանիք, որ չունենայ մի պայմանաթուղթ մահուանից յետոյ կամ
կեանքի ընթացքում զուգարներ ստանալու համար, այլ և մեղ մօտ Ռուսաս-
տանում զործնական մարդիկ համոզուելով ապահովագրութեան օգտակարու-
թեան մէջ միանում են այնպիսիների հետ, որոնք ընդունում են այն միաքը,
թէ բնտանիքն ապահովացնելը մարդուս ամենանուիրական պարտականու-
թիւններից մէկն է: Այդպիսիները մեծ հաճոյքով և չաճախ ղիմում են ըն-
կերութեանս ղրամագլուխներ ապահովագրելու համար:

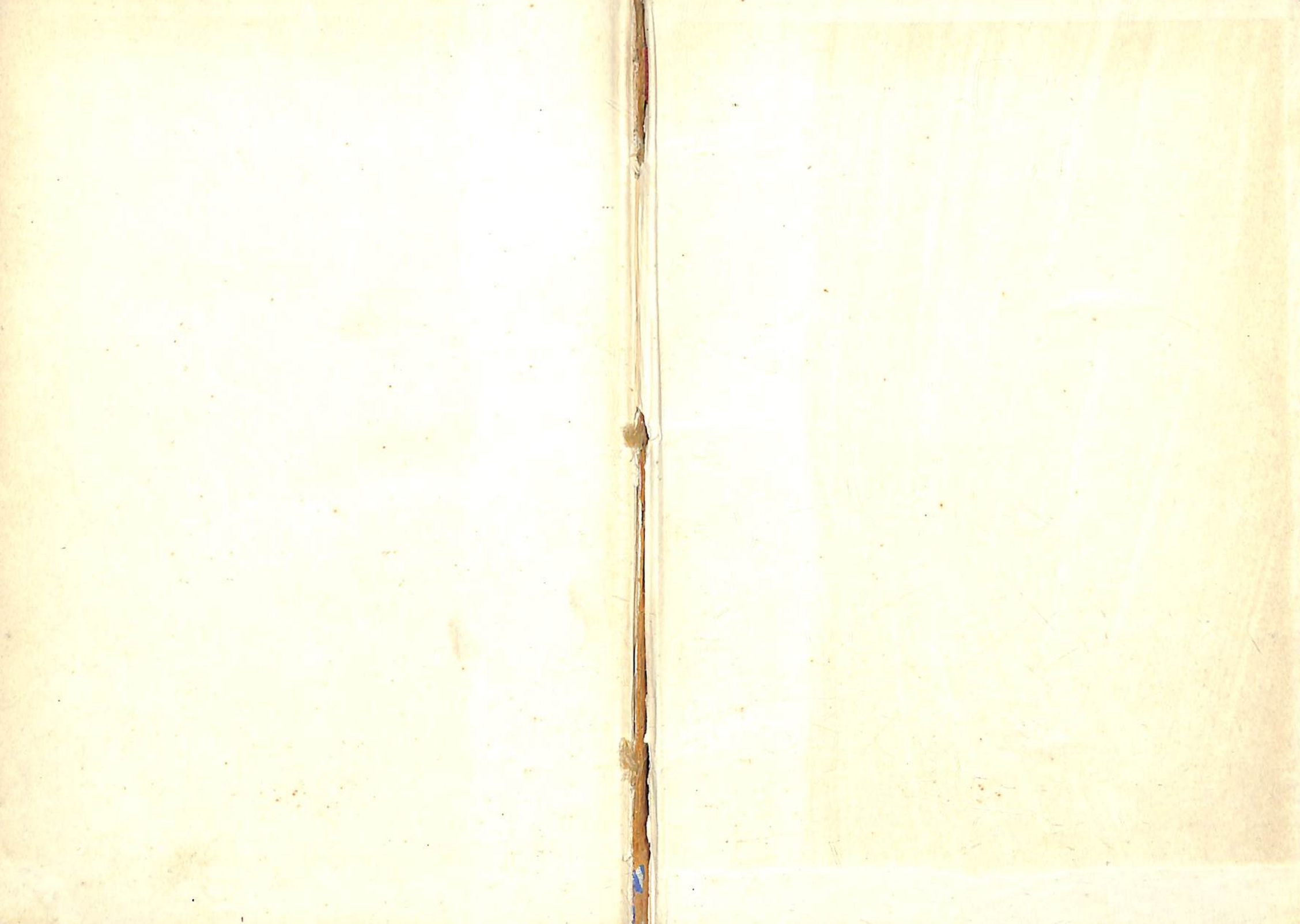
Ապահովագրուողների ղիվիդենտը, որ ապահովացրուած են եղել 5
տարուց ոչ պակաս, 1898 թ. եղել է 140/0:

34)	Պատի («Միածախ») օրաց.	1892 թ.	20 "
35)	"	"	1893 " 20 "
36)	"	"	1894 " 20 "
37)	"	"	1895 " 20 "
38)	"	"	1896 " 20 "
39)	"	"	1897 " 20 "
40)	"	"	1898 " 40 "
41)	"	"	1899 " 40 "
42)	"	"	1900 " 40 "
43)	"	"	1901 " 40 "
44)	"	"	1902 " 40 "
45)	"	"	1903 " 40 "
46)	"	"	1904 " 40 "
47)	„Армянский Календарь“ съ предсказаніями на 1899 годъ по 20 "			
48)	"	1900	" 20 "
49)	"	1901	" 20 "
50)	"	1902	" 20 "
51)	"	1903	" 20 "
52)	"	1904	" 20 "
53)	«Կենդանի թաղուած մեռած կարծեցեալների մասին» 3 "			
54)	«Աստղալից Կրկինքը և Երկրագունդը» 5 "			
55)	«Սահակ Պալթև» (վարքագրութիւն) 5 "			

ԳԻՆՆ Է 30 Կ.

Մեծ քանակութեամբ գնողները դիմում են այս հաս-
ցեով--Тифлисъ. Книгопродавцу Макару Чимишяну--
Tiflis (Kaukas), Librair Tschimeh kian.

3112

S - 26